

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS FAKULTETO
TEISĖS FILOSOFIJOS IR ISTORIJOS KATEDRA

INGRIDA JURKIENĖ
VERSLO TEISĖS PROGRAMOS STUDENTĖ

ANTSTOLIŲ VEIKLOS TEISINIO REGULIAVIMO VEIKSMINGUMAS
Magistro baigiamasis darbas

**Darbo vadovas –
prof. dr. Vytautas Šlapkauskas**

Vilnius, 2013

TURINYS

ĮVADAS	3
PAGRINDINĖS SĄVOKOS.....	6
1. ANTSTOLIŲ VEIKLOS TEISINIO REGULIAVIMO VEIKSMINGUMO SAMPRATA...7	
1.1. Antstolių veiklos samprata: antstolio sąvoka ir funkcijos	7
1.2. Antstolių veiklos teisinio reguliavimo veiksmingumo samprata.....	17
2. ANTSTOLIŲ VEIKLOS TEISINIO REGLAMENTAVIMO BRUOŽAI LIETUVOJE	24
2.1. Antstolio veiklą reglamentuojantys teisės aktai.....	25
2.2. Antstolio teisinis statusas vykdymo procese. Antstolio atsakomybė.	27
2.3. Išieškotojo ir skolininko teisinis statusas vykdymo procese	34
3. ANTSTOLIŲ VEIKLOS TEISINIO REGULIAVIMO TEISINĖS IR SOCIALINĖS PROBLEMOS	40
3.1. Išieškojimo iš skolininko turto problemos.....	41
3.2. Problemos, susijusios su Civilinio proceso kodekso nuostatų, reglamentuojančių raginimo siuntimo tvarką, taikymu	49
3.3. Vykdymo išlaidų apmokėjimo ir išieškojimo problemos	53
IŠVADOS	58
PASIŪLYMAI	59
NAUDOTOS LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	61
SANTRAUKA	66
SUMMARY	66

IVADAS

Daugelio valstybių konstitucijose bei 1950 m. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 str. 1 d.¹ įtvirtinta žmogaus teisė į teisminę gynybą. Nebūtų galima kalbėti apie šios teisės įgyvendinimą, jeigu nebūtų įvykdomi teismo priimti sprendimai, todėl teismo sprendimų vykdymas pripažįstamas sudėtine teisės į teisminę gynybą dalimi. Valstybė ne tik užtikrina, kad kiekvienas asmuo galėtų savo pažeistas teises ar saugomus interesus ginti teisme, tačiau taip pat ir teismo sprendimo įvykdymą prievarta.

Taigi teismo sprendimų vykdymą pripažįstant sudėtine teisės į teisminę gynybą dalimi, norint, jog ši teisė būtų įgyvendinta, svarbus yra veiksmingas vykdymo proceso dalyvių veiklos reglamentavimas.

Vykdymo proceso esmė – surasti skolininko turtą, jį areštuoti, realizuoti ir, gavus pinigus, atsiskaityti su skolininko kreditoriais². Kadangi vykdymo procese susiduriame su neigiamų priverstinių priemonių prieš asmenį taikymu, todėl siekiant užtikrinti vykdymo procese dalyvaujančių asmenų interesus, ypač svarbus yra aiškus ir išsamus vykdymo proceso reglamentavimas įstatymais ir poįstatyminiais teisės aktais.

Darbo temos aktualumas. 2003 m. sausio 1 d. įsigaliojus Lietuvos Respublikos antstolių įstatymui, iki tol teismo antstolių vykdytos sprendimų vykdymo funkcijos buvo perduotos savarankiškai veikiantiems profesines paslaugas teikiantiems privatiems antstoliams. Nuo antstolių reformos jau praėjo dešimt metų, tačiau per visą šį laikotarpį ganėtinai mažai buvo tyrinėjami reformos sąlygoti pokyčiai sprendimų vykdymo procese, įskaitant padarytus teisinio reglamentavimo pakeitimus 2003 m. įsigaliojusiame Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekse (toliau – LR CPK), naujai priimtame Lietuvos Respublikos antstolių įstatyme bei kituose teisės aktuose. Vis dėlto, įgyvendinant antstolių veiklą reglamentuojančius teisės aktus, bėgant laikui tampa pastebimos teisinio reguliavimo spragos, susiduriama su įvairiomis teisės taikymo ir aiškinimo problemomis. Dėl šios priežasties vis reikalingesnis tampa antstolių veiklos teisinio reguliavimo principų, kuriais turėtų būti grindžiamas vykdymo procesas, jų įgyvendinimo antstolio veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose bei Lietuvos Aukščiausiojo

---

¹ 1950 m. lapkričio 4 d. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija // Valstybės žinios. 1995, Nr. 40-987.

² Višinskis V. Kai kurios turto realizavimo vykdymo procese problemos // Jurisprudencija. 2005, Nr. T.77(69). P. 108.

Teismo (toliau – LAT) praktikos ginčiuose dėl antstolių veiksmų išsamus tyrimas, padėsiantis atskleisti antstolių veiklos teisinio reguliavimo problemas. Pasirinktos darbo temos aktualumą be kita ko lemia ir daug naujovių vykdymo procesui atnešę 2011 m. spalio 1 d. įsigalioję LR CPK bei Vykdyto instrukcijos pakeitimai.

Temos iširtumas. Vykdyto proceso reglamentavimo analizę yra atlikę Vigintas Višinskis³, analizavęs išieškojimo iš fizinių ir juridinių asmenų turto problemas, su kuriomis susidurdavo dar iki reformos veikę teismo antstoliai. Teisinių santykių struktūros bei teismo funkcijų vykdymo procese analizę jau įsigaliojus naujam teismo sprendimų vykdymo modeliui yra atlikusi Egidija Stauskienė savo disertacijoje⁴. Vykdyto išlaidų klausimas yra analizuojamas R. Simaičio disertacijoje „Bylinėjimosi išlaidos civiliniame procese“⁵. Taip pat kai kuriuos vykdymo proceso klausimus moksliniuose straipsniuose nagrinėjo S. Vėlyvis, I. Žalėnienė, D. Ambrasienė ir kiti autoriai. 2008 m. Lietuvos antstolių rūmai išleido knygą „Antstoliai Lietuvoje. Profesijos atgimimas“, kurioje pateikti per 2003–2008 m. akivaizdžiai pakitę sprendimų vykdymo rezultatai bei naudojimosi antstolių paslaugomis tendencijos⁶.

Tačiau LAT suformuota praktika, užpildanti egzistuojančio vykdymo proceso teisinio reglamentavimo spragas ir nustatanti, kaip vykdymo procesą reglamentuojančios teisės normos turėtų būti taikomos praktikoje, išsamiai analizuota nebuvo.

Tyrimo objektas yra antstolių veiklos teisinis reguliavimas Lietuvoje ir LAT praktika, suformuota taikant vykdymo procesą reglamentuojančias teisės normas.

Darbo tikslas. Šio darbo tikslas yra atskleisti antstolių veiklos teisinio reguliavimo problemas.

Darbo uždaviniai. Darbo tikslui pasiekti keliami šie uždaviniai:

1. Išnagrinėti antstolių veiklos teisinio reguliavimo veiksmingumo sampratą.
2. Išanalizuoti antstolių veiklos teisinio reglamentavimo bruožus Lietuvoje.
3. Išnagrinėti antstolių veiklos teisinio reguliavimo teises ir socialines problemas.

Tyrimo hipotezė. Tikėtina, jog daugumą antstolių veiklos teisinio reguliavimo problemų sąlygoja tai, kad priverstinio vykdymo procesas siejamas su neigiamų pasekmių skolininkui taikymu.

---

³ Višinskis V. Teismo sprendimų vykdymo procesinės problemos: daktaro disertacija: socialiniai mokslai: teisė (01 S)/Lietuvos teisės akademija. Vilnius, 1999; Višinskis V. Teismo sprendimo vykdymo vieta // Jurisprudencija. 2006, Nr. (79).

⁴ Stauskienė E. Teismo vaidmuo vykdymo procese: daktaro disertacija: socialiniai mokslai: teisė (01 S)/Mykolo Romerio Universitetas. Vilnius, 2006.

⁵ Simaitis R. Bylinėjimosi išlaidos civiliniame procese: daktaro dis. soc. mokslai: teisė (01 S).- V., 2006.

⁶ Antstoliai Lietuvoje. Profesijos atgimimas. Vilnius: Lietuvos antstolių rūmai, 2008.

Tyrimo metodai. Atliekant teismų praktikos analizę naudojami *dedukcijos* ir *indukcijos* metodai, t. y. analizuojami teisės normos, kaip abstrakčios taisyklės, pritaikymo praktikoje atvejai ir atvirkščiai; analizuojant antstolių veiklos teisinio reguliavimo veiksmingumo sampratą bei antstolių veiklos teisinio reglamentavimo bruožus naudojamas *dokumentų analizės* metodas, t.y. atliekama Lietuvos Respublikos teisės aktų, teisės vadovėlių, mokslinių straipsnių studija; *apibendrinimo ir loginis* metodai naudojami paskutiniame tyrimo etape – jais remiantis formuluojamos magistro baigiamojo darbo išvados ir pateikti galimi problemų sprendimo variantai.

Darbo struktūra. Baigiamąjį darbą sudaro įvadas, trys skyriai ir išvados.

Pirmojoje darbo dalyje pateikiama antstolių veiklos samprata, kuri atskleidžiama per antstolių atliekamas funkcijas.

Antrojoje darbo dalyje atskleidžiami antstolių veiklos teisinio reglamentavimo bruožai pateikiant antstolių bei kitų vykdymo proceso dalyvių teisinį statusą, be kita ko, sistemiškai analizuojant ir nuo 2011 m. spalio 1 dienos įsigaliojusius LR CPK pakeitimus, susijusius su vykdymo procesu.

Trečiojoje dalyje atliekama LAT suformuotos praktikos, užpildančios egzistuojančio vykdymo proceso teisinio reglamentavimo spragas, analizė, išskiriant išieškojimo iš skolininko turto, raginimo įvykdyti sprendimą siuntimo bei vykdymo išlaidų apmokėjimo ir išieškojimo problemas.

Mokslinio darbo pabaigoje pateikiamos išvados, santraukos lietuvių ir anglų kalbomis bei naudotos literatūros sąrašas.

PAGRINDINĖS SĄVOKOS

Antstolis – valstybės įgaliotas asmuo, kuriam valstybė suteikia vykdomųjų dokumentų vykdymo, faktinių aplinkybių konstatavimo, dokumentų perdavimo ir kitas įstatymų nustatytas funkcijas.⁷

Vykdomo proceso šalys – išieškotojas ir skolininkas⁸.

Skolininkas – asmuo, kuris privalo atlikti vykdomajame dokumente nurodytus veiksmus arba susilaikyti nuo vykdomajame dokumente nurodytų veiksmų atlikimo⁹.

Išieškotojas – asmuo, kurio naudai išduotas vykdomasis dokumentas¹⁰.

Suinteresuoti asmenys vykdymo procese – asmenys, kuriems vykdymo veiksmai sukelia arba gali sukelti teises pasekmes¹¹.

Vykdomo procesas – teismo ar valstybės suteiktus valdingus įgalinimus turinčių subjektų, vykdymo proceso šalių ir kitų asmenų veikla priverstinai civilinio proceso tvarka vykdančios teismo ir kitų institucijų sprendimus¹².

Antstolio procesinės veiklos kontrolė – apylinkės teismo, kurio veiklos teritorijoje yra antstolio kontoros buveinė, teisėjo atliekama kontrolė, kurios metu patikrinami ir patvirtinami Civilinio proceso kodekso VI dalyje nurodyti antstolio surašyti vykdymo proceso dokumentai.¹³

Turto realizavimas – tai areštuoto skolininkui ar įkaito davėjui nuosavybės teise priklausiančio turto priverstinis pardavimas iš varžytynių, per įmones, kurios verčiasi turto prekyba ar perdirbimu, perdavimas išieškotojui ar realizavimas kita Civilinio proceso kodekse nustatyta tvarka¹⁴.

Lietuvos antstolių rūmai – viešas juridinis asmuo, įgyvendinantis antstolių savivaldą¹⁵.

---

⁷ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas // Valstybės žinios. 2002, 53-2042.

⁸ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas // Valstybės žinios, 2002. Nr. 36-1340.

⁹ Ten pat..

¹⁰ Ten pat.

¹¹ Ten pat.

¹² Stauskienė E. Teismo vaidmuo vykdymo procese: daktaro disertacija: socialiniai mokslai: teisė (01 S). Vilnius, 2006. P. 62.

¹³ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas // Valstybės žinios, 2002. Nr. 36-1340.

¹⁴ Ten pat.

¹⁵ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas // Valstybės žinios. 2002, 53-2042.

1. ANTSTOLIŲ VEIKLOS TEISINIO REGULIAVIMO VEIKSMINGUMO SAMPRATA

1.1. Antstolių veiklos samprata: antstolio sąvoka ir funkcijos

Kiekvienas asmuo savo nuožiūra laisvai naudojasi įstatymų jam suteiktomis teisėmis, tarp jų ir civilinėmis teisėmis. Taip pat, įgyvendinant savo teises, įstatymai įpareigoja nepažeisti kito asmens teisių. Tačiau praktikoje tai ne visada pavyksta. Pažeidus asmens teises ir teisėtus interesus, tenka juos ginti įstatymų nustatyta tvarka.¹⁶ Asmuo, kreipdamasis į teismą, turi būti tikras, kad teismas pripažins jo teisėtus reikalavimus, ir kad jis galės įvykdyti teismo sprendimu patvirtintus savo reikalavimus, pasinaudodamas valstybės leidžiamomis priverstinėmis priemonėmis.

Lietuvos nacionalinės ir tarptautinės teisės aktai įtvirtina asmens teisę į teisminę gynybą. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 2 straipsnyje yra išvardinti civilinio proceso tikslai – ginti asmenų, kurių materialinės subjektinės teisės ar įstatymų saugomi interesai pažeisti ar ginčijami, interesus, tinkamai taikyti įstatymus teismui nagrinėjant civilines bylas, priimant sprendimus ir juos vykdant, taip pat kuo greičiau atkurti teisinę taiką tarp ginčo šalių, aiškinti ir plėtoti teisę.¹⁷ Taigi visišką teisminės gynybos realizavimą siejama ne tik su teismo sprendimo priėmimu, bet ir vykdymu. Nuo to, kaip vykdomi teismo sprendimai, priklauso konstitucinės teisės į teisminę gynybą įgyvendinimas.

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 18 straipsnyje¹⁸ yra įtvirtintas įsiteisėjusio teismo sprendimo privalomumo principas. Pagal šį straipsnį „įsiteisėję teismo sprendimas, nutartis, įsakymas nutarimas yra privalomi valstybės ir savivaldybių institucijoms, tarnautojams ar pareigūnams, fiziniams bei juridiniams asmenims ir turi būti vykdomi visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.“¹⁹

Akivaizdu, jog net palankaus sprendimo byloje priėmimas negarantuoja asmens pažeistų teisių atstatymo, netgi po teismo sprendimo dažnai nebūna atkuriamas padėtis, buvusi iki asmens teisių pažeidimo, taip pat ne visada būna atlyginami asmens patirti nuostoliai. Teismo

---

¹⁶ Kalverš R. Teismo ir kitų institucijų sprendimų vykdymas. Vilnius: Saulužė, 2002. P. 3.

¹⁷ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas // Valstybės žinios, 2002. Nr. 36-1340.

¹⁸ Ten pat.

¹⁹ Ten pat.

sprendimų vykdymas dažnai pripažįstamas sudėtinė asmens teisės į teisminę gynybą dalimi, todėl valstybė, prisiėmusi pareigą užtikrinti materialinių subjektinių teisių gynimą, tai įgyvendina ne tik užtikrindama kiekvienam teisės subjektui teisminę jo pažeistų teisių ir interesų gynybą, bet ir civilinio proceso metu priimto teismo sprendimo įvykdymą prievarta.²⁰

Teismo sprendimų vykdymo sistema tiesiogiai veikia investicinius procesus, kreditavimo, bankroto teisinius santykius, todėl galima teigti, vykdymo procesas – viena iš dinamiškiausių civilinio proceso stadijų. Vykdymo procesas – svarbi grandis žmogaus teisių apsaugos sistemoje. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimais vykdymo procesas pripažįstamas integralia teisės į teisingą bylos nagrinėjimą dalimi. Nors vykdymo procese nekuriamos materialinės vertybės, tačiau šio proceso metu įvykdomas valstybės vardu priimtas teismo sprendimas, išieškoma teismo ar kito kompetentingo subjekto nuspręsta išieškoti suma. Teismas išspręsdamas ginčą priima sprendimą. Praktinė šio sprendimo išraiškos forma vykdymo procese – teismo išduodamas vykdomasis dokumentas²¹. Šiame procese pagrindinis vaidmuo tenka svarbiausiam vykdymo proceso dalyviui – teismo sprendimų vykdytojui (antstoliui).

Pagrindinė teismo sprendimus vykdančių subjektų veikla – valstybinės prievartos naudojimas prieš skolininką vykdymo procese. Daugelyje valstybių pareigūnų ir institucijų, atsakingų už sprendimų priverstinį įvykdymą vaidmuo, įgaliojimai ir profesinis statusas yra skirtingi. Pavyzdžiui Prancūzijoje antstoliai yra valstybės pareigūnai, skiriami teisingumo ministro įsakymu. Nepaisant to, Prancūzijoje antstoliams yra suteiktas nepriklausomos profesijos statusas. Jiems vieninteliams yra suteikta teisė įteikti teismo dokumentus, vykdyti teismo sprendimus bei taikyti vykdymo užtikrinimo priemones. Taip pat antstoliai teismo pavedimu arba asmenų prašymu rengia oficialius protokolus, gali veikti kaip turto administratoriai ar draudimo agentai, prieš tai gavę teisingumo ministro leidimą²².

Vokietijoje teismo sprendimus įgyvendinantis teismo vykdytojas (vok. Gerichtsvollzieher) yra valstybės tarnautojas, tačiau be teismo vykdytojo teismo sprendimų vykdymo funkcijas taip pat atlieka: vykdymo teismas (vok. Vollstreckungsgericht), proceso teismas (vok. Prozessgericht) bei žemės kadastro įstaiga (vok. Grundbuchamt)²³.

---

²⁰ Stauskienė E., Višinskis V. Teismo sprendimų vykdymas: Metodinė mokymo priemonė. Vilnius: Saulelė, 2008. P. 5.

²¹ Stauskienė E., Višinskis V. Teismo išduodami vykdomieji dokumentai // Jurisprudencija. 2007, Nr. 11(101). P. 58.

²² https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-fr-en.do?member=1, prisijungimo laikas: 2013-02-05.

²³ Rosenberg L., Gaul H. F., Schilken E. Zwangsvollstreckungsrecht.. München: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1997. S. 421.

Bulgarijoje valstybė priverstinio sprendimų įvykdymo tiek privačių asmenų, tiek valstybės naudai, funkcijas yra pavedusi privatiems priverstinio vykdymo patikėtiniams.²⁴

Pavyzdžiui, Italijoje vykdymo veiksmus atlieka antstoliai – valstybės pareigūnai, kurie yra teismų administracijos nariai. Antstoliai imasi sprendimui vykdyti būtinų veiksmų, kai reikia, jie tai atlieka su kitų asmenų pagalba, pvz. su ekspertų, kurie nustato turto vertę, arba turto, kuris turi būti saugomas arba administruojamas, saugotojų ar administratorių pagalba. Neseniai atliktos vykdymo proceso reformos, susijusios su nekilnojamuoju turto, leidžia teismui pavesti valstybės notarams atlikti tam tikras su nekilnojamojo turto pardavimu susijusias operacijas. Tačiau teismas gali prižiūrėti visus valstybės vykdymo pareigūnų atliekamus veiksmus ir jiems vadovauti. Dėl to, iškilus problemoms ar kilus konfliktams antstoliai, valstybės notarai arba šalys informuoja vykdymui vadovaujantį teismą, kuris tokiu atveju iškviečia šalis ir duoda atitinkamus nurodymus²⁵.

Estijoje nuo 2001 metų įsigaliojo Antstolių įstatymas, pagal kurį antstoliams buvo suteiktas nepriklausomos profesijos statusas. Kaip nurodo A. Alekand²⁶, Estijos antstoliamas suteiktas labai panašus statusas kaip Prancūzijos, Belgijos ar Slovakijos sistemose.

Didžiojoje Britanijoje nėra vieningos sprendimų vykdytojo (antstolio) sampratos. Tokią situaciją nulėmė šios valstybės visos teisinės sistemos bei vykdymo proceso specifika. Todėl Didžiojoje Britanijoje bei Velse yra skiriami keli sprendimų vykdytojai.

1) Aukštojo teismo sprendimų vykdytojai (šerifai). Tai profesionalūs sprendimų vykdytojai, kuriuos lordas kancleris (teisingumo ministras) paskiria vykdyti sprendimus tam tikruose pašto rajonuose. Aukštojo teismo sprendimų vykdytojai gali vykdyti grafystės teismo sprendimus dėl ieškinių, kurių vertė viršija 600 svarų sterlingų ir jei kreditorius nusprendžia skolos išieškojimą perduoti Aukštajam teismui²⁷.

2) Grafystės teismo antstoliai, kurie yra Teismų tarnybos pareigūnai ir todėl priskiriami valstybės tarnybai, vykdo grafystės teismų priimtus ir juose registruotus sprendimus ir (arba) įsakymus. Jie vykdo vykdomuosius dokumentus, pagal įsakymą dėl turto valdymo perima žemę ir pagal įsakymą dėl turto grąžinimo grąžina turtą. Be to, grafystės teismo antstoliai

---

²⁴ https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-bg-en.do?member=1, prisijungimo laikas: 2013-01-23.

²⁵ Europos teisminis tinklas civilinėse ir komercinėse bylose

http://ec.europa.eu/civiljustice/enforce_judgement/enforce_judgement_ita_lt.htm, prisijungimo laikas: 2013-02-10.

²⁶ Alekand A. The Estonian Universal Enforcement Procedure and the Bailiff as the Taker of Procedural Decisions // *Juridica International*, 2008, XV.

²⁷ Europos teisminis tinklas civilinėse ir komercinėse bylose

http://ec.europa.eu/civiljustice/enforce_judgement/enforce_judgement_eng_lt.htm, prisijungimo laikas: 2013-02-10.

vykdo kitas pareigas, įskaitant teismo dokumentų įteikimą asmeniškai ir atsakovo perdavimą teismui²⁸.

3) Atestuoti antstoliai yra privatūs antstoliai, atestuoti pagal Arešto dėl nesumokėtų nuomos mokesčių taisyklės²⁹, be to, juos patvirtina grafystės teisme dirbantis apygardos teisėjas. Areštas dėl nesumokėtų nuomos mokesčių – tai nuomininko turto areštas, kurį inicijuoja nuomotojas, kad be teismo susigrąžintų nesumokėtus nuomos mokesčius. Pagal kai kuriuos kitus įstatymus, atestuoti antstoliai taip pat gali išieškoti kai kurias skolas, pvz. vietos valdžios renkamus gyventojų turto mokesčius, verslo mokesčius ir kt. Tai vietiniai mokesčiai, kuriuos namų savininkai ir fiziniai asmenys moka vietos valdžiai.

4) Privatūs antstoliai – tai antstoliai, išieškantys skolas, jeigu reglamentas nenumato, kad skolas turėtų išieškoti tiksliai Aukštojo teismo sprendimų vykdytojas, grafystės teismo antstolis ar atestuotas antstolis. Norint tapti privačiu antstoliu jokių specialių reikalavimų nėra³⁰.

5) Magistratų teismai. Nuo 2001 m. balandžio 21 d. Magistratų teismų komitetai (toliau – MTK) iš policijos perėmė pagrindines teismo vykdomųjų dokumentų vykdymo funkcijas tais atvejais, kai tokie dokumentai yra nukreipti prieš skirtų baudų nesumokėjusius asmenis ir paskirtų viešųjų darbų nevykdančius asmenis. Pagal naująją tvarką atskiri MTK sprendžia dėl vykdomųjų dokumentų vykdymo priemonių. Kai kurie komitetai į savo tarnybą priima civilius sprendimų vykdytojus, patvirtintas sprendimų vykdymo tarnybas arba vėlgi kreipiasi į policiją, o kai kurie taiko abu šiuos būdus. Be to, kai kurie MTK areštui dėl nesumokėtų nuomos mokesčių vykdyti samdo privačius arba atestuotus antstolius (būtinai dirnačius patvirtintose sprendimų vykdymo tarnybose)³¹.

Lietuvoje valstybė teismo sprendimų priverstinio vykdymo funkcijas yra pavedusi atlikti specialioms subjektams – antstoliams. Antstolio institutas Lietuvoje turi jau daugiau kaip 500 metų istoriją, kadangi palaipsniui vystantis visuomenei pažeistos teisės gynība tapo valstybės reikalu. Išsamią antstolio instituto raidos Lietuvoje analizę yra atlikęs V. Višinskis straipsnyje „Teismo sprendimų vykdymo istorinė raida Lietuvoje“. „Teisinės sistemos atsiradimas lėmė savigynos, kaip teisės įgyvendinimo formos, sunykimą. Perėjimas nuo savigynos iki valstybės sukurtų apsaugos institutų vyko laipsniškai. Valstybė ėmė neigti savigyną tik jai

---

²⁸ Ten pat.

²⁹ <http://www.legislation.gov.uk/ukxi/1988/2050/contents/made>, prisijungimo laikas: 2013-02-15.

³⁰ Europos teisminis tinklas civilinėse ir komercinėse bylose

http://ec.europa.eu/civiljustice/enforce_judgement/enforce_judgement_eng_lt.htm, prisijungimo laikas: 2013-02-10.

³¹ Ten pat.

sustiprėjus. Valstybė siekė užtikrinti visiems vienodas galimybes“³². Teismo antstolio pirmtakai diečkus, vižas, vaznys, tekūnas minimi 1529 m. Pimajame Lietuvos Statute³³. Nuo 1840 m. pradėti taikyti Rusijos Imperijos įstatymai, pagal kuriuos teismo sprendimus vykdė policija. 1918 m. Lietuvai tapus nepriklausoma valstybe, pradėjo formuotis teisinė jos sistema. Nepriklausomos Lietuvos įstatymų leidėjai daug dėmesio skyrė teismų darbo įstatymams sukurti. Jau 1919 m. sausio 16 d. buvo priimtas Laikinis Lietuvos teismų ir jų darbo sutvarkymo įstatymas. Jo II skyriaus 13, 14 punktuose buvo nurodyta, kad „teismų nusprendimus vykdo teismo antstoliai, apygardos teismo pirmininko skiriamieji ir šalinamieji. Teismų nusprendimų ir įsakymų vykdymas gali būti pavedamas ir policijos valdininkams“³⁴. „Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, Lietuvoje liko galioti 1964 m. Civilinio proceso kodeksas su priimtais esminiais pakeitimais. Ypač dažnai buvo keičiamos teismų sprendimų vykdymo procesą reguliuojančios normos. [...] Susiformavus privačios nuosavybės santykiams, tapo būtina peržiūrėti vykdymo procesą reglamentuojančias normas ir pritaikyti jas prie tų dienų realijų.“³⁵ 1999 m. gruodžio 27 d. buvo patvirtintas Sprendimų vykdymo ir teismo antstolių kontorų institucinės reformos metmenų projektas, kuriame numatyta Prancūzijos pavyzdžiu sukurti privačių antstolių kontorų sistemą.³⁶ 2000 m. spalio 10 d. priimtas Teismo antstolių įstatymas reglamentavo teismo antstolių statusą, jų priėmimo į tarnybą ir atleidimo iš jos tvarką, jų teises ir pareigas, atsakomybę ir kitus teismo antstolių veiklos ir teismo antstolių kontorų sistemos funkcionavimo ypatumus. Teismo antstolių įstatymas nustojo galioti 2003 m. sausio 1 d. po įgyvendintos antstolių reformos. Lietuvoje buvo įtvirtinta privataus³⁷ priverstinio vykdymo modelio sistema, kurioje antstoliams suteikiamas laisvų, profesines paslaugas teikiančių asmenų statusas.

---

³² Teisė į teisminę gynybą ir jos realizavimo praktiniai aspektai // Tarptautinė mokslinė – praktinė konferencija. 2006 08 14-15, Vilnius: Mykolo Romerio Universitetas, 2006. P. 213.

³³ <http://www.antstoliurumai.lt/index.php/pageid/998>, prisijungimo laikas: 2011-10-26.

³⁴ Teisė į teisminę gynybą ir jos realizavimo praktiniai aspektai // Tarptautinė mokslinė – praktinė konferencija. 2006 08 14-15, Vilnius: Mykolo Romerio Universitetas, 2006. P. 223.

³⁵ Ten pat, P. 227.

³⁶ <http://www.antstoliurumai.lt/index.php/pageid/998>, prisijungimo laikas: 2011-10-26

³⁷ Priklausomai nuo to, kam valstybė yra delegavusi teismo sprendimų ir nejurisdikcinių aktų vykdymo funkcijas, skiriami trys priverstinio teismo sprendimų vykdymo modeliai: viešas, privatus ir mišrus. Viešojo modelio atveju priverstinio sprendimų vykdymo funkcijas atlikti pavesta išimtinai valstybės tarnautojams, privataus priverstinio vykdymo modelio atveju sprendimų vykdymo funkcijos yra perduotos privatiems asmenims – antstoliams, trečiojo arba mišraus modelio atveju vykdymo procese priverstinius vykdymo veiksmus pavesta atlikti teismo antstoliams, valstybės tarnautojams, tačiau dalį vykdymo veiksmų gali atlikti ir kiti asmenys – paieškos, turto vertinimo bei saugojimo agentūros, išieškotojo advokatai ir pan. (Plačiau žr.: Stauskienė E., Višinskis V. Teismo sprendimų vykdymas: Metodinė mokymo priemonė. Vilnius: Saulelė, 2008. P. 37).

Antstolio sąvoka įtvirtinta Lietuvos Respublikos antstolių įstatyme³⁸: „Antstolis – tai valstybės įgaliotas asmuo, kuriam valstybė suteikia vykdomųjų dokumentų vykdymo, faktinių aplinkybių konstatavimo, dokumentų perdavimo ir kitas įstatymų nustatytas funkcijas.“

Lietuvos Respublikos Konstitucinis teismas 2008 m. sausio 7 d. priimtame nutarime yra nurodęs, jog „antstolio profesija – tai valstybės kontroliuojama profesija, t. y. toks viešąjį interesą užtikrinančių funkcijų vykdymas, kai tai daro savarankiška profesine (privačia) veikla besiverčiantys asmenys (už atlygį), o jiems šias funkcijas vykdyti perdavusi valstybė turi kontroliuoti, kaip jos yra vykdomos“³⁹.

Atlikus įvairių užsienio valstybių sprendimus vykdančių subjektų veiklos analizę, pritaria Tarptautinės antstolių ir teismo pareigūnų sąjungos prezidento Jacques Isnard⁴⁰ nuomonei, jog „be dinamiškos sprendimų vykdymo sistemos šiandien sunku įsivaizduoti tikrąjį fundamentalios žmogaus teisės į teisingą teismą per deramą terminą įgyvendinimą, ypač kai kalbame apie civilines ir komercines bylas. Antstoliai – valstybės tarnautojai – Europoje pamažu užleidžia vietą liberaliems, privačiai dirbantiems teisininkams. [...] Tarptautinei antstolių ir teismo pareigūnų sąjungai nežinomas nė vienas atvejis, kai valstybė, suteikusi įgaliojimus privatiems antstoliams, būtų vėliau grįžusi prie valstybės tarnautojų statuso.“

Lietuvoje visa antstolio veikla skirstoma į antstolio funkcijas ir antstolio teikiamas paslaugas. Įkurdama privačių antstolių instituciją, valstybė antstoliams perdavė tam tikrus valdingus įgalinimus⁴¹. Tačiau antstolis gali jais naudotis tik vykdydamas savo funkcijas. Teikdamas paslaugas antstolis valdingų įgalinimų neturi.

Atlikdami savo **funkcijas** antstoliai yra nepriklausomi ir savo veikloje vadovaujami Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, Lietuvos Respublikos antstolių įstatymu bei kitais įstatymais, kitais teisės aktais, Antstolių profesinės etikos kodeksu. Vykdydamas įstatymo nustatytas funkcijas, antstolis veikia kaip valstybės įgaliotas asmuo.

Antstoliai, atlikdami savo funkcijas, privalo vadovautis antstolių veiklos teisėtumo, kooperacijos ir demokratiškumo, taip pat civilinio proceso principais. Antstolis privalo sąžiningai atlikti profesines pareigas, neatskleisti profesinės veiklos metu jam paaikšėjusių asmeninio gyvenimo aplinkybių, saugoti komercines ir kitas įstatymų saugomas paslaptis.

---

³⁸ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 53-2042.

³⁹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 2008-01-07 nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 45 straipsnio 3, 5 dalių atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Valstybės žinios. 2008-01-10, Nr. 4-136.

⁴⁰ Antstoliai Lietuvoje. Profesijos atgimimas. Vilnius: Lietuvos antstolių rūmai, 2008. P. 13.

⁴¹ Stauskienė E., Višinskis V.. Teismo sprendimų vykdymas: Metodinė mokymo priemonė. Vilnius: Saulelė, 2008. P. 46.

Vykdydamas vykdomuosius dokumentus, antstolis privalo imtis visų teisėtų priemonių tinkamai apginti išieškotojo interesus, nepažeisdamas kitų vykdymo proceso dalyvių teisių bei teisėtų interesų.

Antstolis vykdo LR CPK 587 straipsnyje nurodytus vykdomuosius dokumentus, konstatuoja faktines aplinkybes, teismo pavedimu įteikia teismo šaukimus ir kitus procesinius dokumentus, saugo (administruoja) areštuotą turtą. Antstolis privalo savo iniciatyva imtis visų teisėtų priemonių, kad sprendimas būtų kuo greičiau ir realiai įvykdytas, ir aktyviai padėti šalims ginti jų teises ir įstatymų saugomus interesus. LR CPK nustatyta tvarka antstoliui gali būti pavedami atlikti ir kiti veiksmai⁴².

Vykdomųjų dokumentų vykdymas – tai pagrindinė antstolio vykdoma funkcija. Jeigu asmuo, kompetentingos institucijos įpareigotas įvykdyti prievolę, jos gera valia nevykdo, antstolis turi teisę naudoti įstatyme nustatytas priverstinio vykdymo priemones (tikrinti asmens turtinę padėtį bei gauti kitus duomenis apie asmenį, areštuoti asmens turtą, įpareigoti šį turtą pristatyti į nurodytą vietą, įpareigoti asmenį atlikti kitus veiksmus ar susilaikyti nuo jų atlikimo, jei tai susiję su vykdomu sprendimu). Priverstinio vykdymo priemonių nebaigtinis sąrašas yra pateiktas LR CPK 624 straipsnio 2 dalyje⁴³. Nuo 2013 m. sausio 1 d. antstolio veikloje naudojamos informacinės ir elektroninės priemonės, kurių naudojimą reglamentuoja LR CPK 624¹ straipsnis.

Antstolis, gavęs vykdyti vykdomąjį dokumentą, per tris dienas, o skubaus vykdymo atvejais – nedelsdamas, patikrina ar nėra akivaizdžių kliūčių vykdomajam dokumentui priimti ir vykdymo veiksams pradėti. Jeigu yra kliūčių vykdomąjį dokumentą priimti vykdyti, antstolis savo patvarkymu atsisako priimti jį vykdyti ir grąžina jį pateikusiam asmeniui, nuroydamas grąžinimo priežastis⁴⁴. Antstolis, gavęs vykdyti nutarimą administracinių teisės pažeidimų bylose, pirmiausia patikrina, ar nutarimą priėmusi institucija ar pareigūnas, jeigu skolininkas savanoriškai nesumokėjo baudos, pasiuntė nutarimą vykdyti į skolininko darbovietę, valstybinio socialinio draudimo valdybos teritoriniam skyriui arba mokymo įstaigai išskaityti baudą iš pažeidėjo darbo užmokesčio ar kitokio uždarbio, pensijos ar stipendijos. Jeigu vykdomąjį dokumentą pateikęs asmuo LR CPK 652 straipsnio 1 dalyje nurodytų reikalavimų neįvykdė, vykdomasis dokumentas grąžinamas jį pateikusiam asmeniui ir nurodomos grąžinimo priežastys. Jeigu išieškotojas LR CPK 652 straipsnio 1 dalyje nurodytus reikalavimus įvykdė,

---

⁴² Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 36-1340.

⁴³ Ten pat.

⁴⁴ Ten pat.

tačiau paaiškėjo, kad skolininkas nedirba, arba jeigu baudos išieškoti iš skolininko darbo užmokesčio ar kitokio užmokesčio, pensijos ar stipendijos negalima dėl kitokių priežasčių, antstolis priima vykdomąjį dokumentą vykdyti.

Vykdomo procesas prasideda antstolio siunčiamu raginimu susimokėti skolą geruoju. „Išsiuntus raginimą skolininkui paprastai duodama 10 dienų atsiskaityti geruoju. Jeigu skolininkas to nepadaro, antstolis pradeda turto paiešką. Šių veiksmų apimtis priklauso nuo skolos dydžio, skolininko veiklos specifikos ir turimų žinių apie skolininką. Antstoliai paprastai siunčia užklausas visiems Lietuvoje veikiančioms bankams ir tokiu būdu aiškinasi, ar skolininkas turi sąskaitų (tai atliekama elektroniniu būdu). Nustačius, kad asmuo turi vieną ar keletą sąskaitų, jos yra areštuojamos. Tuo pačiu metu tiesioginiu internetu ryšiu susisiekus su Nekilnojamojo turto registru, yra patikrinama, kokį nekilnojamąjį turtą turi skolininkas. Jeigu skolininkas yra fizinis asmuo, tikrinami ir duomenys apie jo darbovietę bei gaunamas pajamas. Per valstybės įmonę „Regitra“ aiškinamasi, ar skolininkas neturi savo vardu registruotų transporto priemonių. Jeigu nustatoma, kad fizinis asmuo jokio nuosavo turto neturi, gali būti tikrinama ir jo sutuoktinio turtinė padėtis. Šiuo atveju vadovaujamosi nuostata, kad santuokos metu įgytas turtas laikomas bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe, jeigu nėra sudaryta vedybų sutartis“⁴⁵.

Jeigu skolininkas per raginime įvykdyti sprendimą nustatytą terminą teismo sprendimo neįvykdo, antstolis ne vėliau kaip per dešimt dienų nuo tos dienos, kai pasibaigė terminas įvykdyti sprendimą, pradeda jį vykdyti priverstinai. Priverstinio vykdymo priemonės yra:

- 1) išieškojimas iš skolininko lėšų ir turto ar turtinių teisių;
- 2) išieškojimas iš skolininko turto ir pinigų sumų, esančių pas kitus asmenis;
- 3) uždraudimas kitiems asmenims perduoti skolininkui pinigus, turtą ar vykdyti skolininkui kitas prievoles;
- 4) dokumentų, patvirtinančių skolininko teises, paėmimas;
- 5) išieškojimas iš skolininko darbo užmokesčio, pensijos, stipendijos ar kitų jo pajamų;
- 6) tam tikrų teismo sprendime nurodytų daiktų paėmimas iš skolininko ir perdavimas išieškotojui;
- 7) skolininko turto administravimas ir iš to gautų pajamų panaudojimas išieškojimui padengti;
- 8) skolininko įpareigojimas atlikti tam tikrus veiksmus ar nuo jų susilaikyti;
- 9) priešpriešinių išieškotinių sumų tarpusavio įskaitymas;

---

⁴⁵ Lietuvos antstolių rūmai. www.antstoliurumai.lt, prisijungimo laikas: 2013-02-15.

10) kitos įstatymų numatytos priemonės.⁴⁶

Priklausomai nuo individualių skolininko savybių, gali būti kreipiamasi informacijos ir į kitus registrus. Pavyzdžiui, jeigu skolininkas yra medžiotojas, antstolis gali kreiptis į Valstybinį ginklų registrą, jeigu žvejys – į Vidaus vandenų laivų registrą ir pan.

Jeigu nustatoma, kad nei turto, nei pajamų tikrinimo metu skolininkas neturi, antstolis paprastai atlieka pakartotinius turtinės padėties patikrinimus kas tris mėnesius. Kai surandamas asmens turtas, į kurį būtų galima nukreipti išieškojimą, skelbiamos šio turto varžytinės. Skolininkas gali jų išvengti, jeigu pats susiranda areštuoto turto pirkėją ir iki varžytinių pradžios pasiūlo jį antstoliui. Tokiu atveju turtas parduodamas skolininko pasiūlytam asmeniui, o varžytinės atšaukiamos.

Paminėtina, jog be vykdomųjų dokumentų vykdymo antstolis vykdo ir kitas įstatyme numatytas funkcijas. Viena iš antstolio funkcijų taip pat yra *teismo pavestas faktinių aplinkybių konstatavimas* – tai smulkus aplinkybių, daiktų ar turto, jų būklės aprašymas faktinių aplinkybių konstatavimo protokole. Faktinės aplinkybės papildomai gali būti fiksuojamos vaizdo ar garso įrašymo priemonėmis. Svarbu pažymėti, kad antstolis, konstatuodamas faktines aplinkybes, privalo laikytis objektyvumo, nešališkumo bei tikslumo principų. Faktinių aplinkybių konstatavimo protokolas, surašytas antstolio, yra oficialus rašytinis įrodymas. Pažymėtina taip pat tai, jog faktinių aplinkybių konstatavimo protokolo reikšmė yra ta, kad jis, kaip oficialus įrodymas negali būti nugincytas liudytojų parodymais.

Taip pat antstoliui pavesta *dokumentų perdavimo ir įteikimo funkcija*, reiškianti, kad antstolis teismo pavedimu perduoda ir įteikia dokumentus Lietuvos Respublikoje esantiems fiziniams ir juridiniams asmenims. Nors įvairius svarbius dokumentus Lietuvoje gali įteikti antstoliai, antstolių padėjėjai arba pašto kurjeriai, tačiau sėkmingo įteikimo tikimybė vienu ir kitu atveju skiriasi. Antstolių rūmų duomenimis⁴⁷, „kai dokumentus teikia antstoliai arba antstolių padėjėjai, pavyksta įteikti apie 50 – 60 proc. dokumentų. Kurjerių tarnybos adresatams įteikia tik apie 30 proc. siunčiamų dokumentų. Rezultatai skiriasi todėl, kad neradę adresato nurodytoje gyvenamojoje vietoje, antstoliai imasi aktyvių veiksmų, ieškodami asmens gyvenamosios, darbo ar buvimo vietos“.

Pagal LR antstolių įstatymo 21 str. antstolis ne tik vykdo įstatymų nustatytas funkcijas, tačiau taip pat turi teisę vykdyti kitą veiklą (teikti paslaugas). Tačiau pažymėtina, jog „visais atvejais antstolio vykdomoje veikloje pirmenybė turi būti teikiama funkcijų atlikimui, paslaugas

---

⁴⁶ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 36-1340 624 str.

⁴⁷ Antstoliai Lietuvoje. Profesijos atgimimas. Vilnius: Lietuvos antstolių rūmai, 2008. P. 88.

jis gali teikti tik, jei tai netrukdo funkcijų atlikimui. Valdingi įgalinimai užtikrinant teisingumo vykdymą antstoliui suteikti tik vykdant funkcijas, kurios įgyvendinamos procesine forma. Antstolis teikdamas paslaugas tokių valdingų įgalinimų neturi ir veikia tik kaip laisvas profesines paslaugas teikantis asmuo“.⁴⁸

Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 21 str. 2 d. įtvirtintas paslaugų, kurias gali teikti antstolis sąrašas. Pagal minėtą straipsnį antstolis gali teikti tokias **paslaugas**: 1) saugoti (administruoti) turtą vykdymo procese; 2) konstatuoti faktines aplinkybes, perduoti ir įteikti dokumentus Lietuvos Respublikoje esantiems fiziniams ir juridiniams asmenims nesant teismo pavedimo; 3) teikti teises konsultacijas – patarimus teisės klausimais; 4) aukciono tvarka realizuoti įkeistą kilnojamąjį turtą; 5) tarpininkauti vykdant turtines prievoles.

Viena iš antstolio teikiamų paslaugų yra *areštuoto turto saugojimas (administravimas)*. Nors areštuotas turtas dažniausiai paliekamas valdyti asmeniui, pas kurį tas turtas yra areštuotas, tačiau kartais pasitaiko atvejų, kai areštuotą turtą prireikia perduoti saugoti kitam asmeniui. Tokiu atveju antstolis bet kurioje proceso stadijoje gali areštuotą turtą perduoti saugoti kitam asmeniui arba pats suteikti turto saugojimo (administravimo) paslaugą.

Taip pat antstolis gali teikti *faktinių aplinkybių konstatavimo paslaugas*. Tokias paslaugas antstolis teikia su fiziniu ar juridiniu asmeniu sudarytos paslaugų sutarties pagrindu. Gali būti konstatuojamos įvairaus pobūdžio faktinės aplinkybės, pavyzdžiui aplinkybės, susijusios su statybomis ar remontu, patalpų užpylimais, internetinių tinklapių turinys ir vaizdas, taip pat gali būti konstatuojami įvairūs įvykiai, tokie kaip įmonės akcininkų surinkimai, darbo ginčai ir kt.

Antstoliai dokumentus gali įteikti ne tik teismo pavedimu (vykdydami valstybės deleguotas funkcijas), bet ir fizinių ar juridinių asmenų prašymu, taip teikdami *dokumentų perdavimo ir įteikimo paslaugas*. Dokumentų įteikimą ir perdavimą reglamentuoja Teisingumo ministro įsakymu nustatyta tvarka⁴⁹.

Antstoliai gali teikti *teisines konsultacijas*. Antstoliai teikia teises konsultacijas ir su jomis susijusias teises paslaugas, tačiau šios paslaugos neapima atstovavimo teismuose bei atstovavimo santykiuose su trečiaisiais asmenimis. Antstoliai padeda rengti įvairius dokumentus, sutartis bei įvertinti pasirašytų sutarčių vykdymo pasekmes⁵⁰.

---

⁴⁸ Stauskienė E. Teismo vaidmuo vykdymo procese: daktaro disertacija: socialiniai mokslai: teisė (01 S)/Mykolo Romerio Universitetas. Vilnius, 2006. P. 98.

⁴⁹ Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2002 m. liepos 8 d. įsakymas Nr. 202 „Dėl teisės aktų, numatytų Lietuvos Respublikos antstolių įstatyme bei šio įstatymo įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatyme, patvirtinimo“ <http://www.infolex.lt/lite/ta/36475>, prisijungimo laikas: 2013-03-15.

⁵⁰ <http://www.antstoliurumai.lt/index.php/pageid/1000>, prisijungimo laikas: 2013-02-15.

Antstolio teikiama *įkeisto nekilnojamojo turto realizavimo aukciono tvarka* paslauga gali pasinaudoti hipotekos kreditoriai tais atvejais, kai jie yra perėmę įkeistą nekilnojamąjį turtą ir pageidauja šį turtą realizuoti aukciono tvarka. Antstolis, teikdamas minėtą paslaugą, atlieka visas aukciono organizavimo procedūras, įskaitant dokumentų tvarkymą.

Tarpininkavimas vykdant turtines prievoles – tai antstolio teikiama paslauga, kuria siekiama užtikrinti įsiskolinimų grąžinimą ne teismo tvarka. Tarpininkavimas vykdant turtines prievoles apima priemones, kuriomis siekiama, kad skolininkas gera valia įvykdytų turtinę prievolę ar kad kitais teisėtais būdais būtų patenkintas kreditoriaus turtinis reikalavimas. Teikdamas tarpininkavimo vykdant turtines prievoles (ikiteisminio skolų išieškojimo) paslaugą, antstolis netaiko priemonių, kurios pažeidžia ar riboja asmens teises. Tarpininkavimo vykdant turtines prievoles paslauga negali būti teikiama, jeigu nėra suėjęs prievolės įvykdymo terminas. Antstolis teikia tarpininkavimo vykdant turtines prievoles paslaugas tik tais atvejais, kai kreditorius pateikia antstoliui dokumentus, kurie patvirtina skolininko turtinę prievolę kreditoriui⁵¹.

Apibendrinant, darytina išvada, jog nors ir daugelyje valstybių pareigūnų ir institucijų, atsakingų už sprendimų priverstinį įvykdymą vaidmuo, įgaliojimai ir profesinis statusas yra skirtingi, pagrindinė teismo sprendimus vykdančių subjektų veikla – valstybinės prievartos naudojimas prieš skolininką vykdymo procese. Tiek daugelyje kitų valstybių, tiek Lietuvoje, antstoliui yra suteiktos vykdomųjų dokumentų vykdymo, faktinių aplinkybių konstatavimo, dokumentų perdavimo ar kitos įstatymų nustatytos funkcijos. Darytina išvada, jog sprendimus vykdančių antstolių veikla yra teisės į teismą ir teismo sprendimo įgyvendinimo užtikrinimo priemonė.

1.2. Antstolių veiklos teisinio reguliavimo veiksmingumo samprata

Kaip yra nurodęs V. Višinskis: „teismo sprendimo priėmimas nėra savitiksliis uždavinys. Asmeniui, ginančiam savo pažeistas teises, reikia ne jų pažeidimą deklaruojančio teismo sprendimo arba tik šio pažeidimo konstatavimo, bet realaus teisių gynimo. Tai gali užtikrinti tik efektyvi teismo sprendimų vykdymo sistema. Teismo sprendimų vykdymo efektyvumas parodo visos pažeistų teisių gynimo sistemos lygį⁵².“

---

⁵¹ http://www.vykdymprocesas.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=67&Itemid=58, prisijungimo laikas: 2013-02-15

⁵² Višinskis V. Teismo sprendimų vykdymo procesinės problemos: daktaro disertacija: socialiniai mokslai: teisė (01 S)/Lietuvos teisės akademija. Vilnius, 1999. P.72.

Efektyvios teismo sprendimų vykdymo proceso sistemos sukūrimą sąlygoja antstolių veiklos teisinio reguliavimo veiksmingumas. Dėl šios priežasties būtina išsiaiškinti, kaip yra suprantama teisinio reguliavimo veiksmingumo sąvoka.

Kalbant apie teisės veiksmingumą bene dažniausiai kartojamas terminas yra „teisinė valstybė“. Šis terminas suprantamas kaip pastanga išlaikyti pusiausvyrą socialiniuose santykiuose. Anot V. Vaišvilos „teisinė valstybė, skelbianti ir įtvirtinanti žmonių santykiuose teisės viešpatavimą [...] pretenduoja įveikti klasinės valstybės tradiciją ir tapti skirtingų socialinių grupių (klasių) bendradarbiavimo, visų socialinių grupių gerovės garantavimo politinė, teisinė organizacija“⁵³. Taigi teisinės valstybės idėja grindžiama žmonių santykių humanizavimu, teise ir teisės viešpatavimu. Teisinėje valstybėje poveikis žmonių elgesiui yra daromas teisės normomis ir teisės principais, t.y. taikoma viena iš socialinio reguliavimo rūšių (formų) – teisinis reguliavimas.

Tačiau kyla klausimas, koks teisinis reguliavimas yra veiksmingas. Teisinėje valstybėje teisėkūros proceso rezultatas turi išreikšti socialinį kompromisą – sukurti, pakeisti ar panaikinti teisės normas pagal visų visuomenės narių teisių ir teisėtų interesų apsaugos poreikį. „Žmogaus teisių apsaugos poreikiai negali būti suvokti ir kuriamas teisinis mechanizmas, neturint informacijos apie visuomenės struktūrą, jos dinamiką ir lemiančius veiksnius. Kiekvienas įstatymas yra kuriamas teisės viršenybei (žmogaus teisių pirmumo pripažinimas) įgyvendinti. Įstatymo viršenybė, kai įstatymu suvaržoma ne tik piliečių, bet ir paties vadovo, tą įstatymą priėmusio, valia“⁵⁴.

A. Vaišvila pateikia tokį teisinio reguliavimo veiksmingumo apibrėžimą: „Teisinio reguliavimo veiksmingumas – tai teisinio reguliavimo tikslų ir jo realių rezultatų santykis. Tai pasiekimas tokios žmonių interesų darnos, tokios subjektinių teisių saugos, kokios norėta kuriant ir taikant teisės normas [...] teisei svarbu ne reglamentuoti patį žmonių elgesį, o reglamentuojant suderinti priešingus žmonių interesus ir šitaip garantuoti skirtingų interesų turinčių asmenų teisių saugą, socialinę santarvę, socialinį stabilumą ir rimtį“⁵⁵. Panašiai teisės veiksmingumą apibrėžia ir V. Šlapkauskas: „Teisės veiksmingumas yra teisės normų faktinio poveikio (rezultato) ir teisėkūros subjekto įsivaizduojamo (planuojamo) teisės normų įgyvendinimo rezultato (arba teisės normų paskirties) santykis“⁵⁶.

---

⁵³ Vaišvila A. Teisės teorija. Vilnius: Justitia, 2009. P. 483.

⁵⁴ Vaišvila A. Teisinės valstybės koncepcija Lietuvoje. Vilnius: Litimo, 2000. P. 161.

⁵⁵ Vaišvila A. Teisės teorija. Vilnius: Justitia, 2009. P. 479.

⁵⁶ Šlapkauskas V. Teisės sociologijos pagrindai: vadovėlis. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto leidybos centras, 2004. P. 591.

Teisinio pozityvizmo požiūriu teisės veiksmingumas „apibūdina teisės normų realizavimo ypatumus, būtent – teisės normos veikimo (arba neveikimo) padarinius: planuotus ir šalutinius. Kadangi realizuojant teisės normas visuomet būna kokių nors kliūčių, kurių įveikimas siejamas su teisiniu reguliavimu, tai teisės veiksmingumas suprantamas kaip teisinio reguliavimo mechanizmo naudojimo veiksmingumas“⁵⁷.

Analizuojant autorių nuomones, pastebima, jog autoriai išskiria sistemą veiksnių, lemiančių teisės veiksmingumą: teisės veiksmingumą lemia ne tik teisės įgyvendinimas – esminį vaidmenį vaidina teisės tikslų formulavimas, teisės formos ir teisinio reguliavimo apimčių parinkimas. Atkreiptinas dėmesys, jog teisės socialinį veiksmingumą užtikrina ne vien tik teisės įgyvendinimo procesas, tačiau kaip pradas teisės veiksmingumui yra teisėkūros lygmuo.

Veiksmingą visuomenės interesų apsaugą nulemia veiksmingi bei tinkamai įgyvendinami teisės aktai. Teisinis reguliavimas bus veiksmingas tik tuo atveju, jeigu teisės aktai bus pritaikyti prie socialinio gyvenimo realybės. Nagrinėjant teisės socialinį veiksmingumą, pirmiausia kyla teisės tikslų, turinio ir formos problemos, su kuriomis yra susijęs teisėkūros, o ne teisės įgyvendinimo procesas.

Taigi analizuojant antstolių veiklos teisinio reguliavimo veiksmingumą, svarbu yra atskleisti antstolių veiklos teisinio reguliavimo principus, kurie egzistuoja šiuolaikinėje vykdymo proceso teisėje. Tik nustatčius teisės tikslus bei principus, bus galima kalbėti apie antstolių veiklos teisinio reguliavimo veiksmingumą. Vykdyto proceso tikslą galima apibrėžti sekančiai: vykdymo proceso tikslas – priverstinis įstatyme numatytų juridikcinių aktų vykdymas ir išieškotojo teisių ir interesų atstatymas. Norint, jog užsibrėžtas tikslas būtų pasiektas, svarbu nusistatyti principus, pagal kuriuos turi būti vystomas teisinis reguliavimas. Dėl šios priežasties toliau darbe analizuosime principus, kuriais turėtų būti pagrįstas antstolių veiklos teisinis reguliavimas, būtent esminius principus, kurie sudaro sąlygas realiam teismo sprendimo įvykdymui, pažeistų subjektinių teisių atkūrimui.

Vykdyto teisės principų turinio analizę yra atlikusi Egidija Konopliova savo magistro baigiamajame darbe⁵⁸. Autorė analizuoja bendrųjų civilinio proceso principų veikimą vykdymo procese ir į atskirą grupę išskiria vykdymo proceso principus. Pasak Egidijos Konoplios „galima išskirti principus, būdingus tik vykdymo procesui. Tokie principai egzistuoja neatsižvelgiant į tai, ar išskiriama atskira vykdymo teisės šaka, ar vykdymo procesas laikomas

---

⁵⁷ Šlapkauskas V. Teisės sociologijos pagrindai: vadovėlis. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto leidybos centras, 2004. P. 604.

⁵⁸ Konopliova E. Vykdyto teisės principai: Magistro baigiamasis darbas: soc. mokslai: teisė (01 S) / Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Civilinės teisės ir civilinio proceso teisės katedra. 2007. http://vddb.laba.lt/obj/LT-eLABa-0001:E.02~2007~D_20101124_200846-52903, prisijungimo laikas: 2013-01-31.

civilinio proceso stadija. Manytina, kad prie tokių principų galima priskirti: antstolio nepriklausomumo ir nešališkumo, antstolio reikalavimų privalomumo, išieškotojo, skolininko ir kitų asmenų teisių apsaugos vykdymo proceso metu principą, savanoriško teismo sprendimo įvykdymo skatinimo principą, mokamo vykdymo proceso principą, antstolio veiklos kontrolės principą, antstolio atsakomybės principą“.

Dėl ribotos magistro baigiamojo darbo apimties, toliau, vadovaudamiesi Egidijos Konopliovos atliktu tyrimu, analizuosime, autoriaus nuomone, svarbiausius vykdymo proceso principus, užtikrinančius antstolių veiklos teisinio reguliavimo veiksmingumą.

Bet kurio subjekto efektyvi veikla yra užtikrinama tada, kai jis veikia nepriklausomai ir nešališkai. Anot Virgilijaus Valančiaus⁵⁹ „nepriklausomumas visuotinai suvokiamas ne kaip [...] privilegija, bet pirmiausia, kaip [...] atsakomybė, veiksnys, garantuojantis žmogaus teisių ir laisvių apsaugą“. Kaip nurodo Tarptautinės antstolių ir teismo pareigūnų sąjungos prezidentas Jacques Isnard „Veiksmingai įgyvendinti nešališko teismo priimtą sprendimą gali tik nepriklausomai veikiantis antstolis, vykdymo proceso metu apsaugotas nuo bet kokio išorinio poveikio ar spaudimo“⁶⁰. Todėl antstolių veiklos teisiniu reguliavimu privalo būti užtikrintas visų pirma institucinis (funkcinis) antstolių nepriklausomumas, t.y. antstolių veiklai neturi daryti įtakos jokios valstybės valdžios institucijos, privalo būti užtikrintas jų finansinis ir organizacinis nepriklausomumas, taip pat antstolio nepriklausomumas santykiuose su vykdymo proceso šalimis, jų atstovais ar kitais išorės subjektais. Antstolių veiklos teisinis reguliavimas bus veiksmingas taip pat tik tuo atveju, jeigu bus užtikrintas *antstolių nešališkumo principo* įgyvendinimas, pavyzdžiui sukurtas mechanizmas, tam tikrais atvejais leidžiantis antstolio nušalinimą. Pasak Egidijos Stauskienės „išieškotojas, skolininkas turi būti tikri, jog antstolis neturi asmeninio suinteresuotumo konkrečioje vykdomojoje byloje ir atlieka vykdymo veiksmus veikdamas tik pagal įstatymą“⁶¹.

Nagrinėjant bylas svarbu ne tik priimti teisėtą ir pagrįstą sprendimą, bet ir įgyvendinti rezoliucinėje teismo sprendimo dalyje suformuluotą įpareigojimą. Dažnai valstybės pagalbos reikia net ir įsiteisėjus teismo sprendimui. Jeigu atsakovas savanoriškai nevykdo priimto teismo sprendimo, pradedamos taikyti priverstinio teismo sprendimų vykdymo priemonės.⁶² Apie teismo sprendimo priverstinį įvykdymą nebus galima kalbėti, jeigu antstolio reikalavimai

---

⁵⁹ Valančius V. Teismo ir teisėjo nepriklausomumo principo įgyvendinimas: daktaro disertacija: socialiniai mokslai: teisė (01 S) / Lietuvos teisės akademija. Vilnius, 2000. P.23.

⁶⁰ Antstoliai Lietuvoje. Profesijos atgimimas. Vilnius: Lietuvos antstolių rūmai, 2008. P. 13-14.

⁶¹ Stauskienė E. Teismo vaidmuo vykdymo procese: daktaro disertacija: socialiniai mokslai: teisė (01 S)/Mykolo Romerio Universitetas. Vilnius, 2006. P. 145.

⁶² Laužikas E., Mikelėnas V., Nekrošius V. Civilinio proceso teisė. Vilnius: Justitia, 2005. P. 495.

vykdymo proceso dalyviams nebus privalomi, todėl antstolių veiklos teisinio reguliavimo veiksmingumui užtikrinti svarbus yra *antstolių reikalavimų privalomumo principo* įtvirtinimas antstolio veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose. Juk jau vien iš pačios vykdymo proceso sampratos išplaukia „priverstinumo“ požymis: „vykdymo procesas tai teismo ar valstybės suteiktus valdingus įgalinimus turinčių subjektų, vykdymo proceso šalių ir kitų asmenų veikla *priverstinai* civilinio proceso tvarka vykdant teismo ir kitų institucijų sprendimus“⁶³. Siekiant greito ir efektyvaus teismo sprendimo bei kitų institucijų išduodamų vykdytinų dokumentų įvykdymo, svarbu yra antstoliui suteikti valdingus įgalinimus. Anot Egidijos Stauskienės⁶⁴ „Valdingų įgalinimų suteikimas teismo sprendimus vykdantiems subjektams sietinas su tokių teismo sprendimo teisinę galią apibūdinančių požymių kaip privalomumas ir vykdytinumas pasireiškimu, be to, su valstybės pareiga užtikrinti, jog teismų priimami sprendimai bus vykdomi.“

Kaip jau minėta, reglamentuojant teisinius santykius ne mažiau svarbu „suderinti priešingus žmonių interesus ir šitaip garantuoti skirtingų interesų turinčių asmenų teisių saugą, socialinę santarvę“⁶⁵, todėl neabejotinai svarbus yra *išieškotojo, skolininko ir kitų asmenų teisių apsaugos vykdymo proceso metu principas*. Minėto principo tikslas yra pasiekti skirtingų interesų pusiausvyrą, kadangi svarbi yra ne tik išieškotojo, bet ir skolininko bei kitų asmenų teisių apsauga. LR Konstitucijos 29 str. įtvirtintas asmenų lygybės įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams principas, todėl būtina lygiateisiškumo principą įtvirtinti ir antstolių veiklos teisiniame reglamentavime. Antstolis turi vienodai padėti ir išieškotojui, ir skolininkui ginti jų teises bei įstatymų saugomus interesus. Tokios pat pat nuomonės laikosi ir Egidija Stauskienė⁶⁶, nurodydama, jog „viena iš praktinių vykdymo proceso problemų – užtikrinti išieškotojo ir skolininko teisių ir pareigų pusiausvyrą“.

Vienas iš esminių antstolių veiklos principų, užtikrinančių teisinio reguliavimo veiksmingumą, autoriaus nuomone, taip pat yra *savanoriško teismo sprendimo įvykdymo skatinimo principas*. V. A. Mašankinas⁶⁷ savanorišką įvykdymą išskiria į atskirą vykdymo proceso stadiją, ir ši autoriaus pozicija grindžiama tuo, jog visas vykdymo procesas turėtų būti nukreiptas tam, kad teismo sprendimas ar kitas aktas būtų įvykdytas savanoriškai. Šio principo

---

⁶³ Stauskienė E. Teismo vaidmuo vykdymo procese: daktaro disertacija:socialiniai mokslai: teisė (01 S)/Mykolo Romerio Universitetas. Vilnius, 2006. P. 62.

⁶⁴ Ten pat, P. 85.

⁶⁵ Vaišvila A. Teisės teorija. Vilnius: Justitia, 2009, P. 479

⁶⁶ Stauskienė E. Teismo vaidmuo vykdymo procese: daktaro disertacija:socialiniai mokslai: teisė (01 S)/Mykolo Romerio Universitetas. Vilnius, 2006. P. 58.

⁶⁷ Ten pat, P. 134.

įtvirtinimas antstolių veiklos teisiniame reguliavime visų pirma svarbus tuo, jog savanoriškas teismo sprendimo įvykdymas padeda sutaupyti šalių lėšas, nes greičiau užbaigiama vykdomoji byla. Antra priežastis yra ta, jog priverstinio vykdymo procesas siejamas su neigiamų pasekmių skolininkui taikymu, pvz. skolininko turto areštu ar net priverstiniu turto realizavimu, todėl turėtų būti taikomi tik išnaudojus taikaus teismo sprendimo įvykdymo galimybę. Be kita ko, skolininkui savanoriškai įvykdžius teismo sprendimą, greičiau patenkinami išieškotojo reikalavimai, be didelių pastangų realiai apginamos išieškotojo teisės ir įgyvendinamas teisingumas. Pritartina E. N. Kuznecovo, atlikusio Prancūzijos vykdymo proceso analizę, nuomonei, jog siekiant vykdymo proceso efektyvumo yra būtina stiprinti savanorišką teismo sprendimų vykdymą, teismo aktų ir kitų vykdomųjų dokumentų savanoriškas vykdymas turėtų tapti pagrindiniu civilinės apyvartos subjektų veiklos principu. Tik esant tokioms sąlygoms bus galima kalbėti apie pagarbą teisei.⁶⁸

Vykdymo proceso uždaviniai ir tikslai, antstolių teisinio statuso ypatumai sąlygoja antstolių veiklos kontrolės mechanizmo sukūrimo būtinumą, todėl vienas iš antstolių veiklos teisinio reguliavimo principų yra *antstolių veiklos kontrolės principo* įtvirtinimas antstolių veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose. Teismo sprendimų ir kitų vykdytinų dokumentų įvykdymas yra užtikrinamas priverstinių vykdymo priemonių pagalba, todėl privalo būti užtikrinta vykdymo proceso, tame tarpe ir antstolių atliekamų veiksmų teisėtumo kontrolė, pasireiškianti tiek antstolių procesinės veiklos kontrole, tiek išieškotojo, skolininko ir kitų asmenų teisių ir teisėtų interesų gynimu.

Apie efektyvų teismo sprendimų įvykdymą bus galima kalbėti tik tada, kai, be kita ko, bus pasiektas aukštas teismo sprendimus vykdančių subjektų (antstolių) suinteresuotumo laipsnis, kurį galima pasiekti antstolių veiklos teisiniame reglamentavime įtvirtinus *mokamo vykdymo proceso principą*. „Mokamo vykdymo proceso principas reiškia, kad vykdymo išlaidos paskirstomos vykdymo proceso šalims (galiausiai jos tenka skolininkui). Pažymima, jog Prancūzijoje egzistuojantis vykdymo modelis nebrangiai kainuoja valstybei ir visuomenei būtent todėl, kad vykdymo išlaidos tenka šalims, o atlyginimas antstoliui už vykdomųjų ir kitų veiksmų atlikimą galiausiai išieškomas iš skolininko. Čia ir pasireiškia pagrindinis prancūziškos vykdymo sistemos pirmavimas – ji „maitina“ pati save“⁶⁹.

---

⁶⁸ КУЗНЕЦОВ Е. Н. Исполнительное производство Франции. Санкт-Петербург : Издательский дом Санкт - Петербургского университета, 2005, р. 238.

⁶⁹ Konopliova E. Vykdyto teisės principai: Magistro baigiamasis darbas: soc. mokslai: teisė (01 S) / Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Civilinės teisės ir civilinio proceso teisės katedra. 2007. P. 41.
http://vddb.laba.lt/obj/LT-eLABa-0001:E.02~2007~D_20101124_200846-52903, prisijungimo laikas: 2013-01-31.

Apibendrinant pažymėtina, jog antstolių veikla yra teisės į teismą ir teismo sprendimo įgyvendinimo užtikrinimo priemonė. Pagrindinė teismo sprendimus vykdančių subjektų (antstolių) veikla yra valstybinės prievartos naudojimas prieš skolininką vykdymo procese, todėl siekiant, jog antstolių veiklos teisinis reguliavimas būtų veiksmingas, svarbu antstolių veiklos teisiniame reglamentavime įtvirtinti esminius principus, kurie sudaro sąlygas realiam teismo sprendimo įvykdymui. Atlikta vykdymo proceso principų analizė suponuoja išvadą, jog antstolių veiklos teisinio reguliavimo veiksmingumui itin svarbus yra šių principų įgyvendinimas: antstolio nešališkumo ir nepriklausomumo principo – veiksmingai įgyvendinti nešališko teismo priimtą sprendimą gali tik nepriklausomai veikiantis antstolis; apie teismo sprendimo priverstinį įvykdymą nebus galima kalbėti, jeigu antstolio reikalavimai vykdymo proceso dalyviams nebus privalomi, todėl didžiulę reikšmę turi antstolių reikalavimų privalomumo principo įgyvendinimas; taip pat neabejotinai svarbūs yra išieškotojo, skolininko ir kitų asmenų teisių apsaugos vykdymo proceso metu principas bei savanoriško teismo sprendimo įvykdymo skatinimo principas; mokamo vykdymo proceso principo įtvirtinimas antstolių veiklos teisiniame reglamentavime padeda pasiekti aukštą teismo sprendimus vykdančių subjektų (antstolių) suinteresuotumo laipsnį ir, žinoma, atsižvegiant į tai, jog teismo sprendimų ir kitų vykdytinų dokumentų įvykdymas yra užtikrinamas priverstinių vykdymo priemonių pagalba, privalo būti užtikrinta vykdymo proceso, tame tarpe ir antstolių atliekamų veiksmų teisėtumo kontrolė.

2. ANTSTOLIŲ VEIKLOS TEISINIO REGLAMENTAVIMO BRUOŽAI LIETUVOJE

Kaip minėta, vykdymo proceso tikslas – priverstinis įstatyme numatytų jurisdikcinių aktų vykdymas ir išieškotojo teisių bei interesų atstatymas. Mokslinio tiriamojo darbo 1.2 poskyryje buvo apžvelgti principai, kuriais turėtų būti pagrįstas antstolių veiklos teisinis reglamentavimas. Šioje darbo dalyje analizuosime, ar Lietuvos antstolių veiklos teisiniame reglamentavime yra įgyvendinti esminiai principai, sudarantys sąlygas realiam teismo sprendimo įvykdymui, pažeistų subjektinių teisių atkūrimui, būtent: nepriklausomumo ir nešališkumo, antstolio reikalavimų privalomumo, antstolių veiklos kontrolės, išieškotojo ir skolininko teisių apsaugos, savanoriško teismo sprendimų įvykdymo skatinimo principai.

„Vykdymo procese susiklostantiems teisiniams santykiams kaip ir kitiems civiliniams procesiniams teisiniams santykiams būdingas dinamiškumas, kuris realizuojamas vykdymo proceso subjektams atliekant procesinius veiksmus. Vykdymo procesas prasideda vykdomojo rašto išdavimu ir jo pateikimu vykdymui, toliau taikomos priverstinio vykdymo priemonės ir galutiniu etapu laikytinas vykdomosios bylos užbaigimas. Bet kuriame iš minėtų vykdymo proceso etapų vykdymo proceso šalys ir kiti asmenys gali pateikti skundą dėl antstolio veiksmų ar neveikimo arba pareikšti ieškinį savo teisėms ar teisėtiems interesams apginti. Visi šie procesiniai veiksmai vykdymo procese yra atliekami teismo, antstolio, vykdymo proceso šalių ir kitų asmenų, kurių teises ir pareigas bei kompetenciją nustato LR CPK. Daugumos procesinių teisinių santykių vykdymo procese turinį sudaro antstolio atliekami procesiniai veiksmai“⁷⁰.

Kaip nurodo Egidija Stauskienė, „LR CPK XLIII skyrius leidžia mums išskirti tokias vykdymo proceso dalyvių kategorijas: vykdymo proceso šalys (šieškotojas ir skolininkas), suinteresuoti asmenys vykdymo procese (asmenys, kuriems vykdymo veiksmai sukelia arba gali sukelti teises pasekmes, pavyzdžiui, asmuo, dalyvaujantis varžytinėse ir pan.) ir antstolis. Be išvardintų asmenų vykdymo procese dalyvauja ir kiti asmenys, kurie neturi suinteresuotumo vykdymo proceso baigtimi: vertėjas, ekspertas, kviestiniai ir kt. Šie asmenys vykdymo procese atlieka tam tikras epizodines pagalbines funkcijas, pavyzdžiui, vertimų, ekspertizių darymo, dalyvauja atliekant vykdymo veiksmus ir pan. Nors pagal galiojantį LR CPK teismas nepriskiriamas nei vienai iš minėtų asmenų kategorijų, manome, jog teismas – vienas iš

---

⁷⁰ Stauskienė E. Teismo vaidmuo vykdymo procese: daktaro disertacija: socialiniai mokslai: teisė (01 S)/Mykolo Romerio Universitetas. Vilnius, 2006. P. 100-101.

vykdymo proceso subjektų⁷¹. Dėl ribotos magistro baigiamojo darbo apimties, siekdami įvertinti antstolių veiklos teisinio reguliavimo veiksmingumą, šioje mokslinio tiriamojo darbo dalyje apžvelgsime svarbiausius antstolių veiklos teisinio reglamentavimo Lietuvoje bruožus, atlikdami antstolių veiklą reglamentuojančių teisės aktų analizę per antstolio, išieškotojo bei skolininko teisinio statuso prizmę.

2.1. Antstolio veiklą reglamentuojantys teisės aktai

Antstolis – tai subjektas, atliekantis priverstinio vykdymo funkcijas vykdymo procese. Dėl šios priežasties vykdymo procesą reglamentuojančius teisės aktus iš dalies galima laikyti antstolio veiklą reglamentuojančiais teisės aktais.

Vykdymo proceso šaltinių studiją atlikę D. Ambrasienė ir V. Višinskis nurodo, jog „pagrindinis šalies įstatymas Lietuvos Respublikos Konstitucija, nustato teisinio reguliavimo principus. Konstitucijoje skelbiamus bendruosius teisės principus – teisingumo, teisėtumo, viešumo, nacionalinės kalbos ir kt. – įtvirtina Civilinio proceso kodeksas, jie taikomi vykdymo procese“⁷².

LR CPK 2 str. įtvirtinta, jog „Civilinio proceso tikslai – ginti asmenų, kurių materialinės subjektinės teisės ar įstatymo saugomi interesai pažeisti ar ginčijami, interesus, tinkamai taikyti įstatymus teismui nagrinėjant civilines bylas, priimant sprendimus, bei juos vykdant, taip pat kuo greičiau atkurti teisinę taiką tarp ginčo šalių, aiškinti bei plėtoti teisę“, LR CPK 7 str. numatyta, jog „Teismas imasi šiame kodekse nustatytų priemonių, kad būtų užkirstas kelias procesui vilkinti, ir siekia, kad byla būtų išnagrinėta teismo vieno posėdžio metu, jeigu tai nekenkia tinkamai išnagrinėti bylą, taip pat, kad įsiteisėjęs teismo sprendimas būtų įvykdytas per įmanomai trumpesnę laiką ir kuo ekonomiškiau.“ Taigi Civilinio proceso kodeksas laikytinas pagrindiniu vykdymo procesą ir tuo pačiu antstolių veiklą reglamentuojančiu teisės aktu. Vykdymo proceso reglamentavimui skirta Civilinio proceso kodekso VI dalis.

Pagal LR CPK 583 str. 1 d., vykdymo proceso normų taikymo tvarką nustato Sprendimų vykdymo instrukcija⁷³. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2002 m. birželio 4 d. nutarimu Nr. 816 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos civilinio proceso

---

⁷¹ Stauskienė E. Teismo vaidmuo vykdymo procese: daktaro disertacija: socialiniai mokslai: teisė (01 S)/Mykolo Romerio Universitetas. Vilnius, 2006. P. 75.

⁷² Šiuolaikinės civilinio proceso teisės paskirtis: Tarptautinė mokslinė – praktinė konferencija 2008 06 05-06, Vilnius/ atsakingasis redaktorius Stasys Vėlyvis/ Mykolo Romerio universitetas.

⁷³ Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005 m. spalio 27 d. įsakymas Nr. 1R-352 „Dėl Sprendimų vykdymo instrukcijos patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2005, Nr. 130-4682.

kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymą, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo 12 straipsnio 1 dalies 4 punktu, įgalioto Teisingumo ministeriją, suderinus su Finansų ministerija, parengti ir patvirtinti Sprendimų vykdymo instrukciją. Ši instrukcija suderinta su finansų ministru ir patvirtinta teisingumo ministro 2005 m. spalio 27 s. įsakymu „Dėl Sprendimų vykdymo instrukcijos patvirtinimo“⁷⁴. Sprendimų vykdymo instrukcijos naujausi pakeitimai padaryti 2012 m. gruodžio 12 d. teisingumo ministro įsakymu Nr. 1R–321.

Institucinę antstolių sistemos veiklą reglamentuoja Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas ir Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Anot D. Ambrasienės ir V. Višinskio „šių įstatymų procesinė reikšmė – juose nustatytos antstolio padėjėjo procesinės teisės, detalizuota antstolio teisė gauti informaciją atliekant vykdymo procesą, įtvirtintas antstolio reikalavimų privalomumas vykdant teismo sprendimus“⁷⁵.

Antstolių institucinės sistemos veiklos teisinį reglamentavimą papildoma teisingumo ministro įsakymu⁷⁶ patvirtinti aktai, nustatantys: Antstolių veiklos teritorijas ir jose dirbančių antstolių skaičių; Kvalifikacinio antstolio egzamino programą; Vykdomųjų bylų ir kitų dokumentų, neišmokėtų išieškotų piniginių lėšų ar turto, perimto, bet neperduoto išieškotojui, antstolio archyvo perdavimo pasibaigus antstolio įgaliojimams tvarką; Asmenų įrašymo į antstolių padėjėjų sąrašą tvarką; Duomenų apie vykdomųjų dokumentų priėmimą ir vykdymą, faktinių aplinkybių konstatavimą bei dokumentų perdavimą ar įteikimą, saugojimo, apskaitos, naudojimo ir sunaikinimo tvarką; Antstolių rezervo formavimo tvarką; Vykdomųjų bylų, išieškotų piniginių lėšų ir vykdymo išlaidų perdavimo tvarką. Antstolių skyrimo ir atestavimo tvarką tikslina teisingumo ministro įsakymu⁷⁷ patvirtinti Antstolių viešo konkurso komisijos nuostatai, Antstolių viešo konkurso tvarka, Antstolių atestavimo komisijos nuostatai ir Antstolių atestavimo tvarka.⁷⁸

Taip pat reglamentuojami antstolių kontorų tvarkymas (pagal teisingumo ministro patvirtintą įsakymą „Dėl Reikalavimų antstolio (antstolių) darbo vietai bei darbo laikui

---

⁷⁴ Šiuolaikinės civilinio proceso teisės paskirtis: Tarptautinė mokslinė – praktinė konferencija 2008 06 05-06, Vilnius/ atsakingasis redaktorius Stasys Vėlyvis/ Mykolo Romerio universitetas, P. 52.

⁷⁵ Ten pat, P. 54-55.

⁷⁶ 2002 m. liepos 8 d. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymas Nr. 202 „Dėl teisės aktų, numatytų Lietuvos Respublikos antstolių įstatyme bei šio įstatymo įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatyme, patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2002, Nr. 71-2990.

⁷⁷ 2002 m. gruodžio 30 d. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymas Nr. 400 „Dėl antstolių viešo konkurso komisijos nuostatų, antstolių viešo konkurso tvarkos, antstolių darbo organizavimo tikrinimo tvarkos, antstolių informacinės sistemos nuostatų, antstolių atestavimo komisijos nuostatų ir antstolių atestavimo tvarkos patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2003, Nr. 2-57.

⁷⁸ Šiuolaikinės civilinio proceso teisės paskirtis: Tarptautinė mokslinė – praktinė konferencija 2008 06 05-06, Vilnius/ atsakingasis redaktorius Stasys Vėlyvis/ Mykolo Romerio universitetas, P. 55

patvirtinimo⁷⁹), antstolių savivalda (pagal Antstolių rūmų įstatus), bei antstolių etika (pagal Antstolių profesinės etikos kodeksą).

Taigi, kaip matyti, antstolių veiklos teisinis reguliavimas nėra sukoncentruotas viename teisės akte. Tai, autoriaus nuomone, lemia antstolių veiklos problematiką. „Vykdymo procese susiklostantiems teisiniams santykiams būdingas, ypač kai juose dalyvauja teismas ir antstolis, imperatyvus pobūdis. Šių subjektų ir kitų subjektų, dalyvaujančių tokiuose procesiniuose teisiniuose santykiuose elgesys yra aiškiai reglamentuotas. Tokiu atveju dažniausiai taikomas principas viskas, kas nėra tiesiogiai leista įstatymo, draudžiama, ir tokio principo taikymas pateisinamas. Vykdymo procese taikant prievartos priemones, tam kad būtų realizuoti teismo sprendimo įtvirtinti paliepimai, tokias procesines prievartos priemones taikančių subjektų elgesys turi būti aiškiai reglamentuotas. Kitaip nei nustatyta įstatymu, procesinių teisinių santykių subjektų veiksmai negali pasireikšti.⁸⁰ Kadangi priverstinio pobūdžio procedūros įsiterpia į jautriausias žmonių gyvenimo ir veiklos sritis, todėl joms vykdyti turi būti sukurtos tikslios, aiškios ir vienodai suprantamos taisyklės.

2.2. Antstolio teisinis statusas vykdymo procese. Antstolio atsakomybė.

Atliekant antstolių veiklos teisinio reguliavimo veiksmingumo analizę, visų pirma svarbu atskleisti antstolio teisinį statusą. Kaip jau minėta, svarbiausia antstolio funkcija laikomas priverstinis teismo sprendimų įvykdymas (Lietuvos Respublikos antstolių įstatyme pavadintas vykdomųjų dokumentų vykdymu). „Tam, kad vykdomuosiuose raštuose nurodyti sprendiniai būtų realiai įgyvendinami, vykdomųjų dokumentų pagrindu suformuojamos vykdomosios bylos. Be šios antstolio funkcijos vykdymo dažnas teismo sprendimas liktų tik popieriaus lapu. Tai reikštų valstybės nesugebėjimą užtikrinti asmenims realios jų teisių apsaugos“⁸¹. Tam, kad būtų galima užtikrinti efektyvų asmenų pažeistų teisių gynimą, valstybė antstoliui suteikia valdingus įgalinimus, kurie be kita ko, siejami su neigiamų pasekmių skolininkui taikymu. Dėl šios priežasties LR Antstolių įstatymo 8 str. įtvirtintos sąlygos, tik kurioms esant antstolis įgyja teisę vykdyti savo funkcijas ir teikti paslaugas: „asmuo, siekiantis tapti antstoliu, turi būti laimėjęs viešą konkursą, apdraudęs savo civilinę atsakomybę, teisingumo ministro paskirtas antstoliu ir

---

⁷⁹ 2002 m. rugsėjo 23 d. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymas Nr. 254 „Dėl reikalavimų antstolio (antstolių) darbo vietai bei darbo laikui patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2002, Nr. 96-4210.

⁸⁰ Stauskienė E. Teismo vaidmuo vykdymo procese: daktaro disertacija: socialiniai mokslai: teisė (01 S)/Mykolo Romerio Universitetas. Vilnius, 2006. P. 102.

⁸¹ Lietuvos teisinės institucijos: Vilniaus universiteto vadovėlis/ Mokslinis redaktorius Egidijus Kūris. Vilnius: Registrų centras, 2011. P. 684.

prisiekęs LR Antstolių įstatymo nustatyta tvarka. Antstoliu paskirtas asmuo, prisiekęs nustatyta tvarka, įrašomas į Lietuvos antstolių sąrašą, jam išduodamas liudijimas, patvirtinantis teisę vykdyti antstolio veiklą, ir antstolio pažymėjimas bei ženklas⁸².

LR CPK 18 straipsnis įtvirtina teismo sprendimo, nutarties, įsakymo ir nutarimo privalomumo principą. Šis principas įgyvendinamas būtent vykdant sprendimą. „Kadangi praktinį teismų sprendimų vykdymą užtikrina antstoliai, todėl įstatymas nustato ir *antstolių reikalavimų privalomumo taisyklę*“⁸³. LR CPK 585 straipsnio 1 dalyje nustatyta, jog antstolio reikalavimai vykdyti sprendimus, pateikti turimą informaciją apie skolininko turtinę padėtį, susipažinti su sprendimams vykdyti būtiniais dokumentais ar susilaikyti nuo veiksmų, galinčių trukdyti vykdyti sprendimus, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus, privalomi visiems asmenims ir turi būti įvykdyti per antstolio nustatytą terminą. To paties straipsnio 2 dalyje nurodyta, jog asmeniui, kuris nevykdo antstolio reikalavimo ar kitaip kliudo antstoliui vykdyti vykdomuosius dokumentus, teismas gali skirti iki vieno tūkstančio litų baudą už kiekvieną nevykdymo ar kliudymo dieną, be to, numatyta antstolio teisė į pagalbą kviešti policiją.

LR CPK 634 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta antstolio pareiga savo iniciatyva imtis visų teisėtų priemonių, kad sprendimas būtų kuo greičiau ir realiai įvykdytas, ir aktyviai padėti šalims ginti jų teises bei įstatymų saugomus interesus. LR CPK 585 straipsnio 4 dalyje nustatyta antstolio pareiga atliekant vykdymo veiksmus, neviršyti jam suteiktų įgalinimų. Kaip nurodė Egidijus Laužikas „Antstolis, priimdamas vykdomąjį dokumentą vykdyti ir atlikdamas vykdymo veiksmus, turi užtikrinti vykdymo teisėtumą. Pagal CPK 651 straipsnio 1 dalį gavęs vykdyti vykdomąjį dokumentą antstolis patikrina, ar nėra akivaizdžių kliūčių vykdomajam dokumentui priimti vykdyti ir vykdymo veiksmams pradėti. Jeigu yra kliūčių vykdomajam dokumentui priimti vykdyti, antstolis savo patvarkymu atsisako priimti jį vykdyti ir grąžina jį pateikusiam asmeniui, nurodydamas grąžinimo priežastis. Nurodytų ir kitų CPK VI dalies vykdymo proceso nuostatų, reglamentuojančių atskirų vykdymo procesinių veiksmų atlikimą, nesilaikymas antstoliui atliekant konkretų vykdymo veiksmą lemia tokio veiksmo neteisėtumą“⁸⁴. Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 3 str. 2 d. įtvirtinta antstolio pareiga savo veikloje vadovautis Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, Lietuvos Respublikos antstolių įstatymu bei kitais įstatymais, kitais teisės aktais, Antstolių profesinės etikos kodeksu. „Aukščiausiojo Teismo jurisprudencijoje laikomasi pozicijos, kad bet kokie

---

⁸² Stauskienė E. Teismo vaidmuo vykdymo procese: daktaro disertacija: socialiniai mokslai: teisė (01 S)/Mykolo Romerio Universitetas. Vilnius, 2006. P. 122.

⁸³ Laužikas E., Mkelėnas V., Nekrošius V. Civilinio proceso teisė. II tomas. Vilnius: Justitia, 2005. P. 498.

⁸⁴ Seminaro „Teismų praktikos aktualijos ginčiuose dėl antstolių atliekamų vykdymo veiksmų“ medžiaga. Parengė Egidijus Laužikas, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjas. Vilnius, 2010. P. 6.

antstolio veiksmai, atliekami vykdant valstybės pavestas funkcijas, yra teisėti tik tuo atveju, jei antstolis neperžengia savo kompetencijos ribų, nes jis veikia kaip valstybės pareigūnas, todėl privalo laikytis principo „leidžiama daryti tik tai, kas tiesiogiai nurodyta įstatyme“. Antstolis, vykdydamas teismo sprendimus bei kitus vykdomuosius dokumentus, neturi teisės atlikti tų veiksmų, kurių nenumato jo veiklą reglamentuojantys įstatymai ir kiti teisės aktai (LAT Civilinių bylų skyriaus 2002 m. rugsėjo 16 d. nutartis byloje Nr. 3K–3–992/2002, LAT Baudžiamųjų bylų skyriaus 2007 m. vasario 13 d. nutartis byloje Nr. 2K–243/2007)⁸⁵.

Antstolis, vykdydamas teismo sprendimus, turi būti nešališkas. „*Antstolio nešališkumas* aiškintinas sistemiškai su LR antstolių įstatymo 3 straipsnyje įtvirtintu principu, jog, vykdydamas vykdomuosius dokumentus, antstolis privalo imtis visų teisėtų priemonių tinkamai apginti išieškotojo interesus, nepažeisdamas kitų vykdymo proceso dalyvių teisių bei teisėtų interesų. Antstolis neturi tapti tik išieškotojo atstovu vykdymo procese. Vykdydamas teismo sprendimus, jis turi užtikrinti išieškotojo ir skolininko teisių bei teisėtų interesų pusiausvyrą⁸⁶. Siekiant užtikrinti sprendimų vykdymo teisėtumą ir nešališkumą, nustatytas antstolio nušalinimo vykdant sprendimą institutas. Antstolio pareiga nusišalinti esant įstatyme numatytiems pagrindams įtvirtintas CPK 636 straipsnio 4 dalyje. Antstolis turėtų nusišalinti pats, tačiau jam nenusišalinus, nušalinimą raštu (nušalinimo pareiškimas) gali pareikšti išieškotojas arba skolininkas.

Siekiant apginti tiek išieškotojo, tiek skolininko teises, antstolių veiklos teisiniame reguliavime įtvirtintas ir antstolio veiksmų apskundimo institutas. LR CPK 510 str. 1 d. numatyta, jog gali būti skundžiami antstolių procesiniai veiksmai ar atsisakymas procesinius veiksmus atlikti. Skundas dėl antstolio veiksmų ar atsisakymo juos atlikti pateikiamas antstoliui (LR CPK 510 str. 2 d.), jeigu antstolis patvarkymu atsisako patenkinti skundą, skundas kartu su vykdomąja byla persiunčiamas apylinkės teismui, kurio veiklos teritorijoje yra antstolio kontoros buveinė. Bylą dėl antstolio veiksmų teismas išsprendžia nutartimi. Patenkinęs skundą, teismas antstolio veiksmą panaikina arba antstolį įpareigoja veiksmą atlikti (LR CPK 513 straipsnio 1 dalis). Anot Egidijaus Laužiko⁸⁷ „tai reiškia, kad atitinkamų antstolio veiksmų pripažinimas neteisėtais iš esmės reiškia vykdymo proceso sugrįžimą į iki pažeidimo buvusią situaciją. Teismas nesprensdžia, kaip antstolis turi atlikti vieną ar kitą veiksmą, tik konstatuoja atlikto

---

⁸⁵ Lietuvos teisinės institucijos: Vilniaus universiteto vadovėlis/ Mokslinis redaktorius Egidijus Kūris. Vilnius: Registrų centras, 2011. P. 686.

⁸⁶ Stauskienė E., Višinskis V. Teismo sprendimų vykdymas: metodinė mokymo priemonė. Vilnius: Saulelė, 2008. P. 45.

⁸⁷ Seminaro „Teismų praktikos aktualijos ginčiuose dėl antstolių atliekamų vykdymo veiksmų“ medžiaga. Parengė Egidijus Laužikas, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjas. Vilnius, 2010. P. 11.

veiksmo teisėtumą arba neteisėtumą ar įpareigoja atlikti veiksmą. Taigi skundu dėl antstolio procesinių veiksmų siekiama apginti vykdymo proceso dalyvių procesines teises. Tačiau pasibaigus vykdymo procesui, baigiasi ir visų proceso dalyvių – antstolio ir vykdymo proceso šalių – teisinis statusas, susijęs su vykdymo procesu. Pasibaigus vykdymo procesui antstolis, kurio veiksmų apskundimo tvarka nustatyta CPK 510 straipsnyje, realiai nebegali ištaisyti trūkumų, todėl šia tvarka paduotą skundą išnagrinėjus nebūtų pasiektas tikslas – apginti pažeistą teisę. Tai leidžia padaryti išvadą, kad, vykdymo procesui pasibaigus, asmens pažeistos teisės turėtų būti ginamos ne paduodant skundą dėl antstolio veiksmų, bet pareiškiant ieškinį ginčo teisenos tvarka“. LR CPK 603 str. 1 d. numato, jog ir kiti asmenys gali pareikšti ieškinį dėl civilinės teisės, jeigu jis yra susijęs su turto, iš kurio išieškoma, priklausymu. Anot Egidijos Stauskienės „išieškotojo, skolininko ir kitų asmenų teisių gynimas vykdymo procese pareiškiant ieškinius ginčo teisenos tvarka lyginant su skundų dėl antstolių veiksmų arba atsisakymo juos atlikti nagrinėjimu, yra universalus, nes subjektų, turinčių teisę reikšti ieškinius, ratas neapsiriboja tik vykdymo procese dalyvaujančiais asmenimis“⁸⁸.

Antstolių veiklos teisiname reguliavime, be kita ko, įtvirtintas ir *mokamo vykdymo proceso principas*: už vykdomųjų dokumentų vykdymą antstoliui yra mokamos vykdymo išlaidos. LR antstolių įstatymo 21 str. 4 d. įtvirtinta, jog vykdymo išlaidas sudaro: 1) vykdomosios bylos administravimo išlaidos. Jas sudaro kiekvienoje vykdomojoje byloje privalomiems veiksmams atlikti būtinos išlaidos ir papildomos išlaidos, kurios patiriamos atliekant atskirus veiksmus konkrečioje vykdomojoje byloje; 2) atlygis antstoliui už įstatymų nustatytų vykdomųjų dokumentų vykdymą, faktinių aplinkybių konstatavimą teismo pavedimu, dokumentų perdavimą ir įteikimą teismo pavedimu. To paties straipsnio 5 d. nustatyta, jog vykdymo išlaidos grindžiamos ekonominiais skaičiavimais, kuriais užtikrinamas antstolio ekonominis nepriklausomumas, skatinamas efektyvus išieškojimas ir atsižvelgiama į veiklos, reikalingos antstolio funkcijoms atlikti, pobūdį ir vertę, vykdymo išlaidų perskirstymą (kryžminį subsidijavimą) tarp skirtingų vykdomo proceso dalyvių, antstolio profesinės veiklos ir civilinės atsakomybės riziką, sąnaudas. Vykdomosios bylos administravimo išlaidos turi atitikti antstolio ir jo darbuotojų patiriamas sąnaudas (materialines ir laiko) vykdymo veiksmams atlikti. Atlygis antstoliui turi užtikrinti pagrįstą investicijų grąžą, galimybę sukurti tinkamas klientų aptarnavimo sąlygas ir įdarbinti reikalingos kvalifikacijos darbuotojus.

---

⁸⁸ Stauskienė E. Teismo vaidmuo vykdymo procese: daktaro disertacija: socialiniai mokslai: teisė (01 S) / Mykolo Romerio Universitetas. Vilnius, 2006. P. 166.

2011 m. spalio 30 d. įsigaliojusioje naujoje LR CPK redakcijoje buvo įtvirtintas LR CPK 611 str. 2 d. pakeitimas, kuriuo buvo supaprastintas vykdymo išlaidų išieškojimo procesas: pagal naujai įsigaliojusią tvarką vykdymo išlaidos iš skolininko išieškomos nustatytos formos antstolio patvarkymu, skolininkui pateikiant tiek detalų vykdymo išlaidų apskaičiavimą, tiek išieškotų lėšų paskirstymo patvarkymą, t.y. skolininkui suteikiama detali informacija, kodėl buvo išieškota būtent tokia suma ir kaip ši suma buvo paskirstyta. Disponuodamas šia informacija, skolininkas, nesutinkantis su apskaičiuotomis vykdymo išlaidomis ar jų dydžiu, su išieškotų lėšų paskirstymu, antstolio veiksmus gali skųsti teismui bendra CPK 510 straipsnyje nustatyta tvarka. Tokio reguliavimo pakeitimo tikslas buvo sumažinti teismų darbo krūvį, o skolininką skatinti savo teises ginti aktyviais veiksmais.⁸⁹ Pagal iki tol galiojusį teisinį reguliavimą, skolininkui vykdymo išlaidų nesumokėjęs savo noru, antstolis dėl minėtų sumų priteisimo privalėdavo kreiptis į teismą. Autoriaus nuomone, toks reguliavimas ne tik vilkino procesą, bet ir patys teismai buvo užkraunami betiksliais darbu, nagrinėjant antstolių pareiškimus dėl vykdymo išlaidų priteisimo. Be to, atsižvelgiant į tai, jog prieš suteikiant teisę antstoliui vykdyti veiklą, jo kvalifikacija yra išsamiai patikrinama, autoriaus nuomone, antstolis yra pakankamai pajėgus apskaičiuoti vykdymo išlaidas ir kompetentingas išieškoti jas atliekant vykdymo veiksmus. Kitokios pozicijos laikosi Egidija Stauskienė: „Manome, kad šio klausimo sprendimas turėtų likti teismo kompetencijoje dėl keleto priežasčių. Kaip nurodo R. Simaitis, vykdymo išlaidų sistema dabar yra labai paini ir sudėtinga. Autorius siūlo svarstyti galimybę nustatyti tiesiogines priemones kontroliuoti, kad antstolis vengtų nepagrįsto išlaidavimo. Tokią kontrolę, mūsų nuomone, gali įgyvendinti tik teismas, todėl reformuoti vykdymo išlaidų atlyginimo klausimo sprendimo nebūtina. [...] Teismo kompetencijai šis klausimas turėtų būti paliktas dar ir dėl to, kad toks vykdymo išlaidų išieškojimas paties antstolio iniciatyva, mūsų nuomone, pažeistų konstitucinį nuosavybės neliečiamumo principą“⁹⁰.

Antstolių veiklos teisiniame reglamentavime įtvirtintas *antstolio veiklos kontrolės principas*. LR CPK 594 straipsnio 1 dalis nustato, kad antstolio procesinę veiklą kontroliuoja teismo, kurio veiklos teritorijoje yra antstolis, teisėjas. Teismo atliekamą antstolio veiklos procesinę kontrolę sąlyginai galima išskirti į dvi rūšis. Pirma, tai teismo vykdoma antstolių procesinės veiklos kontrolė, pasireiškianti antstolio surašytų procesinių dokumentų patikrinimu

---

⁸⁹ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto aiškinamasis raštas Nr. XIP-1409 / Pateikė Remigijus Šimašius, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija. 2009-11-16. P.4.

⁹⁰ Stauskienė E. Teismo vaidmuo vykdymo procese: daktaro disertacija: socialiniai mokslai: teisė (01 S)/Mykolo Romerio Universitetas. Vilnius, 2006. P. 157.

ir patvirtinimu, antra – tai išieškotojo, skolininko ir kitų asmenų teisėtų interesų gynimas (plačiau šis klausimas bus nagrinėjamas kitame mokslinio tiriamojo darbo poskyryje).

Antstolio atsakomybė. Kaip ir bet kurioje kitoje veikloje, antstoliai savo veikloje taip pat gali padaryti pažeidimų. Už tai antstoliai gali atsakyti drausmine, civiline, administracine ar baudžiamąja tvarka.

Civilinė atsakomybė. Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 16 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta nuostata, kad antstolis už savo paties ir savo darbuotojų padarytą žalą atsako įstatymų nustatyta tvarka. Civilinės atsakomybės sąlygas konkretizuoja Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – LR CK) šeštosios knygos III dalies XXII skyriaus normos, visų pirma – LR CK 6.246 – 6.249 straipsniai. Taigi antstolio atsakomybei (šiuo atveju – deliktinei) atsirasti turi būti nustatytos visos civilinės atsakomybės sąlygos: neteisėti veiksmai, priežastinis ryšys, kaltė ir žala (nuostoliai)⁹¹.

Antstolio profesinė civilinė atsakomybė už fiziniams ar juridiniams asmenims padarytą turtinę žalą atliekant antstolio funkcijas, viršijančią 1000 Lt, draudžiama privalomuoju draudimu. Antstolio profesinės civilinės atsakomybės privalomojo draudimo objektas yra antstolio civilinė atsakomybė už žalą, padarytą atliekant antstolio funkcijas neteisėtais antstolio, jo atstovo, padėjėjo ar antstolio darbuotojo veiksmais.

Administracinė ir baudžiamoji atsakomybė. Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 16 str. 2 d. nustatyta, jog už įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimus, padarytus atliekant antstolio funkcijas, už kurias taikoma baudžiamoji ar administracinė atsakomybė, antstolis atsako kaip valstybės pareigūnas⁹².

Kaip yra išaiškinęs LAT, sprenddamas klausimą dėl antstolio baudžiamosios atsakomybės „antstolis, vykdydamas teismo sprendimus bei kitus vykdomuosius dokumentus, privalo veikti tik jam suteiktų įgalinimų ribose ir neturi teisės atlikti tų veiksmų, kurių nenumato jo veiklą reglamentuojantys įstatymai ir kiti teisės aktai. Tokia antstolio teisinio statuso samprata atitinka valstybės tarnautojui prilyginamo asmens sąvoką, numatytą BK 230 straipsnio 3 dalyje“⁹³. Pavyzdžiui, viena iš nusikalstamų veikų, už kurią antstoliui gali būti taikoma baudžiamoji atsakomybė, įtvirtinta Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 228 straipsnyje, kuriame nustatyta baudžiamoji atsakomybė už valstybės tarnautojo ar jam prilyginto asmens

---

⁹¹ Seminaro „Teismų praktikos aktualijos ginčiuose dėl antstolių atliekamų vykdomo veiksmų“ medžiaga. Parengė Egidijus Laužikas, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjas. Vilnius, 2010. P. 61.

⁹² Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 53-2042.

⁹³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. vasario 13 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-243/2007.

piktnaudžiavimą tarnybine padėtimi arba įgaliojimų viršijimą, jeigu dėl to didelės žalos patyrė valstybė, Europos Sąjunga, tarptautinė viešoji organizacija, juridinis ar fizinis asmuo⁹⁴.

Administracinė atsakomybė antstoliui taikoma už administracinės teisės pažeidimus, numatytus Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekse⁹⁵ (toliau – LR ATPK). Pavyzdžiui, antstoliui gali būti taikoma administracinė atsakomybė už asmens duomenų apsaugos reikalavimų nesilaikymą (LR ATPK 214⁽¹⁶⁾ str.).

Drausminė atsakomybė. Už antstolio pareigų nevykdymą ar netinkamą vykdymą antstoliui (antstolio padėjėjui) gali būti taikoma LR antstolių įstatyme⁹⁶ numatyta drausminė atsakomybė. Iškelti antstoliui drausmės bylą gali teisingumo ministras arba Lietuvos antstolių rūmų prezidiumas. Drausmės bylą antstolio padėjėjui gali iškelti teisingumo ministras arba Lietuvos antstolių rūmų prezidiumas savo iniciatyva arba antstolio, su kuriuo antstolio padėjėjas yra sudaręs darbo sutartį, teikimu. Drausmės byla antstoliui (antstolio padėjėjui) turi būti iškelta ne vėliau kaip per tris mėnesius nuo pažeidimo paaiškėjimo dienos. Į šį laiką neįskaitomas laikas, kai antstolis (antstolio padėjėjas) sirgo ar atostogavo. Drausmės byla antstoliui (antstolio padėjėjui) negali būti iškelta, jei nuo pažeidimo padarymo dienos praėjo daugiau nei vieneri metai.

Paaikšėjus, kad pažeidimas gali turėti nusikalstamos veikos požymių, medžiaga perduodama tirti atitinkamoms institucijoms, tačiau tai drausmės bylos iškėlimo ir nagrinėjimo procedūros nesustabdo.

Antstolių (antstolių padėjėjų) drausmės bylas nagrinėja Antstolių garbės teismas. Drausmės bylą iškėlimo ir nagrinėjimo tvarką nustato Drausmės bylą iškėlimo ir nagrinėjimo taisyklės, kurias tvirtina teisingumo ministras.

Antstoliui (antstolio padėjėjui) gali būti skiriama nuobauda. Nuobauda skiriama teisingumo ministro įsakymu, Antstolių garbės teismo siūlymu. Teisingumo ministras gali paskirti švelnesnę nuobaudą, nei siūloma, arba atsisakyti skirti nuobaudą. Drausminė nuobauda galioja vienerius metus nuo paskyrimo dienos. Antstoliui skiriamos drausminės nuobaudos: pastaba, papeikimas, teisės teikti paslaugas atėmimas iki šešių mėnesių, atleidimas iš antstolio pareigų. Antstolio padėjėjui skiriama drausminė nuobauda – teisės vykdyti antstolio padėjėjo veiklą atėmimas.

---

⁹⁴ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 89-2741.

⁹⁵ Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas // Valstybės žinios. 1985, Nr. 1-1.

⁹⁶ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 53-2042.

2.3. Išieškotojo ir skolininko teisinis statusas vykdymo procese

Atliekant antstolių veiklą reglamentuojančių teisės aktų analizę, ne mažiau svarbu atskleisti išieškotojo ir skolininko teisinį statusą vykdymo procese. Išieškotojas ir skolininkas laikomi vykdymo proceso šalimis (LR CPK 633 str. 1 d.). LR CPK 17 str. įtvirtintas lygiateisiškumo principas – tai bendrasis principas, kuris turi galioti visame civiliniame procese, kartu ir vykdant jau priimtą teismo sprendimą. Visi teismo sprendimai turi būti vykdomi pagal vienodas taisykles, todėl antstolis turi vienodai padėti ir išieškotojui, ir skolininkui ginti jų teises bei įstatymų saugomus interesus. Tačiau praktika anaipol ne visada yra tokia: „Lietuvos antstolių rūmuose nuolat atliekama sprendimų vykdymo praktikos analizė atskleidžia tai, kad nepaisant teisės aktuose įtvirtinto proceso šalių interesų pusiausvyros principo skolininkų interesai dažnai įgyja pirmumo teisę prieš kreditorių interesus. Dėl inertiško pakantumo skolininkams ir savo prievolių nevykdantiems asmenims prievolių ignoravimas Lietuvoje tapo giliai įsišaknijusia problema, turinti socialinių, teisinių ir ekonominių pasekmių“⁹⁷.

Išieškotojo statusas ir jo teisių gynimas. Išieškotoju laikomas fizinis ar juridinis asmuo, kurio naudai išduotas vykdomasis dokumentas (LR CPK 638 str. 1 d.). Išieškotojo teisės vykdymo procese numatytos LR CPK 639 str., pareigos – LR CPK 640 str, tačiau nei teisių, nei pareigų sąrašas, pateiktas šiuose straipsniuose nėra baigtinis.

2003 m. įsigaliojusiam Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekse įtvirtintas principas, jog privačius civilinius santykius reguliuojantys sprendimai vykdomi už privačių asmenų lėšas. Taigi pradėjus veikti privačiai antstolių sistemai už vykdymo proceso finansavimą tapo atsakingas išieškotojas (LR CPK 610 str. 1 d.). Tačiau tame pačiame LR CPK straipsnyje nurodoma ir tai, kad Sprendimų vykdymo instrukcijoje gali būti nustatytos išimties dėl vykdymo išlaidų apmokėjimo. Išieškotojas su antstoliu gali susitarti dėl dalies bylos administravimo išlaidų ar visų kitų vykdymo išlaidų apmokėjimo atidėjimo. Žinoma, galutiniame išieškojimo etape visos šios išlaidos išieškomos iš skolininko.

CPK 639 straipsnio 7 punkte įtvirtinta, kad išieškotojas turi teisę reikšti prašymus, nušalinimus. LAT teisėjų kolegija yra pažymėjusi, jog „nurodytoje proceso teisės normoje įtvirtinta išieškotojo teisė pareikšti prašymus ne tik antstoliui, bet ir teismui. Vis dėlto vykdymo procese ši teisė yra specifinė, nes išieškotojas gali kreiptis į teismą tik CPK nustatytais atvejais. Būtent CPK 593 straipsnio 1 dalyje yra pateiktas baigtinis tokių atvejų sąrašas. Šių normų analizė leidžia padaryti išvadą, kad tokio atvejo, kai išieškotojas galėtų kreiptis į teismą,

---

⁹⁷ Antstoliai Lietuvoje. Profesijos atgimimas. Vilnius: Lietuvos antstolių rūmai, 2008. P. 41.

skųsdamas suinteresuoto asmens atsisakymą vykdyti antstolio patvarkymą, nenustatyta galiojančiame procesiniame įstatyme ir Sprendimų vykdymo instrukcijoje⁹⁸.

LR CPK 662 str. detalizuota išieškotojo teisė iki priverstinio vykdymo pradžios raštu nurodyti, iš kokio skolininko turto ar pajamų išieškoma pirmiausia. Toks išieškotojo nurodymas antstoliui yra privalomas (LR CPK 662 str. 2 d.).

LR CPK 639 str. 8 p. numatyta išieškotojo teisė atsisakyti išieškojimo. Šios išieškotojo teisės įgyvendinimo pasekmės detalizuotos LR CPK 629 str. – išieškotojui atsisakius išieškojimo, antstolio patvarkymu vykdomoji byla nutraukiama, o visos vykdymo priemonės panaikinamos. Pažymėtina, jog nutraukus vykdomąją bylą, ji negali būti pradėta iš naujo (LR CPK 629 str. 3 d.).

Kaip minėta, LR CPK 639 str. įtvirtintų išieškotojo teisių sąrašas nėra baigtinis, todėl norint atskleisti išieškotojo teisinį statusą būtina sistemiškai analizuoti visas LR CPK įtvirtintas vykdymo procesą reglamentuojančias teisės normas. LR CPK 627 str. 1 p. numatyta išieškotojo teisė raštu kreiptis į antstolį dėl vykdomosios bylos sustabdymo ar vykdymo veiksmų atidėjimo. Taip pat išieškotojas turi teisę pateikti antstoliui prašymą gražinti vykdomąjį dokumentą (LR CPK 631 str.), tokios išieškotojo teisės privalumas yra tas, jog vykdomojo dokumento gražinimas išieškotojui per įstatymų nustatytą terminą netrukdo iš naujo pateikti šį dokumentą vykdyti (LR CPK 631 str. 3 d.).

Skolininko teisinis statusas ir jo teisių gynimas. CPK 643 straipsnyje nustatytos skolininko teisės, bet jos taip pat nėra išsamiai išvardytos. CPK 643 straipsnio 8 punkte nurodyta, kad skolininkas turi ir kitas šiame įstatyme numatytas teises. Skolininko teisės turi būti derinamos su pagrindiniu vykdymo proceso tikslu – kreditoriaus reikalavimo patenkinimu⁹⁹.

Su skolininko interesų gynimu yra susijęs įstatyme nustatytų apribojimų išieškojimui iš fizinio asmens turto taikymas. Anot Egidijos Stauskaienės, „tokie apribojimai laikomi socialinėmis – politinėmis priemonėmis vykdymo procese. Šiais apribojimais siekiama apsaugoti skolininko teises, jo žmogiškąjį orumą. Tokiu tikslu nustatyti apribojimai, nustatant turta, iš kurio negali būti išieškoma (LR CPK 668 str.), išskaitų iš skolininko darbo užmokesčio ir kitų jo pajamų dydžius (LR CPK 736 str.), pinigų sumas, iš kurių išieškoti negalima (LR CPK 739 str.) ir kt.“¹⁰⁰.

---

⁹⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. kovo 13 d. nutartis civ. byloje Nr. 3K-3-94/2007.

⁹⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. gruodžio 16 d. nutartis civ. Byloje Nr. 3K-3-603/2008.

¹⁰⁰ Stauskienė E. Teismo vaidmuo vykdymo procese: daktaro disertacija: socialiniai mokslai: teisė (01 S)/Mykolo Romerio Universitetas. Vilnius, 2006. P. 150.

Skolininko turto areštas yra priverstinis nuosavybės teisės į skolininko turtą arba šios teisės atskirų sudėtinių dalių – valdymo, naudojimosi ir disponavimo – laikinas uždraudimas ar apribojimas (CPK 675 straipsnis). Dėl to, antstoliui išieškant iš skolininko turtinių teisių ir jas areštavus, skolininkas netenka teisės valdyti, naudoti ir disponuoti areštuotomis turtinėmis teisėmis. Tai patvirtina CPK 749 straipsnio 3 dalyje nustatyta antstolio pareiga patvarkyme, kuriuo areštuojamos skolininko turtinės teisės, nurodyti pastarajam, kad šis neturi teisės priimti jokie reikalavimo įvykdymo arba valdyti turtinę teisę ar ja disponuoti¹⁰¹.

LR CPK 704 str. numatyta skolininko teisė iki varžytynių pradžios pačiam arba pavesti kitiems asmenims surasti iš varžytynių parduodamo turto pirkėją. Jeigu iki varžytynių pradžios į antstolio depozitinę sąskaitą sumokama ne mažesnė pinigų suma kaip turto arešto akte nurodyta realizuojamo turto vertė, arba mažesnė suma, kurios užtenka visiškai padengti įsiskolinimams ir vykdymo išlaidoms, turto pardavimas iš varžytynių nutraukiamas. Tokiu atveju turto areštas panaikinamas ir turtas gražinamas skolininkui.

Skolininkas savo teises taip pat gali ginti informuodamas antstolį apie kliūtis priimti vykdomąjį dokumentą vykdyti ir pradėti vykdymo veiksmus (LR CPK 651 str. 2 d.), jeigu vykdymo procesas pradėtas pažeidžiant įstatymo reikalavimus, nurodydamas pirmesnės eilės turtą, iš kurio turi būti vykdomas išieškojimas (LR CPK 664, 665 str.).

Pagal LR CPK 663 str. 1 d., pinigų išieškojimas negali būti nukreipiamas į skolininko turtą, jeigu skolininkas pateikia antstoliui įrodymus, kad išieškomą pinigų sumą galima išieškoti per 6 mėnesius darant CPK 736 straipsnyje nurodyto dydžio išskaitas iš skolininko darbo užmokesčio, pensijos, stipendijos ar kitų pajamų. Taigi pasinaudomas minėta įstatyme įtvirtinta teise skolininkas gali išvengti neigiamų pasekmių, galinčių atsirasti antstoliui pinigų išieškojimą nukreipus į skolininko turtą.

LR CPK 644 straipsnio 4 punkte yra nustatyta viena iš skolininko pareigų vykdymo procese – domėtis vykdymo eiga. LAT išnagrinėtose bylose ne kartą pažymėta skolininko pareiga domėtis vykdomosios bylos eiga ir sąžiningai naudotis įstatymo suteiktomis teisėmis bei pareigomis (LAT Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. rugsėjo 7 d. nutartis byloje *A. Lomovcev ir A. Kašnikov v. UAB „Parex lizingas“ ir kt.* Nr. 3K-3-379/2005; 2007 m. kovo 5 d. nutartis byloje *D. Ringelevičienė v. D. Bliznikas ir kt.* byloje Nr. 3K-3-79/2007). Skolininkas turi domėtis vykdymo eiga, bendradarbiauti su antstoliu ir padėti jam greitai bei tinkamai įvykdyti teismo sprendimą (LAT Civilinių bylų skyriaus išplėstinės teisėjų kolegijos 2007 m.

---

¹⁰¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. kovo 13 d. nutartis civ. byloje UAB „Polikopija“ v. Vilniaus apskrities valstybinė mokesčių inspekcija ir kt., bylos Nr. 3K-3-94/2007.

vasario 5 d. nutartis byloje *A. Selezniovas v. S. Mažeikienės turistinės įmonės „Vilnis“* Nr. 3K–7–1/2007). „Ši pareiga reiškia, kad, kaip ir kitos vykdymo proceso šalys, skolininkas turi bendradarbiauti su šalimis ir vykdymo veiksmus atliekančiu antstoliu, naudodamasis CPK 643 straipsnyje ir kitose šio Kodekso teisės normose nustatytais teisėmis. Vykdyto veiksmai atliekami laikantis nuoseklios jų atlikimo tvarkos ir užbaigiami visiškai įvykdžius vykdomąjį dokumentą arba kitais CPK 632 straipsnyje nurodytais pagrindais. Dėl to skolininkas turi naudotis jam įstatymo suteikiamomis teisėmis laiku, vykdymo veiksmų atlikimo metu, priešingu atveju, jis netektų galimybės ginti savo interesus dėl tų vykdymo veiksmų, kurie jau yra atlikti. Užbaigus vykdomąją bylą, t. y. visiškai įvykdžius vykdomąjį dokumentą, jokie tolesni vykdymo veiksmai neatliekami“¹⁰².

Savanoriško teismo sprendimo įvykdymo skatinimo principas įtvirtintas Sprendimų vykdymo instrukcijos, patvirtintos 2005 m. spalio 27 d. LR Teisingumo ministro įsakymu Nr.1R–352 „Dėl sprendimų vykdymo instrukcijos patvirtinimo“ 51 punkte, numatančiame, jog tuo atveju, jei skolininkas per raginime nustatytą laiką geruoju įvykdo sprendimą, iš jo nėra išieškomas atlyginimas antstoliui už vykdomojo dokumento įvykdymą.

LR CPK 595 str. numatyta skolininko ir išieškotojo teisė sudaryti taikos sutartį vykdymo procese. Ši teisė suteikia galimybę šalims pačioms reguliuoti savo teisių ir pareigų įgyvendinimą, sumažinti priverstinių priemonių naudojimą, o taip pat ir sumažinti šalių išlaidas, tuo pačiu – užkirsti kelią nepagrįstam antstolių pasipelnymui.

Kaip vienas iš esminių tiek skolininko, tiek išieškotojo teisėtų interesų gynimą užtikrinančių LR CPK pakeitimų, autoriaus nuomone, buvo 2013 m. sausio 1 d. įsigaliojęs vykdymo proceso normų pakeitimas, kuriuo buvo patobulintas varžytinių teisinis reglamentavimas: pakeista turto realizavimo tvarka, atsisakant turto pardavimo iš varžytinių antstolių kontorose, o numatant turtą parduoti elektroninėse varžytinėse (LR CPK 694 str. 3 d.). Pagrindinių procedūrų atžvilgiu išliko tas pats varžytinių organizavimo reguliavimas, tačiau elektroninių varžytinių atveju yra atsisakoma vienos varžytinių stadijos – teismo patvirtinimo dėl varžytinių akto. Iki Civilinio proceso kodekso pakeitimo turto realizavimas buvo vykdomas rengiant varžytines antstolio kontoroje. Toks teisinis reglamentavimas buvo nulemtas susiklosčiusios ilgametės praktikos. Elektroninių varžytinių organizavimas visų pirma suteikia skaidrumo ir pasitikėjimo pačia antstolių institucija, padeda spręsti visuomenėje egzistuojančias problemas – kai nuolatinių varžytinių dalyvių, kurių buvimas antstolių vykdomose varžytinėse

---

¹⁰² Seminaro „Teismų praktikos aktualijos ginčiuose dėl antstolių atliekamų vykdymo veiksmų“ medžiaga. Parengė Egidijus Laužikas, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjas. Vilnius, 2010. P. 18

dažniau yra susijęs ne su sąžiningu ketinimu įsigyti parduodamą turtą, bet įvairiais neteisėtais būdais siūlyti varžytinėse dalyvaujantiems pirkeėjams už pinigus atsisakyti kelti kainą ir tokiu būdu sudaryti galimybę pigiau įsigyti turtą. Be kita ko, elektroninių varžytinių organizavimas užtikrina kiekvieno asmens galimybę jose dalyvauti, taip pat greitą ir patogų informacijos apie parduodamą turtą bei varžytinių sąlygas prieinamumą.

Naujojoje LR CPK redakcijoje (2011 m. birželio 21 d. Civilinio proceso kodekso pakeitimo įstatymas) nustatytas 1 metų sutrumpintas ieškinio senaties terminas reikalavimams dėl turto pardavimo iš varžytinių akto, turto perdavimo išieškotojui, turto pardavimo be varžytinių akto pripažinimui negaliojančiais (LR CPK 602 str. 3 d.). Tokio sutrumpinto ieškinio senaties termino nustatymas padės užtikrinti civilinių teisinių santykių stabilumą bei apsaugoti varžytinių dalyvių teisėtus interesus. Kita vertus, atkreiptinas dėmesys, jog naujoje LR CPK redakcijoje nebeliko nuostatos, įtvirtinančios, kad turto pardavimo iš varžytinių aktą tvirtina teisėjas (pripažintas negaliojančiu LR CPK 725 str.). Pagal iki pakeitimo galiojusią tvarką teisėjas patikrindavo, ar antstolis laikėsi turto pardavimo iš varžytinių procedūrų, ir jeigu nenustatydavo esminių pažeidimų, tvirtindavo turto pardavimo iš varžytinių aktą. Taigi kyla klausimas, ar atsisakius turto pardavimo iš varžytinių akto tvirtinimo teismine tvarka, bus pakankamai užtikrinama varžytinių teisėtumas ir antstolių veiklos kontrolė. Manytina, jog pagrįsta teismų nuomonė šiuo klausimu: „Teismų nuomone, [...] procesinius veiksmus, kuriuos reglamentuoja vykdymo procesas, galėtų atlikti pats antstolis, nes jo procesinių veiksmų atlikimas ar neatlikimas gali būti skundžiamas įstatymų nustatyta tvarka. Be to, antstoliai yra apdrausti civiline atsakomybe už fiziniams ar juridiniams asmenims padarytą žalą atliekant antstolio funkcijas. Pažymėtina, kad šiuo metu teisėjas, vykdydamas antstolių kontrolę, tvirtina jų atliktus procesinius veiksmus. Tas pats teismas nagrinėja ir skundus dėl antstolių veiksmų, kurie būna patvirtinti teisėjo rezoliucija ar nutartimi, todėl būtų tikslinga spręsti klausimą dėl antstolių veiksmų kontrolės perdavimo kitai institucijai“¹⁰³. Be kita ko, dar kartą pažymėtina, jog LR CPK 602 straipsnyje yra nustatytas antstolio klaidų vykdymo procese ištaisymo būdas – sandorių pripažinimo negaliojančiais institutas, todėl net ir panaikinus turto pardavimo iš varžytinių akto tvirtinimo teisme tvarką, bus pakankamai užtikrinamas varžytinių teisėtumas.

Kaip nurodo Laura Gumuliauskienė ir Vigintas Višinskis: „CPK ir jo baigiamosios stadijos – vykdymo proceso – teisinio reglamentavimo tobulinimas nukreiptas į vykdymo proceso efektyvumo padidinimą, procesinių terminų vykdymo procese sutrumpinimą, patogesnę

---

¹⁰³ <http://www.atts.lt/archyvotipas/lr-teisingumo-ministro-isakymu-sudarytos-grupes-vertinimo-lentele>, prisijungimo laikas: 2013-01-30.

ir greitesnį vykdymo proceso šalių susipažinimą su vykdomąja byla, skaidresnį ir efektyvesnį skolininkų turto iš varžytinių realizavimą, antstolių darbo kontrolę, teismo ir antstolio procesinius teisinius santykius yra pagrindinis uždavinys¹⁰⁴. Autoriaus nuomone, atlikus antstolių veiklos teisinio reglamentavimo bruožų analizę, galima daryti išvadą, jog antstolių veiklos teisinis reguliavimas yra pagrįstas esminiais principais, kurie sudaro sąlygas realiam teismo sprendimo įvykdymui, pažeistų subjektinių teisių atkūrimui, būtent: antstolių veiklos teisiniame reglamentavime įtvirtinti antstolio nepriklausomumo ir nešališkumo, antstolio reikalavimų privalomumo, išieškotojo, skolininko ir kitų asmenų teisių apsaugos vykdymo proceso metu principai, taip pat antstolių veiklos teisiniame reguliavime įtvirtinti savanoriško teismo sprendimo įvykdymo skatinimo principas, mokamo vykdymo proceso principas, antstolio veiklos kontrolės bei antstolio atsakomybės principai.

---

¹⁰⁴ Gumuliauskienė L., Višinskis V. Antstolio procesinių veiksmų atlikimas elektroniniu būdu: galimybės ir problemos // Jurisprudencija. 2012, Nr. 19(2). P.510.

3. ANTSTOLIŲ VEIKLOS TEISINIO REGULIAVIMO TEISINĖS IR SOCIALINĖS PROBLEMOS

Atlikus antstolio veiklą reglamentuojančių teisės normų analizę, galima daryti išvadą, jog vykdymo proceso reglamentavimas yra orientuotas į abiejų vykdymo proceso dalyvių – tiek išieškotojo, tiek skolininko – teisių ir teisėtų interesų užtikrinimo pusiausvyrą. Kita vertus, atsižvelgiant į tai, jog priverstinio vykdymo procesas siejamas su neigiamų pasekmių skolininkui taikymu, pvz. skolininko turto areštu ar net priverstiniu turto realizavimu, per visą dešimties metų laikotarpį nuo antstolių reformos pradžios, teisminėje praktikoje buvo nagrinėjama daug skundų dėl antstolių veiksmų. Per visą privačių antstolių veiklos laikotarpį, taikant antstolių veiklą reglamentuojančias teisės normas, išsryškėjo kai kurie vykdymo proceso reglamentavimo trūkumai. Nebuvo išvengta ir kai kurių teisinio reguliavimo spragų. LAT ne kartą bandė užpildyti antstolių veiklos teisinio reguliavimo spragas per savo formuojamą teisės taikymo ir aiškinimo praktiką.

Šioje magistro baigiamojo darbo dalyje bus atliekama LAT 2007 – 2012 metais suformuotos praktikos, susijusios su antstolio veiklą vykdymo procese reglamentuojančių teisės normų taikymu ir aiškinimu, analizė.

LAT 2007 – 2008 m. praktikoje buvo ne kartą nagrinėjamas *vykdytinų ir vykdomųjų dokumentų sampratos, vykdomųjų dokumentų pateikimo ir vykdymo tvarkos problemos* (pavyzdžiui: LAT 2008 m. balandžio 1 d. nutartis civilinėje byloje pagal pareiškėjo UAB „Universalios valdymo sistemos“ skundą dėl antstolio veiksmų, byla Nr. 3K-3-188/2008; LAT 2008 m. rugsėjo 29 d. nutartis civilinėje byloje G. L. ir UAB „Velintas“ v. antstolė V. R. ir kt., bylos Nr. 3K-3-426/2008; LAT 2009 m. lapkričio 10 d. nutartis civilinėje byloje pagal pareiškėjo Šiaulių apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos skundą dėl antstolio veiksmų, bylos Nr. 3K-3-493/2009 ir kt.), taip pat *raginimo siuntimo ir įteikimo tvarkos reglamentavimo problemos* (pavyzdžiui: LAT 2008 m. lapkričio 25 d. nutartis civilinėje byloje I. Š. v. A. S. , R. B., bylos Nr. 3K-3-503/2008; LAT 2008 m. lapkričio 19 d. nutartis civilinėje byloje H. P. v. antstolis A. S. ir kt., bylos Nr. 3K-3-477/2008; LAT 2010 m. balandžio 16 d. nutartis civilinėje byloje pagal pareiškėjo skolininko UAB „VSA Vilnius“ skundą dėl antstolio veiksmų, bylos Nr. 3K-3-119/2010 ir kt.); buvo nagrinėjami įvairūs probleminiai klausimai dėl *vykdymo proceso dalyvių teisių ir pareigų* (pavyzdžiui: LAT 2008 m. gruodžio 1 d. nutartis civilinėje byloje A. L. v. antstolis N. Š., bylos Nr. 3K-3-564/2008; LAT 2008 m. kovo 3 d. nutartis civilinėje byloje pagal pareiškėjos S. V. skundą dėl antstolio veiksmų, bylos Nr. 3K-3-143/2008 ir kt.), ne kartą

susidurta su *vykdymo išlaidų apmokėjimo ir jų išieškojimo tvarkos problematika* (pavyzdžiui: LAT 2007 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje antstolis Aleksandras Selezniovas v. S. M. turistinė įmonė „Vilnis“, bylos Nr. 3K-7-1/2007; LAT 2008 m. birželio 16 d. nutartis civilinėje byloje antstolė Jurgita Bareikienė v. AB firma „VITI“, bylos Nr. 3K-3-284/2008; LAT 2008 m. spalio 27 d. nutartis civilinėje byloje D. K. v. antstolis Aleksandras Christenokas, byla Nr. 3K-3-511/2008 ir kt.); taip pat labai gausi *praktika, susijusi su išieškojimo iš skolininko turto problemomis* (Pavyzdžiui: LAT Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m. gruodžio 5 d. nutartis civilinėje byloje pagal pareiškėjo L, B. W, B. pareiškimą dėl skolininko turto dalies nustatymo, byla Nr. 3K-3-542/200; LAT Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. birželio 22 d. nutartis civilinėje byloje pagal pareiškėjo V.B. skundą dėl antstolio A.R.Ž. veiksmų, bylos Nr. 3K-3-297/2010 ir kt.).

Atsižvelgiant į ribotą magistro baigiamojo darbo apimtį, šioje darbo dalyje bus analizuojama LAT praktika, *išskiriant išieškojimo iš skolininko turto, raginimo siuntimo bei vykdymo išlaidų apmokėjimo ir išieškojimo problemas*. Minėtų problemų analizė pasirinkta dėl itin gausios LAT praktikos, formuotos šiose vykdymo proceso srityse. Be kita ko, pasirinktų problemų analizės svarbą lemia tai, jog Kasacinio teismo teisės taikymo ir aiškinimo praktika minėtose vykdymo proceso srityse ilgai formavosi nenuosekli – tai, autoriaus nuomone, paaiškinama aiškaus ir išsamaus teisinio reglamentavimo trūkumu.

3.1. Išieškojimo iš skolininko turto problemos

Skolininkui per raginime įvykdyti sprendimą nustatytą terminą neįvykdžius teismo sprendimo, antstolis ne vėliau kaip per dešimt dienų nuo tos dienos, kurią pasibaigė terminas įvykdyti sprendimą, pradeda jį vykdyti priverstinai (LR CPK 624 str. 1 d.). Kaip minėta, LR CPK 624 str. 2 d. įtvirtintos priverstinio vykdymo priemonės, t.y. 1) išieškojimas iš skolininko lėšų ir turto ar turtinių teisių; 2) išieškojimas iš skolininko turto ir pinigų sumų, esančių pas kitus asmenis; 3) uždraudimas kitiems asmenims perduoti skolininkui pinigus, turtą ar vykdyti skolininkui kitas prievoles; 4) dokumentų, patvirtinančių skolininko teises, paėmimas; 5) išieškojimas iš skolininko darbo užmokesčio, pensijos, stipendijos ar kitų jo pajamų; 6) tam tikrų teismo sprendime nurodytų daiktų paėmimas iš skolininko ir perdavimas išieškotojui; 7) skolininko turto administravimas ir iš to gautų pajamų panaudojimas išieškojimui padengti; 8) skolininko įpareigojimas atlikti tam tikrus veiksmus ar nuo jų susilaikyti; 9) priešpriešinių išieškotinių sumų tarpusavio įskaitymas; 10) kitos įstatymų numatytos priemonės. Taigi, kaip matyti, įstatymas priverstinio vykdymo priemonės daugiausia sieja su vykdymo veiksmų

nukreipimu į skolininko *turtą*. Ne veltui vykdymo procese didžiulis dėmesys skiriamas išieškojimo iš skolininko turto tvarkos reglamentavimui. Į atskirus Civilinio proceso kodekso skyrius išskiriamos išieškojimo iš skolininko turto bendrosios taisyklės (LR CPK XLVII skyrius), turto arešto tvarką reglamentuojančios teisės normos (LR CPK XLVIII skyrius), turto realizavimo taisyklės (LR CPK XLIX skyrius) ir kt.

Nors išieškojimo iš skolininko turto tvarka yra detalai reglamentuota, vis dėlto, teismų praktikoje buvo sprendžiama nemažai ginčų, susijusių su pažeidimais, padarytais vykdant išieškojimą iš skolininko turto. Analizuojant LAT praktiką, susijusią su išieškojimo iš skolininko turto problemomis, pastebima, jog daugiausia skundų buvo pateikta dėl antstolių veiksmų taikant turto areštą bei įkainojant areštuotą turtą, taip pat vykdant išieškojimą iš keliems asmenims priklausančio turto bei pažeidus išieškojimo eiliškumo tvarką.

Dėl antstolio pareigos įkainoti areštuotą turtą atsižvelgiant į rinkos kainas

Vykdant teismo sprendimą išieškojimas nukreipiamas į skolininko turtą. Vykdymo proceso dalyvių – išieškotojo ir skolininko – teisėtų interesų apsaugos principas tinkamai įgyvendinamas tik tuo atveju, kai išieškojimo objektu esantis turtas yra teisingai įkainojamas, laikantis įstatyme nustatytos tvarkos. LR CPK 681 str. įtvirtintos areštuoto skolininko turto įkainojimo taisyklės. LR CPK 681 str. 1 d. nustatyta, kad areštuodamas skolininko turtą, antstolis jį įkainoja rinkos kainomis, atsižvelgdamas į turto nusidėvėjimą bei į arešto metu dalyvaujančių išieškotojo ir skolininko nuomones. Taigi vykdymo procese areštuotas turtas turi būti įkainotas objektyviai, kaip įmanoma artimesne esančiai laisvoje rinkoje turto rinkos kaina. LR CPK 681 str. 2 d. įtvirtintas turto perkainojimo pagrindas – įkainoto turto vertės pasikeitimas, kuriam esant antstoliui suteikta teisė patvarkymu perkainoti turtą, taip garantuojant vykdymo proceso šalių teisių ir teisėtų interesų apsaugą. Taigi teisinis reglamentavimas yra nustatytas taip, kad, taikant prievartinį skolininko nuosavybės teisių ribojimą ją priverstinai parduodant, būtų išvengta sumų, neatitinkančių paimamo turto vertės sumokėjimo, kas reikštų neproporcingą nuosavybės teisių apribojimą. Apie būtinumą tokiais atvejais paisyti tikrosios turto vertės ir teisėtų skolininko bei kreditoriaus interesų yra pasisakyta ir Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje¹⁰⁵.

LAT ne kartą nagrinėjo antstolio pareigos tinkamai įkainoti skolininko turtą klausimą. Pagal Kasacinio teismo praktiką, šią pareigą antstolis privalo vykdyti nepaisant to, kaip vykdymo proceso šalys naudojasi savo procesinėmis teisėmis. Net keletyje kasacine tvarka

---

¹⁰⁵ Pavyzdžiui: The European Court of Human Rights: Kanala v. Slovakia, no. 57239/00, judgement of 10 July 2007, par. 61.

išnagrinėtų bylų buvo pažymėta, jog įstatymo antstoliui nustatyta pareiga ir suteikta realių galimybių taip įkainoti areštuotą turtą, kad įkainojimas atitiktų galimas realias rinkos kainas, išieškotojo ir skolininko interesus (pavyzdžiui LAT Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m. gegužės 28 d. nutartis, priimta civilinėje byloje UAB „Siccum“ v. antstolis L. G. ir kt., bylos Nr. 3K–3–211/2007; 2008 m. gruodžio 16 d. nutartis, priimta civilinėje byloje UAB „JGK statyba“ v. AB „Lithun“ ir kt., bylos Nr. 3K–3–604/2008; 2009 m. gegužės 19 d. nutartis, priimta civilinėje byloje V. R. v. R. M., bylos Nr. 3K–3–218/2009).

LAT Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2009 m. birželio 29 d. nutartyje¹⁰⁶, apibendrindama Kasacinio teismo suformuotą praktiką minėtu klausimu, pažymėjo, jog „*Kasacinio teismo praktika dėl tinkamą varžytynėse parduodamo turto kainos nustatymą teisės normų taikymo ir aiškinimo yra iš esmės suformuota ir orientuota į tai, kad tai visų pirma yra antstolio, kaip valstybės įgalioto asmens, pareiga. CPK 681 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta nuostata, kad jeigu skolininkas ar išieškotojas prieštarauja antstolio atliktam įkainojimui arba jeigu antstoliui kyla abejonų dėl turto vertės, antstolis turto vertei nustatyti skiria ekspertizę. Nagrinėjamoje byloje teismai konstatavo, kad nei skolininkė, nei išieškotoja dėl antstolio atlikto buto įkainojimo neprieštaravo, todėl nebuvo pagrindo ekspertizei skirti. [...] vykdymo proceso šalių prieštaravimai nėra vienintelis pagrindas skirti ekspertizę areštuojamo turto vertei nustatyti. Minėta, kad CPK 681 straipsnio 1 dalyje kaip savarankiškas pagrindas tokio pobūdžio ekspertizei skirti nurodytas atvejais, kai pačiam antstoliui kyla abejonų dėl turto vertės. Pagal kasacinio teismo formuojamą praktiką tuo atveju, kai turimi skolininko turto vertės įrodymai kelia abejonų, antstolis privalo imtis papildomų priemonių tinkamam skolininko turto įkainojimui nustatyti nepriklausomai nuo to, ar skolininkas ir išieškotojas reiškia prieštaravimų dėl nustatytos turto kainos“.*

Kita vertus, LAT 2010 m. liepos 28 d. nutartyje¹⁰⁷, sprenddamas klausimą dėl antstolio pareigos įkainoti turtą rinkos kaina atribojo turto arešto bei varžytinių proceso paskirtį. Kaip nurodė Kasacinis teismas minėtoje byloje: „Kasatoriai neatsižvelgia į specifinę turto arešto paskirtį ir skirtumą nuo turto pardavimo iš varžytynių proceso bei antstolio pareigų jame. Skolininko turto areštas yra priverstinis nuosavybės teisės į skolininko turtą arba kai kurių šios teisės sudedamųjų dalių – valdymo, naudojimosi ar disponavimo – laikinas uždraudimas ar ribojimas. Šio instituto tikslas – laikinai apriboti skolininkui galimybes perleisti ar kitaip

---

¹⁰⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. birželio 29 d. nutartis civilinėje byloje V. J. Č. v. A. R. ir kt., bylos Nr. 3K–3–292/2009.

¹⁰⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. liepos 28 d. nutartis civilinėje byloje antstolis V. K. v. E. V. ir kt., bylos Nr. 3K–3–280/2010.

apsunkinti turtą, kad būtų išlaikomas skolininko turtas, iš kurio būtų galima išieškoti. Tai yra realaus ir rezultatyvaus priverstinio vykdymo proceso užtikrinimo priemonė, todėl *turto arešto metu nėra aktualu nustatyti tikslią areštuojamo turto rinkos vertę, o siekiama tik areštuoti pakankamai turto skolininko prievolėms įvykdyti*. Dėl to pagrįsta apeliacinės instancijos teismo išvada, kad areštuojant turtą atliekamas specifinis turto įvertinimas, kurio metu nurodoma turto vertė yra preliminari ir nereiškia, jog turtas už tokią kainą turi būti ir parduodamas. Areštuojant turtą yra siekiama užtikrinti išieškotojo interesus, t. y. turi būti areštuojama tiek turto, kiek užtektų jo reikalavimams patenkinti, tuo tarpu parduodant areštuotą turtą iš varžytynių ir nustatant jo kainą, privalo būti atsižvelgiama ir į skolininko interesus bei ieškoma šalių interesų pusiausvyros. Turto arešto metu nustatoma orientacinė galima turto kaina, tačiau realiai skolininko teises gali pažeisti ne areštas, o turto pardavimas už per mažą kainą. *Atsižvelgiant į tai, atmestini kasatorių teiginiai, kad VMI, atliekanti turto areštą, ir antstolis, organizuojantis turto pardavimą iš varžytynių, turi vienodos apimties ir pobūdžio pareigą įvertinti ginčo turtą“*.

Taigi apibendrinant, darytina išvada, kad Kasacinio teismo formuojama praktika yra orientuota į tai, kad antstolis privalo imtis papildomų priemonių (papildomos ekspertizės) tinkamam skolininko turto įkainojimui nustatyti nepriklausomai nuo to, ar skolininkas ir išieškotojas reiškia prieštaravimų dėl nustatytos turto kainos, ir kita vertus, tikslus turto rinkos kainos nustatymas tampa aktualus ne antstoliui areštuojant turtą, o tikrai pradėjus varžytynių procesą.

Atsižvelgiant į tai, jog praktikoje pasitaiko daug atvejų, kai turto realizavimo aktai yra pripažįstami negaliojančiais dėl netinkamo turto įkainojimo arba pardavimo per žema kaina, autoriaus nuomone, tikslintinas realizuojamo turto įkainojimo reglamentavimas, pavyzdžiui, nekilnojamojo ir didelės vertės kilnojamojo turto vertės nustatymo klausimą perleidžiant ekspertams.

Išieškojimo iš keliems asmenims priklausančio turto problemos

Kasacinio teismo praktikoje taip pat ne kartą buvo susidurta su išieškojimo iš keliems asmenims priklausančio turto problematika. Pagal LR CPK 667 str. 1 d., jeigu skolininkui priklausanti turto, kuris yra bendras su kitais asmenimis, dalis nenustatyta, antstolis aprašo ir areštuoja bendrąjį turtą ir pasiūlo išieškotojui, o reikiamais atvejais ir bendrosios nuosavybės dalyviams, kreiptis su prašymu į teismą dėl skolininko turto dalies, esančios bendra su kitais asmenimis nuosavybe, nustatymo. Jei per antstolio nustatytą terminą toks prašymas nepateikiamas, antstolis išieškojimą iš to turto nutraukia.

Kasacinio teismo formuojama praktika ilgą laiką buvo orientuota į tai, jog prieš duodamas pasiūlymą kreiptis į teismą LR CPK 667 straipsnio tvarka, antstolis pagal prievolės teisinę prigimtį ir išieškotojo teisių įgyvendinimo tvarką turi įsitikinti, kad turi būti išskiriama skolininku nurodyto sutuoktinio turto dalis: *vien ta aplinkybė, kad vykdomajame dokumente skolininku nurodytas vienas iš sutuoktinių, nereiškia, kad šio asmens prievolė yra asmeninė ar turi būti vykdoma tik iš jam tenkančios turto dalies*. Sutuoktinių turtas yra ir jų skolos, taip pat įformintos vykdomaisiais dokumentais. Jos preziūmuojamos kaip bendras turtas, jeigu prievolės atsirado po santuokos sudarymo, nors ir vieno iš sutuoktinių vardu (LR CK 3.88 straipsnio 1 dalies 1 punktas, 2 dalis). Prievolėms vykdyti iš bendro sutuoktinių turto (pvz., LR CK 3.109 straipsnio 1 dalies 2 punktas, 5 punktas) nereikia atlikti LR CPK 667 straipsnyje numatytos sutuoktinio skolininko dalies išskyrimo (pavyzdžiui LAT 2006 m. birželio 21 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-423/2006 ; 2006 m. gegužės 18 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-314/2006).

Kita vertus, kaip nurodė LAT 2007 m. gruodžio 29 d. priimtoje nutartyje¹⁰⁸ „prievolės vykdymas iš bendro sutuoktinių turto yra prievolės asmeniui nustatymas, todėl tokios prievolės pobūdį ir galimybę išieškoti iš bendro sutuoktinių turto nustato tik teismas. Antstolis tokios teisės neturi. *Jeigu skola priteista civilinėje byloje, kurioje atsakovu dalyvavo vienas iš sutuoktinių, o kitas sutuoktinis į bylą nebuvo įtrauktas, o skola priteista dėl santuokos metu šeimos interesais sudaryto sandorio nevykdymo, tai antstolis neturi teisės priimti patvarkymo dėl skolos išieškojimo iš bendro turto. Jis turi kreiptis į teismą su pareiškimu dėl galimybės nukreipti išieškojimą į bendrą sutuoktinių turtą išaiškinimo (CPK 589, 593 straipsniai)*. Tokį pareiškimas teismas nagrinėja dalyvaujant suinteresuotiems asmenims: išieškotojui, skolininkui ir jo sutuoktiniui, taip pat kitiems asmenims, kuriems vykdymo veiksmai sukelia arba gali sukelti teises pasekmes (CPK 633 straipsnis)“.

Visiškai priešinga praktika šiuo klausimu buvo suformuota naujesnėje LAT nagrinėtoje byloje priimtoje nutartyje, kurioje Teisėjų kolegija pažymėjo, kad „*išieškojimui iš bendro sutuoktinių turto netaikytini teismo ar arbitražo teismo sprendimo aiškinimo (CPK 278 straipsnis, KAI 36 straipsnis) ar šių procesinių sprendimų vykdymo tvarkos išaiškinimo (CPK 589 straipsnis) institutai*. Naujo skolininko (kito sutuoktinio) įtraukimas taikant šiuos institutus reikštų procesinio sprendimo pakeitimą nustatant teises bei pareigas byloje nedalyvavusiam asmeniui. [...] išieškojimas iš kito sutuoktinio turto negali būti pasiektas ir išieškotojui

---

¹⁰⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. gruodžio 29 d. nutartis civilinėje byloje V. R. v. antstolė V. Š. it kt., bylos Nr. 3K-3-607/2007.

skundžiant antstolio veiksmus, kuriais atsisakyta tai padaryti. Minėta, prievolės pobūdį gali nustatyti tik teismas. Į kreditoriaus reikalavimą vykdyti prievolę iš bendro sutuoktinių turto prievolės asmeniškai neprisiėmęs sutuoktinis turi teisę pareikšti visus atsikirtimus bei naudotis visomis procesinėmis teisėmis įrodinėdamas, kad reikalavimui tenkinti iš bendro sutuoktinių turto nėra CK 3.109 straipsnyje nustatytų pagrindų. Šiomis teisėmis asmuo visa apimtimi galės pasinaudoti tik tuo atveju, jeigu byla nagrinėjama ginčo teisenos tvarka kreditoriui pateikus ieškinį abiem sutuoktiniams kaip atsakovams bei įrodinėjant CK 3.109 straipsnio taikymo sąlygas¹⁰⁹. Plenarinė sesija taip pat pažymėjo, kad išieškojimui iš bendro sutuoktinių turto netaikytini teismo sprendimo išaiškinimo (CPK 278 straipsnis) ar šio procesinio sprendimo vykdymo tvarkos išaiškinimo (CPK 589 straipsnis) institutai¹¹⁰.

Atsižvelgdama į nevienodai formuojamą teisės taikymo ir aiškinimo praktiką, LAT plenarinė sesija 2010 m. gegužės 20 d. priimtoje nutartyje¹¹¹, suvienodindama kasacinio teismo praktiką civilinėse bylose dėl išieškojimo pagal sutuoktinių prievoles, išaiškino, kad „tuo atveju, kai bylos nagrinėjimo metu kitas sutuoktinis nebuvo įtrauktas atsakovu, kreditorius turi teisę pareikšti savarankišką ieškinį šiam sutuoktiniui įrodinėdamas CK 3.109 straipsnio taikymo pagrindus, jeigu tai leidžia prievolės prigimtis“.

Analizuojant Kasacinio teismo formuojamą praktiką, susijusią su teisės normų, reglamentuojančių išieškojimą iš bendro sutuoktinių turto, taikymu, pastebima problema: jeigu, kaip nurodyta Kasacinio teismo praktikoje, išieškojimui iš bendro sutuoktinių turto netaikytini teismo sprendimo išaiškinimo (LR CPK 278 straipsnis) ar šio procesinio sprendimo vykdymo tvarkos išaiškinimo (LR CPK 589 straipsnis) institutai, ar tai reiškia, kad esant situacijai, kai individuali įmonė neturi pakankamai lėšų išieškomoms sumoms padengti, antstolis, prieš nukreipdamas išieškojimą į individualios įmonės savininko sutuoktinio turtą (pagal LR CPK 673 str.) neturi teisės kreiptis į teismą dėl teismo sprendimo vykdymo tvarkos išaiškinimo? Manytina, jog atžvelgiant į išieškojimo iš individualios įmonės turto specifiką, turėtų būti vadovaujamosi LAT 2009 m. kovo 16 d. nutartyje¹¹², suformuota praktika dėl antstolio teisių ir pareigų, taikant CPK 673 straipsnį. Kasacinis teismas minėtoje byloje pažymėjo, jog „Antstolis, vykdydamas teismo įsakymą, taikė CPK 673 straipsnio nuostatą, kad jeigu individuali

---

¹⁰⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. vasario 17 d. nutartis civilinėje byloje M. T. v. antstolė N. Š. ir kt., bylos Nr. 3K-3-81/2010.

¹¹⁰ Ten pat.

¹¹¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo plenarinės sesijos 2010 m. gegužės 20 d. nutartis civilinėje byloje R. A. v. A. A., bylos Nr. 3K-P-186/2010.

¹¹² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. kovo 16 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Acme kompiuterių komponentai“ v. antstolis D. S. ir kt., bylos Nr. 3K-3-110/2009.

(personalinė) įmonė neturi pakankamai lėšų išieškomoms sumoms padengti, antstolis išieškojimą nukreipia į kitą jos turtą ir savininko turtą. *Ši specialioji įstatymo norma reiškia, kad antstolis negalėjo nukreipti išieškojimo į A. K. priklausantį turtą neišsiaiškinęs, ar išieškojimas turi būti vykdomas iš sutuoktinių bendro turto, ar iš asmeninio sutuoktinių turto.* Teisėjų kolegija pažymi, kad nustatyti, ar sutuoktiniai privalo kreditoriui atsakyti solidariai pagal pirmiau nurodytoje vykdomojoje byloje vykdomą išieškojimą, yra teismo, bet ne antstolio prerogatyva, todėl antstolis CPK 593 straipsnyje nustatyta tvarka turėjo kreiptis į teismą reikšmingoms vykdomajai bylai aplinkybėms dėl individualios įmonės pripažinimo bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe ir prievolių vykdymo iš bendro sutuoktinių turto išaiškinti“.

Apibendrinant, darytina išvada, jog tuo atveju, kai vykdomajame dokumente yra nurodytas tik vienas skolininkas, norint nukreipti išieškojimą į bendrą skolininko ir jo sutuoktinio turtą, turėtų būti reiškiamas savarankiškas ieškinys šiam sutuoktiniui įrodinėjant LR CK 3.109 straipsnio taikymo pagrindus, o ne taikomi teismo sprendimo išaiškinimo (CPK 278 straipsnis) ar šio procesinio sprendimo vykdymo tvarkos išaiškinimo (CPK 589 straipsnis) institutai. Tuo tarpu atsižvelgiant į išieškojimo iš individualios įmonės turto specifiką, esant nepakankamai lėšų individualios įmonės skolai padengti, priešingai nei anksčiau minėtu atveju, siekiant nukreipti išieškojimą į individualios įmonės savininko ir jo sutuoktinio turtą, turėtų būti taikomas teismo sprendimo vykdymo tvarkos išaiškinimo (CPK 589 straipsnis) institutas.

Dėl išieškojimo eiliškumą reglamentuojančių teisės normų taikymo

LR CPK 664 str. įtvirtinta išieškojimo iš skolininko fizinio asmens turto eilė: pirmąja eile išieškoma iš hipotekos ir įkeisto turto, jeigu išieškoma hipotekos kreditoriaus ar įkaito turėtojo naudai; antrąja eile išieškoma iš skolininkui priklausančių pinigų, turtinių teisių, vertybinių popierių, darbo užmokesčio, stipendijos ar kitų pajamų arba kilnojamojo turto; trečiąja eile išieškoma iš skolininkui priklausančio nekilnojamojo turto; ketvirtąja eile išieškoma iš skolininkui priklausančios žemės ūkio paskirties žemės, jeigu skolininko pagrindinis verslas yra žemės ūkis; penktąja eile išieškoma iš skolininkui priklausančio gyvenamojo būsto, kuriame jis gyvena. LR CPK 662 str. 1 d. numatyta išieškotojo teisė, laikantis LR CPK nustatytos išieškojimo iš skolininko turto eilės, nurodyti iš kokio skolininko turto ar pajamų išieškoma pirmiausia. Išieškotojui nenurodžius iš kokio turto pirmiausia turėtų būti vykdomas išieškojimas, antstolis, laikydamasis įstatyme nustatytos išieškojimo iš skolininko turto eilės, pats nustato, iš kokio skolininko turto ar pajamų išieškoti (LR CPK 662 str. 3 d.). LR CPK 662 str. 4 d. įtvirtinta taisyklė, leidžianti antstoliui išieškoti iš paskesnės eilės turto: tai antstolis gali daryti nesant antstoliui žinomo pirmesnės eilės turto, esant situacijai, *kai šio turto gali neužtekti išieškomai*

sumai ir vykdymo išlaidoms padengti, kai šis turtas yra nelikvidus arba jeigu to raštu prašo skolininkas.

Nors LR CPK 662 str. 4 d. įtvirtinta antstolio teisė išieškoti iš paskesnės eilės turto esant situacijai, kai pirmesnės eilės turto gali neužtekti išieškamai sumai ir vykdymo išlaidoms padengti, Kasacinis teismas, sprenddamas išieškojimo iš skolininko turto eiliškumo klausimą, konstatavo, jog antstolio argumentas, kad kilnojamojo turto dėl jo menkos vertės būtų nepakakę išieškamai sumai padengti, neatleidžia nuo pareigos laikytis išieškojimo eiliškumo: „byloje teismai neatsižvelgė į tai, kad antstolio išieškoma suma pagal tris vykdomuosius dokumentus buvo 4289,66 Lt, išieškojimas nukreiptas į skolininko paskutinį būstą, įvertintą 120 000 Lt, nors vykdomojoje byloje [...] antstolis surinko duomenis iš viešųjų registrų apie skolininko turimą, dėl to antstoliui tapo žinoma apie skolininko turimas tris įregistruotas transporto priemones ir jų duomenis. Nukreipdamas išieškojimą ne į šį skolininko kilnojamąjį turtą, o į skolininko būstą, antstolis nesilaikė turto, į kurį nukreipiamas išieškojimas, eiliškumo. Pagal CPK 664 straipsnio 2 ir 5 dalis antrąja eile išieškoma iš skolininko kilnojamojo turto, o iš skolininko būsto, kuriame jis gyvena, išieškoma paskutine eile. *Antstolio argumentas, kad kilnojamojo turto dėl jo menkos vertės būtų nepakakę išieškamai sumai padengti, neatleidžia nuo pareigos laikytis išieškojimo eiliškumo.* Tai, kad skolininkas nenurodė kito turto, į kurį pirmiausia turėjo būti nukreipiamas išieškojimas (CPK 715 straipsnis), reiškia, jog jis sutiko su įstatyme įtvirtintu eiliškumu, dėl to nesilaikant šios tvarkos buvo pažeista šioje teisės normoje nustatyta skolininko teisė. Tai sudaro teisinį pagrindą pripažinti turto pardavimo varžytynėse aktą negaliojančiu (CPK 602 straipsnio 1 dalies 5 punktas).“¹¹³

Taigi nors įstatyme numatyta antstolio teisė tam tikrais atvejais nesilaikyti išieškojimo eiliškumo (LR CPK 662 str. 4 d.), pagal Kasacinio teismo suformuotą praktiką, vien tik tas faktas, kad pirmesnės eilės turto gali nepakakti išieškamai sumai ir vykdymo išlaidoms padengti, neatleidžia antstolio nuo pareigos laikytis išieškojimo iš skolininko turto eiliškumo. Autoriaus nuomone, antstolis, prieš naudodamasis įstatyme įtvirtinta teise nesilaikyti išieškojimo eiliškumo, turėtų išsamiai įvertinti kitas išieškojimo galimybes, o tokių neradęs - įvertinti, ar nesilaikydamas išieškojimo eiliškumo nepritaikys per griežtos išieškojimo priemones.

---

¹¹³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. lapkričio 25 d. nutartis civilinėje byloje I. Š. v. antstolis Aleksandras Selezniovas ir kt., bylos Nr. 3K-3-503/2008.

3.2. Problemos, susijusios su Civilinio proceso kodekso nuostatų, reglamentuojančių raginimo siuntimo tvarką, taikymu

Pagal bendrąją taisyklę vykdymo veiksmai prasideda nuo raginimo įvykdyti sprendimą išsiuntimo skolininkui. „Raginimas įvykdyti sprendimą yra dokumentas, kuriuo antstolis praneša skolininkui apie tai, kad yra pateiktas vykdyti vykdomasis dokumentas ir kad, jeigu šiame dokumente nurodyti veiksmai per antstolio nustatytą terminą nebus įvykdyti, bus pradėta priverstinio vykdymo procedūra“ (CPK 655 straipsnio 1 dalis). Taip skolininkas yra informuojamas apie pradėtą vykdymo procesą, kartu suteikiant jam galimybę per nustatytą terminą įvykdyti reikalavimą ir taip išvengti priverstinio vykdymo priemonių ir jų lemiamų papildomų išlaidų¹¹⁴. Anot Viginto Višinskio, „tinkamas raginimo įvykdyti sprendimą įteikimas yra esminė prielaida apginti skolininko teisę išsaugoti kai kurią turtą nuo išieškojimo į jį nukreipimo bei kitų neigiamų padarinių. Visiškai įvykdžius sprendimą pasibaigia išieškotojo teisė reikalauti priverstinai vykdyti sprendimą. Todėl skolininkas įvykdęs sprendimą per raginime nustatytą terminą išvengia dėl priverstinio vykdymo kylančių neigiamų pasekmių. Šios aplinkybės rodo didelę raginimo įvykdyti sprendimą teisinę reikšmę“¹¹⁵.

Apie didelę raginimo įvykdyti sprendimą teisinę reikšmę galima spręsti ir iš ganėtinai gausios LAT praktikos, susijusios su nuostatų, reglamentuojančių raginimo siuntimo tvarką, taikymu. Kasacinio teismo praktikoje buvo nagrinėjamos problemos, susijusios su raginimo įteikimo tvarka, taip pat su LR CPK 661 str., nustatančiu atvejus, kada raginimas nėra siunčiamas, taikymu.

Dėl raginimo įteikimo tvarkos

LR CPK 604 straipsnyje, reglamentuojančiame procesinių dokumentų įteikimo vykdymo proceso metu tvarką, nustatyta, jog procesiniai dokumentai, siunčiami vykdymo proceso dalyviams šio Kodekso VI dalyje numatytais atvejais registruotąja pašto siunta, laikomi įteiktai praėjus penkioms dienoms nuo išsiuntimo dienos. Tuo tarpu raginimo įteikimo tvarką reglamentuoja speciali teisės norma – LR CPK 657 str. Raginimas įvykdyti sprendimą skolininkui išsiunčiamas registruotąja pašto siunta su pranešimu apie įteikimą arba įteikiamas skolininkui asmeniškai (LR CPK 657 str. 1 d.). Gavęs pranešimą apie raginimo įteikimą antstolis apie tai pažymi vykdomajame dokumente (LR CPK 657 str. 2 d.). Toks teisinis reglamentavimas

---

¹¹⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. balandžio 16 d. nutartis civilinėje byloje UAB „VSA Vilnius“ v. antstolis G. P. ir kt., bylos Nr. 3K-3-119/2010.

¹¹⁵ Višinskis V. Raginimas įvykdyti sprendimą // Jurisprudencija. 2008, Nr. 1 (103). P. 23.

suponuoja raginimo – kaip vieno iš vykdymo proceso dokumentų – svarbą. Kita vertus, vykdymo procesą reglamentuojančioje Civilinio proceso kodekso VI dalyje, nėra įtvirtintos specialios nuostatos, detalizuojančios, koks raginimo įteikimas yra laikomas tinkamu. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, jog sprendžiant raginimo įteikimo tinkamumo klausimą, sistemiškai turėtų būti vadovaujamasi bendrosiomis LR CPK įtvirtintomis procesinių dokumentų įteikimo taisyklėmis (LR CPK 123 str.).

LAT Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2008 m. lapkričio 25 d. nutartyje¹¹⁶, sprendė, kad aplinkybę, jog antstolio siųstą raginimą pasirašė nepilnametė skolininko duktė, žemesnės instancojos teismai nepagrįstai vertino tinkamu raginimo įteikimu skolininkui „su šia išvada kasacinio teismo teisėjų kolegija nesutinka. Pagal CPK 657 straipsnio 1 dalį raginimas įvykdyti sprendimą skolininkui išsiunčiamas registruotu laišku arba įteikiamas skolininkui asmeniškai. Procesinių dokumentų įteikimo tvarką reglamentuojančio CPK 123 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad jeigu procesinį dokumentą pristatantis asmuo neranda adresato jo gyvenamojoje arba darbo vietoje, dokumentas įteikiamas kuriam nors iš kartu su juo gyvenančių pilnamečių šeimos narių. Pagal bylos įrodymus J. Š. raginimo įteikimo dieną – 2004 m. rugsėjo 25 d. – buvo sukakusi 16 metų, t. y. nepilnametė [...]. Be to, teismo posėdžio metu Klaipėdos apygardos teisme tiek skolininkas, tiek jo duktė nurodė jos gyvenamąją vietą ne kartu su skolininku, kurio bute ji kartais svečiuodavosi [...]. Iš tokių pirmosios ir apeliacinės instancių teismų nustatytų faktinių aplinkybių akivaizdu, kad antstolio raginimas buvo įteiktas ne kartu su skolininku gyvenančiam nepilnamečiam asmeniui, dėl to pažeistos šio procesinio dokumento įteikimo sąlygos, nurodytos CPK 123 straipsnio 3 dalyje ir 657 straipsnio 1 dalyje.“

Taigi tiek įstatyme, tiek Kasacinio teismo praktikoje, akcentuojama raginimo įvykdyti sprendimą įteikimo skolininkui *asmeniškai* arba tuo atveju, kai procesinį dokumentą pristatantis asmuo neranda adresato jo gyvenamojoje ar darbo vietoje – *kuriam nors iš kartu su juo gyvenančių pilnamečių šeimos narių* (vaikams (įvaikiams), tėvams (įtėviams), sutuoktiniui ir pan.), išskyrus atvejus, kai byloje šeimos nariai turi priešingą teisinį suinteresuotumą bylos baigtimi, o jeigu ir jų nėra, – *darbovietės administracijai* (LR CPK 123 str. 3 d.), svarba.

Dėl LR CPK 661 str., nustatančio atvejus, kada raginimas nėra siunčiamas, taikymo

LR CPK 661 str. nustatyta, kad raginimas įvykdyti sprendimą nesiunčiamas, ir antstolis pasibaigus nurodytam sprendimo įvykdymo terminui iš karto pradeda priverstinio vykdymo

---

¹¹⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. lapkričio 25 d. nutartis civilinėje byloje I. Š. v. antstolis Aleksandras Selezniovas ir kt., bylos Nr. 3K–3–503/2008.

veiksmus, jeigu įstatymuose ar vykdomajame dokumente nurodyti įvykdymo terminai, taip pat skubaus vykdymo byloje, byloje dėl periodinių išmokų išieškojimo ir turto konfiskavimo bei hipotekos teisėjo nutartis dėl skolininko turto realizavimo.

Tuo tarpu Civilinio proceso kodekse nėra nustatyta, ar antstolis, priėmęs vykdyti notaro vykdomąjį įrašą dėl skolos pagal vekselį išieškojimo, turi siųsti skolininkui raginimą, ar ne. Šiuo klausimu yra pasisakęs LAT 2008 m. lapkričio 19 d. nutartyje¹¹⁷. Kasacinio teismo teisėjų kolegija pažymėjo, jog „CPK 661 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos nuostatos tikslas – užtikrinti operatyvų prievolės įvykdymą, nenustatant papildomo termino prievolei įvykdyti tais atvejais, kai toks terminas jau yra nustatytas įstatyme ar vykdomajame dokumente. Pažymėtina, kad vekselis savaime nėra vykdomasis dokumentas. Tai – vertybinis popierius, kuriame įtvirtinta besąlyginė pinigine prievolė. Vykdomasis dokumentas yra vekselio pagrindu išduotas notaro vykdomasis įrašas, kuriame nenustatomas naujas prievolės įvykdymo terminas. [...] Teisėjų kolegija sprendžia, kad antstolis, gavęs vykdyti notaro vykdomąjį įrašą dėl per vekselio mokėjimo terminą nesumokėtos vekselio sumos išieškojimo, turi siųsti skolininkui raginimą (CPK 655 straipsnis), nes šiuo atveju nei vykdomajame dokumente (notaro vykdomajame įrašė), nei įstatyme (ĮPVĮ) nenustatyta įvykdymo termino, taigi nėra būtinųjų sąlygų CPK 661 straipsnio 1 daliai taikyti.“

Kitokia situacija yra tada, kai yra išieškoma skola pagal vykdomąjį raštą, išduotą nevykdant teismo patvirtintos taikos sutarties sąlygų. LAT vienoje iš savo nutarčių nurodė, jog „teismo patvirtinta taikos sutartis yra vykdytinas dokumentas (CPK 584 straipsnio 1 dalies 4 punktas), kurio pagrindu išduodamas vykdomasis dokumentas (CPK 587 straipsnio 1 punktas). Dėl to, šalims tokioje teismo patvirtintoje taikos sutartyje nustačius konkrečius skolininko prievolės įvykdymo terminus, antstolis turi teisę remtis CPK 661 straipsnio 1 dalimi ir nesiųsti papildomo raginimo skolininkui įvykdyti prievolę“¹¹⁸. Anot Teisėjų kolegijos, „toks teisinis reguliavimas atitinka šalių interesų pusiausvyros, protingumo, teisingumo bei sąžiningumo principus (CPK 3, 17 straipsniai), nes tuo atveju, jei įvykdymo terminai yra aiškiai įtvirtinti ir skolininkui žinomi, skolininkas turi visas galimybes vykdyti reikalavimą iki įtvirtinto termino pabaigos arba jį ginčyti. Papildomas antstolio raginimas įvykdyti žinomas prievolės būtų

---

¹¹⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. lapkričio 19 d. nutartis civilinėje byloje H. P. v. Klaipėdos miesto 1-ojo notaro biuro notaras Edgaras Sutkus, antstolis Aleksandras Seleznievas ir kt., bylos Nr. 3K-3-477/2008.

¹¹⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. balandžio 16 d. nutartis civilinėje byloje pagal pareiškėjo skolininko UAB „VSA Vilnius“ skundą dėl antstolio veiksmų, bylos Nr. 3K-3-119/2010.

perteklinis, nes tokiais atvejais nėra reikalo nei papildomai informuoti skolininką apie prievolę, nei nustatyti naujus vykdymo terminus, tai apsunkintų bei užtęstų vykdymo procesą¹¹⁹.

Taigi apibendrinant LAT suformuotą praktiką, susijusią su raginimo siuntimą reglamentuojančių teisės normų taikymu, darytina išvada, jog Kasacinis teismas laikosi pozicijos, kad teisinis reglamentavimas, nustatantis atvejus, kai raginimas nesiunčiamas, yra visiškai pateisinamas tuo, kad skolininkas apie pareigą įvykdyti sprendimą ir įvykdymo terminą sužino iš kitų šaltinių, todėl turi visas galimybes vykdyti reikalavimą iki įtvirtinto termino pabaigos arba jį ginčyti. Atsižvelgiant į tai, kaip išaiškino Kasacinis teismas, raginimas įvykdyti sprendimą vykdant išieškojimą pagal teismo patvirtintos taikos sutarties pagrindu išduotą vykdomąjį raštą, nėra siunčiamas, o tuo tarpu vykdydamas notaro vykdomąjį įrašą dėl per vekselio mokėjimo terminą nesumokėtos vekselio sumos išieškojimo, antstolis turi siųsti skolininkui raginimą, nes šiuo atveju nei vykdomajame dokumente (notaro vykdomajame įrašė), nei įstatyme nenustatyta įvykdymo termino, taigi nėra būtinųjų sąlygų LR CPK 661 str. 1 d. taikyti.

Visiškai priešingos nuomonės laikosi raginimo įvykdyti sprendimo teisinio reglamentavimo analizę atlikęs Vigintas Višinskis. Pasak docento, „įstatymo reglamentavimo, kai raginimas įvykdyti sprendimą skolininkui nesiunčiamas, pagrįstumas diskutuotinas. [...] siunčiant raginimą skolininkas informuojamas apie gresiantį priverstinio vykdymo procesą. Kreiptis į antstolį dėl teismo sprendimo vykdymo yra išieškotojo teisė, o ne pareiga. Todėl net teismo sprendime ar įstatyme esant nustatytam terminui, per kurį skolininkas turi įvykdyti sprendimą, skolininkas negali būti visiškai tikras, kada išieškotojas pradės vykdymo procesą ir ar iš viso pradės tokį procesą“¹²⁰. Nors Kasacinis teismas sprendžia, kad teisinis reguliavimas, kuriame įtvirtinti atvejai, kada raginimas nėra siunčiamas, atitinka šalių interesų pusiausvyros, protingumo, teisingumo bei sąžiningumo principus, autorius labiau pritaria Viginto Višinskio pozicijai. Atkreiptinas dėmesys į tai, jog skolininkas nežinodamas apie prasidėjusį priverstinio vykdymo procesą negali pasinaudoti savo procesinėmis teisėmis, apsaugančiomis nuo išieškojimo nukreipimo į skolininko turtą, pavyzdžiui, procesine teise pateikti antstoliui įrodymus, kad išieškomą pinigų sumą galima išieškoti per 6 mėnesius darant išskaitas iš jo darbo užmokesčio (LR CPK 663 str. 1 d.), nurodyti pirmesnės eilės turtą, iš kurio turi būti vykdomas išieškojimas (LR CPK 664, 665 str.). Atsižvelgiant į išdėstytą, pritariama Viginto Višinskio nuomonei, jog „reikėtų pakeisti galiojantį CPK 661 straipsnį ir nustatyti, kad raginimas įvykdyti

---

¹¹⁹ Ten pat.

¹²⁰ Višinskis V. Raginimas įvykdyti sprendimą // Jurisprudencija. 2008, Nr. 1 (103). P. 27.

sprendimą nesiunčiamas tik tais atvejais, kai vykdomi teismo sprendimai dėl turto konfiskavimo ir skubiai vykdytini teismo sprendimai“¹²¹.

3.3. Vykdomo išlaidų apmokėjimo ir išieškojimo problemos

LR CPK 609 str. nustatyta, jog vykdomo išlaidas sudaro vykdomosios bylos administravimo išlaidos, kurios būtinos kiekvienoje vykdomojoje byloje privalomiems veiksams atlikti, vykdomosios bylos administravimo papildomos išlaidos, patiriamos atliekant atskirus veiksmus konkrečioje vykdomojoje byloje bei atlygis antstoliui už įstatymų nustatytą vykdomųjų dokumentų vykdymą, faktinių aplinkybių konstatavimą teismo pavedimu, dokumentų perdavimą ir įteikimą teismo pavedimu. Vykdomo išlaidų apmokėjimo bei išieškojimo tvarka nustatyta LR CPK 610 bei 611 straipsniuose.

Pažymėtina, jog LAT praktika, susijusi su vykdomo išlaidų apmokėjimu ir išieškojimu yra ypatingai gausi. Ilgą laiką nenuosekli Kasacinio teismo praktika formavosi sprendžiant klausimą dėl antstolio teisės gauti atlyginimą skolininkui geranoriškai įvykdžius sprendimą, taip pat Kasacinio teismo praktikoje buvo nagrinėjama vykdomo išlaidų išieškojimo problematika.

Dėl antstolio teisės gauti atlyginimą skolininkui geranoriškai įvykdžius sprendimą

LAT praktika klausimu, priklauso ar ne atlyginimas antstoliui už vykdomojo dokumento įvykdymą, kai skolininkas pats įvykdo vykdomąjį dokumentą, tačiau jau pasibaigus raginime nustatytam terminui, o kai raginimas neturi būti siunčiamas, – po to, kai vykdomasis dokumentas buvo priimtas vykdyti, formavosi gan nevienalytė. LAT 2003 m. rugsėjo 17 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje antstolė A. Adomaitienė v. UAB „Gabija“, bylos Nr. 3K–3–870/2003, 2004 m. birželio 14 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje antstolis I. Gaidelis v. E. M., bylos Nr. 3K–3–363/2004, 2005 m. spalio 26 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje antstolis R. Kudrauskas v. UAB „Karališkas vežėjas“, bylos Nr. 3K–3–471/2005, nurodė, kad „pagal Sprendimų vykdymo instrukcijos 89 punktą¹²², kai skolininkas įvykdo sprendimą pasibaigus raginime nustatytam terminui, o jeigu raginimas jam neturėjo būti siunčiamas, – po to, kai vykdomasis dokumentas buvo priimtas vykdyti, iš skolininko išieškomos visos vykdomo išlaidos, taigi ir atlyginimas antstoliui už vykdomojo dokumento (jo dalies) įvykdymą. Tuo tarpu 2005 m. sausio 26 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje antstolė A. Adomaitienė v. K. K., AB

---

¹²¹ Ten pat.

¹²² Pastaba: galiojančios Sprendimų vykdymo instrukcijos redakcijos 67 punktą.

„Kauno keliai“, bylos Nr. 3K–3–4/2005, 2005 m. spalio 10 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje antstolis Z. Zenkevičius v. A. K. IĮ, bylos Nr. 3K–3–469/2005, kasacinis teismas sprendė, kad pagal Sprendimų vykdymo instrukcijos 67.3, 74 punktus atlyginimas už vykdomojo dokumento įvykdymą antstoliui priklauso tik tuo atveju, jeigu jis įvykdė visą vykdomąjį dokumentą ar jo dalį, ir šio atlyginimo dydis siejamas su antstolio realiai išieškota suma; tais atvejais, kai išieškotos sumos dalį sumoka skolininkas, nors ir pasibaigus raginime nustatytam terminui, o kitą dalį išieško antstolis, tai atlyginimas antstoliui turi būti apskaičiuojamas nuo jo išieškotos sumos, o ne nuo visos išieškotos sumos“.

Siekdama suvienodinti kasacinio teismo formuojamą praktiką išplėstinė teisėjų kolegija 2007 m. vasario 5 d. nutartyje¹²³, plečiamai pasisakė dėl skolininko pareigos mokėti vykdymo išlaidas ir antstolio atlyginimą, kai skolininkas įvykdo teismo sprendimą praleidęs raginime nustatytą geranoriško sprendimo įvykdymo terminą: „vykdymo procesas yra imperatyviai reglamentuojamas viešosios teisės (proceso teisės) normų, todėl visi šio proceso dalyviai, taigi ne tik antstolis, bet ir skolininkas, išieškotojas, privalo griežtai laikytis nustatytos teismo sprendimų vykdymo tvarkos. [...] Taigi, jeigu skolininkas įvykdo teismo sprendimą gera valia, per įstatyme, vykdomajame dokumente ar raginime nustatytą terminą, jis neturi mokėti atlyginimo antstoliui. Tačiau *jeigu skolininkas neįvykdo sprendimo geruoju ir pradedamas priverstinis teismo sprendimo vykdymas, skolininkas turi suvokti, kad priverstinis sprendimo vykdymas sukels jam papildomų neigiamų turitinių padarinių.* [...] Ši nuostata reiškia, kad tokiu atveju iš skolininko išieškomos ne tik administravimo ir atskirų vykdymo veiksmų išlaidos, bet ir atlyginimas antstoliui už vykdomojo dokumento ar jo dalies įvykdymą.“ Išplėstinė teisėjų kolegija taip pat pažymėjo, kad „toks atlyginimo antstoliui už vykdomojo dokumento įvykdymą teisinis reglamentavimas paaiškinamas tuo, jog priverstinis teismo sprendimų vykdymas yra antstolio profesinė veikla, kurią griežtai reglamentuoja ir už kurios vykdymą atlyginimą antstoliui nustato valstybė. Remiantis valstybės nustatytu vykdymo išlaidų teisiniu reglamentavimu susiklosto teisėti antstolių ekonominiai lūkesčiai. Valstybės nustatyti atlyginimo antstoliui už jam pavestų funkcijų vykdymą tvarka ir dydžiai yra pagrindas antstoliams tikėtis tam tikro rezultato, jeigu jie veiks teisėtai“. Taigi 2007 m. vasario 5 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje *antstolis Aleksandras Selezniovas v. S. M. turistinė įmonė „Vilnis“*, bylos Nr. 3K–7–1/2007, buvo suformuota teisės taikymo ir aiškinimo taisyklė, kaip antstoliui turėtų būti mokamas atlyginimas, jeigu skolininkas priverstinio vykdymo procese pats sumoka skolą.

---

¹²³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje antstolis Aleksandras Selezniovas v. S. M. turistinė įmonė „Vilnis“, bylos Nr. 3K–7–1/2007.

LAT 2008 m. birželio 16 d. nutartyje¹²⁴ buvo nagrinėjamas kitas probleminis klausimas, susijęs su atlyginimo antstoliui mokėjimu tuo atveju, kai skolininkas per raginime įvykdyti sprendimą nustatytą terminą kreipiasi į antstolį, prašydamas pervesti išieškotojui lėšas, kurios, taikant laikinąsias apsaugos priemones, buvo areštuotos būsimo teismo sprendimo įvykdymui užtikrinti ir yra saugomos antstolio depozitinėje sąskaitoje. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad „antstolio veiksmai, vykdant teismo nutartį dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, negali turėti įtakos sprendžiant dėl atlyginimo antstoliui už teismo sprendimo, priimto byloje, kurioje buvo pritaikytos nurodytos laikinosios apsaugos priemonės, įvykdymą. Teismo nutartis dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo ir tam tikro teismo sprendimo pagrindu išduotas vykdomasis raštas yra atskiri vykdomieji dokumentai, dėl jų vykdymo užvedamos atskiros vykdomosios bylos, Sprendimų vykdymo instrukcijoje nustatyti skirtingi nurodytų vykdomųjų dokumentų vykdymo išlaidų dydžiai“¹²⁵. Teisėjų kolegija taip pat pažymėjo, kad „laikinių apsaugos priemonių paskirtis – užtikrinti, jog būtų galima realiai įvykdyti priimtą teismo sprendimą. Būtent tokiam tikslui buvo areštuotos atsakovo (skolininko) [...] lėšos. Kai teismas sprendimu patenkinio ieškovo (išieškotojo) ieškinį, *atsakovas (skolininkas), gavęs antstolės raginimą įvykdyti šį teismo sprendimą, pagrįstai kreipėsi į antstolę, kad ši pervestų jos depozitinėje sąskaitoje saugomas ieškinio reikalavimų įvykdymui užtikrinti areštuotas lėšas*“¹²⁶. Taigi LAT teisėjų kolegija sprendė, kad apeliacinės instancijos teismas neteisingai teisiškai kvalifikavo skolininko veiksmus kaip neatitinkančius sprendimo įvykdymo gera valia ir nepagrįstai priteisė iš jo atlyginimą antstolei.

LAT Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. spalio 27 d. nutartyje¹²⁷ buvo sprendžiamas klausimas dėl antstolio teisės gauti atlyginimą už jam pavestų teismo sprendimų vykdymo funkcijų atlikimą. Kolegija sprendė, kad svarbu yra atriboti antstolio atlyginimo pagrįstumo ir atlyginimo apskaičiavimo teisėtumo sąvokas: „Antstolio atlyginimo pagrįstumas – tai atlyginimo dydžio ir antstolio vykdomojoje byloje atliktų priverstinio vykdymo veiksmų proporcinga atitiktis, t. y. ar antstolis atliko konkrečioje vykdomojoje byloje reikalingus vykdymo veiksmus ir ar juos atitinka apskaičiuotos vykdymo išlaidos. *Tai reiškia, kad atlyginimas antstoliui priklauso tik už atliktus priverstinio vykdymo veiksmus ir nepriklauso – už*

---

¹²⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. birželio 16 d. nutartis civilinėje byloje antstolė Jurgita Bareikienė v. AB firma „VITI“, bylos Nr. 3K–3–284/2008.

¹²⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. birželio 16 d. nutartis civilinėje byloje antstolė Jurgita Bareikienė v. AB firma „VITI“, bylos Nr. 3K–3–284/2008.

¹²⁶ Ten pat.

¹²⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 27 d. nutartis civilinėje byloje D. K. v. antstolis Aleksandras Christenokas, byla Nr. 3K–3–511/2008.

veiksmus, kurių jis neatliko ir kurie nebuvo reikalingi. Tik tada galima laikyti, kad antstolio atlyginimas pagrįstas. Antstolio atlyginimo apskaičiavimo teisėtumas – tai atlyginimo dydžio apskaičiavimas vadovaujantis teisės aktų ir juos detalizuojančių poįstatyminių teisės aktų nustatyta tvarka ir standartizuotais dydžiais¹²⁸.

Apibendrinant Kasacinio teismo praktiką, pastebima, jog praktiką, pagal kurią atlygis antstoliui buvo siejamas su antstolio realiai išieškota suma, pakeitė praktika, pagal kurią skolininkui nors ir pačiam įvykdžius sprendimą, tačiau praleidus raginime nustatytą terminą, iš skolininko išieškomos ne tik administravimo ir atskirų vykdymo veiksmų išlaidos, bet ir atlyginimas antstoliui už vykdomojo dokumento ar jo dalies įvykdymą.

Dėl antstolio išlaidų advokato pagalbai atlyginimo

Kaip minėta, prie vykdymo išlaidų *inter alia* priskiriamos vykdomosios bylos administravimo papildomos išlaidos, patiriamos atliekant atskirus veiksmus konkrečioje vykdomojoje byloje (LR CPK 609 str. 1 d. 2 p.). Tačiau kyla klausimas, ar prie minėtų išlaidų gali būti priskiriamos antstolio išlaidos advokato pagalbai apmokėti. Sprendžiant antstolio išlaidų advokato pagalbai atlyginimo klausimą, kartu su vykdymo išlaidų apskaičiavimo tvarką reglamentuojančiomis teisės normomis turi būti sistemiškai taikomos ir atstovavimą vykdymo procese reglamentuojančios teisės normos. LR CPK 599 str., reglamentuojančio atstovavimą vykdymo procese, 1 dalyje numatyta, jog „išieškotojo ar skolininko atstovais vykdymo procese gali būti advokatai, advokato padėjėjai arba kiti asmenys, kurių įgaliojimai įforminti šio Kodekso 57 straipsnyje nustatyta tvarka. Vykdomo proceso dalyviams atstovauti teisme gali šio Kodekso 56 straipsnyje nurodyti asmenys“. Taigi minėtame LR CPK straipsnyje nėra reglamentuota, kas gali būti antstolio atstovais vykdymo procese. Sistemiškai analizuojant LR CPK 56 str. (nuo 2011 m. spalio 1 d. įsigaliojusi redakcija buvo papildyta), matyti, jog įstatyme įtvirtinta, kad fizinių asmenų atstovais pagal pavedimą teisme gali būti (LR CPK 56 str. 1 d.): 1) advokatai; 2) advokatų padėjėjai, turintys jų praktikai vadovaujančio advokato rašytinį leidimą atstovauti konkrečioje byloje; 3) vienas iš bendrininkų kitų bendrininkų pavedimu; 4) asmenys, turintys aukštąjį universitetinį teisinį išsilavinimą, kai jie atstovauja savo artimiesiems giminaičiams ar sutuoktiniui (sugyventiniui); 5) profesinės sąjungos, jeigu jos atstovauja profesinės sąjungos nariams darbo teisinių santykių byloje. [...] 6) asociacijos arba kiti viešieji juridiniai asmenys, kurių steigimo dokumentuose kaip vienas iš veiklos tikslų yra nurodytas tam tikros grupės

---

¹²⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 27 d. nutartis civilinėje byloje D. K. v. antstolis Aleksandras Christenokas, byla Nr. 3K-3-511/2008.

asmenų gynimas ir jų atstovavimas teisme, [...] 7) *antstolių padėjėjai, turintys aukštąjį universitetinį teisinį išsilavinimą ir antstolio įgaliojimą atstovauti antstoliui byloje dėl antstolio vykdomų funkcijų*¹²⁹.

Galiojant LR CPK 2008 m. balandžio 15 d. redakcijai (Civilinio proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas Nr. IX–743), kurios 56 str. nebuvo reglamentuotas antstolio atstovavimo klausimas, LAT 2008 m. spalio 6 d. priimtoje nutartyje¹³⁰ buvo sprendžiamas klausimas dėl išlaidų už antstoliui suteiktą advokato pagalbą atlyginimo: „būtina įvertinti įstatyme nustatytą antstolio teisinį statusą ir suteiktos teisinės pagalbos bei teisinių santykių, kuriuose ji buvo suteikta, pobūdį. Antstolis – tai valstybės įgaliotas asmuo, kuriam valstybė suteikia vykdomųjų dokumentų vykdymo, faktinių aplinkybių konstatavimo, dokumentų perdavimo ir kitas įstatymų nustatytas funkcijas (Antstolių įstatymo 2 straipsnio 1 dalis). Valstybė, suteikdama antstoliui išskirtinę teisę vykdyti šias funkcijas, įpareigoja jas atlikti būtent antstolį (Antstolių įstatymo 21 straipsnio 1 dalis). *Įstatyme nurodyti asmenys, kurių pagalba antstolis turi teisę naudotis, atlikdamas jam pavestas funkcijas, jų dalyvavimo tvarka ir ribos (Antstolių įstatymo 28–36 straipsniai). Šios nuostatos riboja antstolio, kaip valstybės ypatingus įgaliojimus turinčio asmens, teisę naudotis įstatyme nenurodytų asmenų pagalba.* Taigi atlikdamas įstatymų nustatytas funkcijas antstolis veikia kaip fizinis asmuo, tačiau, turėdamas ypatingą teisinį statusą, negali būti prilygintas bet kuriam fiziniam asmeniui. Pagal CPK 51 straipsnio, reglamentuojančio atstovavimą teisme, 1 dalį asmenys gali vesti savo bylas patys arba per atstovus. Paties asmens dalyvavimas byloje neatima iš jo teisės turėti šioje byloje ir atstovą. *Atsižvelgdama į pirmiau aptartus antstolio teisinio statuso ypatumus, kolegija daro išvadą, kad antstolis, vykdydamas įstatymų nustatytas funkcijas, gali naudotis advokato ar advokato padėjėjo pagalba tiek, kiek tai neprieštarauja Antstolių įstatymo ir kitų įstatymų nuostatoms.* [...] antstoliui priteisiamo išlaidų atlyginimo dydis gali būti mažinamas arba, konstatavus, kad advokato pagalba antstoliui nebuvo būtina, atsisakoma jį priteisti (CPK 98 straipsnio 2 dalis).“

Taigi apibendrinant, darytina išvada, jog antstolio išlaidos advokato pagalbai atlyginti, patirtos vykdant antstolio funkcijas, nėra priskiriamos prie vykdymo išlaidų, todėl negali būti atlyginamos. Tai, autoriaus nuomone, pateisinama tuo, jog antstolis privalo turėti aukštą teisinę kvalifikaciją.

---

¹²⁹ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 36-1340. 2011-10-01 įsigaliojusi kodekso redakcija.

¹³⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 6 d. nutartis civilinėje byloje antstolis Albinas Zenkevičius v. UAB „G4S Lietuva“, bylos Nr. 3K–3–448/2008.

IŠVADOS

1. Daugelyje valstybių pareigūnų ir institucijų, atsakingų už sprendimų priverstinį įvykdymą vaidmuo, įgaliojimai ir profesinis statusas yra skirtingi, tačiau pagrindinė teismo sprendimus vykdančių subjektų (antstolių) veikla – valstybinės prievartos naudojimas prieš skolininką vykdymo procese. Tiek daugelyje kitų valstybių, tiek Lietuvoje, antstoliui yra suteiktos vykdomųjų dokumentų vykdymo, faktinių aplinkybių konstatavimo, dokumentų perdavimo ar kitos įstatymų nustatytos funkcijos.

2. Atlikta antstolių veiklos teisinio reglamentavimo bruožų Lietuvoje analizė suponuoja išvadą, jog šiandieninis antstolių veiklos teisinis reguliavimas yra grindžiamas šiais vykdymo proceso principais: antstolio nešališkumo ir nepriklausomumo principu – veiksmingai įgyvendinti nešališko teismo priimtą sprendimą gali tik nepriklausomai veikiantis antstolis; Civilinio proceso kodekse įtvirtintas antstolio reikalavimų privalomumo principas – apie teismo sprendimo priverstinį įvykdymą nebus galima kalbėti, jeigu antstolio reikalavimai vykdymo proceso dalyviams nebus privalomi; taip pat antstolių veiklos teisiniame reglamentavime įtvirtinti išieškotojo, skolininko ir kitų asmenų teisių apsaugos vykdymo proceso metu principas bei savanoriško teismo sprendimo įvykdymo skatinimo principas; ir, žinoma, įtvirtintas antstolių atliekamų veiksmų teisėtumo kontrolės principas, pasireiškiantis tiek antstolių procesinės veiklos kontrole, tiek išieškotojo, skolininko ir kitų asmenų teisių ir teisėtų interesų gynimu.

3. Atlikus LAT 2005 – 2012 metais formuotos praktikos, susijusios su vykdymo procesą reglamentuojančių teisės normų taikymu ir aiškinimu, analizę, pastebima, jog LAT praktikoje buvo nagrinėjama ypač daug skundų dėl antstolių veiksmų, susijusių su išieškojimu iš skolininko turto, raginimo siuntimo tvarkos pažeidimais, taip pat dėl vykdymo išlaidų apmokėjimo ir išieškojimo.

3.1. LAT praktika orientuota į tai, kad antstolis privalo imtis papildomų priemonių (papildomos ekspertizės) tinkamam skolininko turto įkainojimui nustatyti nepriklausomai nuo to, ar skolininkas ir išieškotojas reiškia prieštaravimų dėl nustatytos turto kainos, ir kita vertus, tikslus turto rinkos kainos nustatymas tampa aktualus ne antstoliui areštuojuant turtą, o tikrai pradėjus varžytinių procesą.

3.2. LAT praktika dėl teismo sprendimo vykdymo tvarkos išaiškinimo instituto taikymo formavosi nenuosekliai. Vis dėlto, naujausioje praktikoje Kasacinis teismas pažymėjo, jog tuo atveju, kai vykdomajame dokumente yra nurodytas tik vienas skolininkas, norint nukreipti išieškojimą į bendrą skolininko ir jo sutuoktinio turtą, turėtų būti reiškiamas savarankiškas ieškinys šiam sutuoktiniui įrodinėjant LR CK 3.109 straipsnio taikymo pagrindus,

o ne taikomi teismo sprendimo išaiškinimo (CPK 278 straipsnis) ar šio procesinio sprendimo vykdymo tvarkos išaiškinimo (CPK 589 straipsnis) institutai.

3.3. Nors LR CPK 662 str. 4 d. įtvirtinta antstolio teisė išieškoti iš paskesnės eilės turto esant situacijai, kai pirmesnės eilės turto gali neužtekti išieškamai sumai ir vykdymo išlaidoms padengti, Kasacinis teismas sprenddamas išieškojimo iš skolininko turto eiliškumo klausimą, yra pažymėjęs, jog vien tik tas faktas, kad kilnojamojo turto dėl jo menkos vertės būtų nepakakę išieškamai sumai padengti, neatleidžia nuo pareigos laikytis išieškojimo eiliškumo.

3.4. LAT laikosi pozicijos, kad teisinis reglamentavimas, nustatantis atvejus, kai raginimas įvykdyti sprendimą nesiunčiamas, yra visiškai pateisinamas tuo, kad skolininkas apie pareigą įvykdyti sprendimą ir įvykdymo terminą sužino iš kitų šaltinių – įstatymo arba vykdomojo dokumento, todėl turi visas galimybes vykdyti reikalavimą iki įtvirtinto termino pabaigos arba jį ginčyti. Kita vertus, autoriaus nuomone, įstatymo reglamentavimo, kai raginimas įvykdyti sprendimą skolininkui nesiunčiamas, pagrįstumas diskutuotinas. Siunčiant raginimą skolininkas informuojamas apie gresiantį priverstinio vykdymo procesą, taip pat tik gavęs raginimą skolininkas gali pasinaudoti įstatyme numatytais jo teisių gynbos priemonėmis.

4. Darbo pradžioje išsikelta hipotezė, jog daugumą antstolių veiklos teisinio reguliavimo problemų sąlygoja tai, kad priverstinio vykdymo procesas siejamas su neigiamų pasekmių skolininkui taikymu, pasitvirtino. Atliktas tyrimas suponuoja išvadą, jog dauguma problemų, nagrinėtų LAT praktikoje, kilo dėl to, kad vykdymo veiksmai buvo nukreipti į skolininko turtą. Taip pat LAT praktikoje ne kartą susidurta su skolininko galimybės pasinaudoti įstatyme nustatytais jo teisių gynimo priemonėmis, problemomis, t.y. raginimo įvykdyti sprendimą – dokumento, kuriuo pranešama apie pradėtą priverstinio vykdymo procedūrą – siuntimo ir įteikimo tvarkos pažeidimais. Vykdomo išlaidų, kaip vienos iš skolininko atžvilgiu taikomų priverstinio vykdymo neigiamų pasekmių, apmokėjimo ir išieškojimo problemos taip pat daug kartų nagrinėtos LAT praktikoje.

PASIŪLYMAI

1. Atsižvelgiant į tai, jog praktikoje pasitaiko daug atvejų, kai turto realizavimo aktai yra pripažįstami negaliojančiais dėl netinkamo turto įkainojimo arba pardavimo per žema kaina, autoriaus nuomone, tikslingas realizuojamo turto įkainojimo reglamentavimas, pavyzdžiui, papildant LR CPK 681 straipsnio 1 punktą nuostata, jog prieš realizuodamas nekilnojamąjį ir didelės vertės kilnojamąjį turtą, antstolis skiria ekspertizę turto vertei nustatyti.

2. Siunčiant raginimą įvykdyti sprendimą skolininkas informuojamas apie gresiantį priverstinio vykdymo procesą. Tik gavęs raginimą skolininkas gali pasinaudoti įstatyme numatytais jo teisių gynbos priemonėmis, todėl siūlytina susiaurinti LR CPK 661 straipsnyje įtvirtintų atvejų, kai raginimas nesiunčiamas, skaičių.

NAUDOTOS LITERATŪROS SĄRAŠAS

Teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija // Valstybės žinios. 1992, Nr. 33-1014.
2. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas // Valstybės žinios. 1985, Nr. 1-1.
3. Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas // Valstybės žinios. 2002, 53-2042.
4. Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas // Valstybės žinios, 2002, Nr. 53-2043.
5. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 89-2741.
6. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas // Valstybės žinios, 2002. Nr. 36-1340.
7. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas // Valstybės žinios, 2000. Nr. 74-2262.
8. 1950 m. lapkričio 4 d. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija // Valstybės žinios. 1995, Nr. 40-987.
9. 2002 m. gruodžio 30 d. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymas Nr. 400 „Dėl antstolių viešo konkurso komisijos nuostatų, antstolių viešo konkurso tvarkos, antstolių darbo organizavimo tikrinimo tvarkos, antstolių informacinės sistemos nuostatų, antstolių atestavimo komisijos nuostatų ir antstolių atestavimo tvarkos patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2003, Nr. 2-57.
10. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymas Nr. 83 „Dėl Lietuvos antstolių rūmų įstatų ir Antstolių profesinės etikos kodekso paskelbimo // Valstybės žinios. 2003. Nr. 34-1447.
11. 2002 m. liepos 8 d. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymas Nr. 202 „Dėl teisės aktų, numatytų Lietuvos Respublikos antstolių įstatyme bei šio įstatymo įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatyme, patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2002, Nr. 71-2990.
12. 2002 m. rugsėjo 23 d. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymas Nr. 254 „Dėl reikalavimų antstolio (antstolių) darbo vietai bei darbo laikui patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2002, Nr. 96-4210.
13. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymas Nr. 1R-295 „Dėl Antstolių (antstolių padėjėjų) drausmės bylų išskelimo ir nagrinėjimo taisyklių ir Antstolių garbės teismo veiklos nuostatų patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2006, Nr. 104-3992.
14. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005 m. spalio 27 d. įsakymas Nr. 1R-352 „Dėl Sprendimų vykdymo instrukcijos patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2005, Nr. 130-4682.

Specialioji literatūra:

15. Alekand A. The Estonian Universal Enforcement Procedure and the Bailiff as the Taker of Procedural Decisions // *Juridica International*, 2008, XV.
16. Antstoliai Lietuvoje. Profesijos atgimimas. Vilnius: Lietuvos antstolių rūmai, 2008.
17. Gumuliauskienė L., Višinskis V. Antstolio procesinių veiksmų atlikimas elektroniniu būdu: galimybės ir problemos // *Jurisprudencija*. 2012, Nr. 19(2).
18. Kalverš R. Teismo ir kitų institucijų sprendimų vykdymas. Vilnius: Saulužė, 2002.
19. Konopliova E. Vykdyto teisės principai: Magistro baigiamasis darbas: soc. mokslai: teisė (01 S) / Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Civilinės teisės ir civilinio proceso teisės katedra. 2007.
20. Laužikas E., Mikelėnas V., Nekrošius V. Civilinio proceso teisė. Vilnius: Justitia, 2005. P.
21. Laužikas E., Mkelėnas V., Nekrošius V. Civilinio proceso teisė. II tomas. Vilnius: Justitia, 2005.
22. Lietuvos teisinės institucijos: Vilniaus universiteto vadovėlis/ Mokslinis redaktorius Egidijus Kūris. Vilnius: Registrų centras, 2011.
23. Rosenberg L., Gaul H. F., Schilken E. Zwangsvollstreckungsrecht.. München: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1997.
24. Seminaro „Teismų praktikos aktualijos ginčiuose dėl antstolių atliekamų vykdymo veiksmų“ medžiaga. Parengė Egidijus Laužikas, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjas. Vilnius, 2010.
25. Simaitis R. Bylinėjimosi išlaidos civiliniame procese: daktaro dis. soc. mokslai: teisė (01 S).- V., 2006.
26. Stauskienė E. Teismo vaidmuo vykdymo procese: daktaro disertacija: socialiniai mokslai: teisė (01 S)/Mykolo Romerio Universitetas. Vilnius, 2006.
27. Stauskienė E., Višinskis V. Teismo išduodami vykdomieji dokumentai // *Jurisprudencija*. 2007, Nr. 11(101).
28. Stauskienė E., Višinskis V. Teismo sprendimų vykdymas: Metodinė mokymo priemonė. Vilnius: Saulelė, 2008.
29. Šiuolaikinės civilinio proceso teisės paskirtis: Tarptautinė mokslinė – praktinė konferencija 2008 06 05-06, Vilnius/ atsakingasis redaktorius Stasys Vėlyvis/ Mykolo Romerio universitetas.
30. Šlapkauskas V. Teisės sociologijos pagrindai: vadovėlis. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto leidybos centras, 2004.
31. Vaišvila A. Teisės teorija. Vilnius: Justitia, 2009.
32. Vaišvila A. Teisinės valstybės koncepcija Lietuvoje. Vilnius: Litimo, 2000.

33. Valančius V. Teismo ir teisėjo nepriklausomumo principo įgyvendinimas: daktaro disertacija: socialiniai mokslai: teisė (01 S) / Lietuvos teisės akademija. Vilnius, 2000.
34. Vėlyvis S., Višinskis V., Žalėnienė I. Antstolio procesinių veiksmų apskundimas. // Jurisprudencija. 2007, Nr. 1(91).
35. Višinskis V. Kai kurios turto realizavimo vykdymo procese problemos // Jurisprudencija. 2005, Nr. T.77(69).
36. Višinskis V. Ne teismo išduodami vykdomieji dokumentai // Jurisprudencija. 2008, Nr. 7(109).
37. Višinskis V. Raginimas įvykdyti sprendimą // Jurisprudencija. 2008, Nr. 1 (103).
38. Višinskis V. Teismo sprendimų vykdymo procesinės problemos: daktaro disertacija: socialiniai mokslai: teisė (01 S)/Lietuvos teisės akademija. Vilnius, 1999; Višinskis V. Teismo sprendimo vykdymo vieta // Jurisprudencija. 2006, Nr. (79).
39. КУЗНЕЦОВ Е. Н. Исполнительное производство Франции. Санкт-Петербург : Издательский дом. Санкт - Петербургского университета, 2005.

Kiti šaltiniai:

32. http://ec.europa.eu/civiljustice/enforce_judgement/enforce_judgement_ita_lt.htm, prisijungimo laikas: 2013-02-10.
33. http://ec.europa.eu/civiljustice/enforce_judgement/enforce_judgement_eng_lt.htm, prisijungimo laikas: 2013-02-10.
34. http://ec.europa.eu/civiljustice/enforce_judgement/enforce_judgement_eng_lt.htm, prisijungimo laikas: 2013-02-10.
35. <http://www.antstoliurumai.lt/index.php/pageid/998>, prisijungimo laikas: 2011-10-26.
36. <http://www.antstoliurumai.lt/index.php/pageid/998>, prisijungimo laikas: 2011-10-26
37. http://www.atts.lt/archyvo_tipas/lr-teisingumo-ministro-isakymu-sudarytos-grupes-vertinimo-lentele, prisijungimo laikas: 2013-01-30.
38. <http://www.infolex.lt/lite/ta/36475>, prisijungimo laikas: 2013-03-15.
39. <http://www.legislation.gov.uk/uksi/1988/2050/contents/made>, prisijungimo laikas: 2013-02-15.
40. http://www.vykdymprocesas.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=67&Itemid=58, prisijungimo laikas: 2013-02-15
41. https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-bg-en.do?member=1, prisijungimo laikas: 2013-01-23.

42. https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-fr-en.do?member=1, prisijungimo laikas: 2013-02-05.
43. Lietuvos antstolių rūmai. www.antstoliurumai.lt, prisijungimo laikas: 2013-02-15.
44. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto aiškinamasis raštas Nr. XIP-1409 / Pateikė Remigijus Šimašius, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija. 2009-11-16. P.4.
45. Teisė į teisminę gynybą ir jos realizavimo praktiniai aspektai // Tarptautinė mokslinė – praktinė konferencija. 2006 08 14-15, Vilnius: Mykolo Romerio Universitetas, 2006. P. 213.

Teismų praktika:

46. The European Court of Human Rights: Kanala v. Slovakia, no. 57239/00, judgement of 10 July 2007.
47. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007-02-05 nutartis civilinėje byloje antstolis Aleksandras Selezniovas v. S. M. turistinė įmonė „Vilnis“, bylos Nr. 3K-7-1/2007.
48. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007-02-13 nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-243/2007.
49. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007-03-13 nutartis civ. byloje UAB „Polikopija“ v. Vilniaus apskrities valstybinė mokesčių inspekcija ir kt., bylos Nr. 3K-3-94/2007
50. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007-12-05 nutartis civilinėje byloje pagal pareiškėjo L. B. W, B. pareiškimą dėl skolininko turto dalies nustatymo, bylos Nr. 3K-3-542/200;
51. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007-12-29 nutartis civilinėje byloje V. R. v. antstolė V. Š. it kt., bylos Nr. 3K-3-607/2007.
52. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008-03-03 nutartis civilinėje byloje pagal pareiškėjos S. V. skundą dėl antstolio veiksmų, bylos Nr. 3K-3-143/2008
53. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008-06-16 nutartis civilinėje byloje antstolė Jurgita Bareikienė v. AB firma „VITI“, bylos Nr. 3K-3-284/2008;
54. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008-09-29 nutartis civilinėje byloje G. L. ir UAB „Velintas“ v. antstolė V. R. ir kt., bylos Nr. 3K-3-426/2008;
55. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008-10-06 nutartis civilinėje byloje antstolis Albinas Zenkevičius v. UAB „G4S Lietuva“, bylos Nr. 3K-3-448/2008.
56. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008-10-27 nutartis civilinėje byloje D. K. v. antstolis Aleksandras Christenokas, byla Nr. 3K-3-511/2008.
57. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008-11-19 nutartis civilinėje byloje H. P. v. Klaipėdos miesto 1-ojo notaro biuro notaras Edgaras Sutkus, antstolis Aleksandras Selezniovas ir kt., bylos Nr. 3K-3-477/2008.

58. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008-11-25 nutartis civilinėje byloje I. Š. v. antstolis Aleksandras Selezniovas ir kt., bylos Nr. 3K-3-503/2008.
59. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008-11-25. nutartis civilinėje byloje I. Š. v. A. S. , R. B., bylos Nr. 3K-3-503/2008;
60. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008-12-01 nutartis civilinėje byloje A. L. v. antstolis N. Š., bylos Nr. 3K-3-564/2008;
61. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008-12-16 nutartis civ. Byloje Nr. 3K-3-603/2008
62. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009-03-16 nutartis civilinėje byloje UAB „Acme kompiuterių komponentai“ v. antstolis D. S. ir kt., bylos Nr. 3K-3-110/2009.
63. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009-06-29 nutartis civilinėje byloje V. J. Č. v. A. R. ir kt., bylos Nr. 3K-3-292/2009.
64. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009-11-10. nutartis civilinėje byloje pagal pareiškėjo Šiaulių apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos skundą dėl antstolio veiksmų, bylos Nr. 3K-3-493/2009 ir kt.)
65. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010-02-08 nutartis civilinėje byloje antstolis G. J. v. suinteresuoti asmenys antstolė B. T. ir M. Ch. individuali įmonė, bylos Nr. 3K-3-40/2010.
66. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010-02-17 nutartis civilinėje byloje M. T. v. antstolė N. Š. ir kt., bylos Nr. 3K-3-81/2010.
67. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010-04-01 nutartis civilinėje byloje pagal pareiškėjo UAB „Universalios valdymo sistemos“ skundą dėl antstolio veiksmų, byla Nr. 3K-3-188/2008;
68. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010-04-16 nutartis civilinėje byloje pagal pareiškėjo skolininko UAB „VSA Vilnius“ skundą dėl antstolio veiksmų, bylos Nr. 3K-3-119/2010.
69. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010-04-16 nutartis civilinėje byloje pagal pareiškėjo skolininko UAB „VSA Vilnius“ skundą dėl antstolio veiksmų, bylos Nr. 3K-3-119/2010
70. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010-06-22 nutartis civilinėje byloje pagal pareiškėjo V.B. skundą dėl antstolio A.R.Ž. veiksmų, bylos Nr. 3K-3-297/2010
71. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010-07-28 nutartis civilinėje byloje antstolis V. K. v. E. V. ir kt., bylos Nr. 3K-3-280/2010.
72. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo plenarinės sesijos 2010-05-20 nutartis civilinėje byloje R. A. v. A. A., bylos Nr. 3K-P-186/2010.
73. Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 2008-01-07 nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 45 straipsnio 3, 5 dalių atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Valstybės žinios. 2008-01-10, Nr. 4-136.

SANTRAUKA

Daugelyje valstybių pareigūnų ir institucijų, atsakingų už sprendimų priverstinį įvykdymą vaidmuo, įgaliojimai ir profesinis statusas yra skirtingi, tačiau pagrindinė teismo sprendimus vykdančių subjektų (antstolių) veikla – valstybinės prievartos naudojimas prieš skolininką vykdymo procese.

Darbe didžiulis dėmesys skiriamas antstolių veiklos teisinio reglamentavimo bruožų Lietuvoje analizei: tiriama, ar šiandieninis antstolių veiklos teisinis reglamentavimas yra grindžiamas esminiais vykdymo proceso principais, kurie sudaro sąlygas realiam teismo sprendimo įvykdymui, pažeistų subjektinių teisių atkūrimui, būtent: antstolio nepriklausomumo ir nešališkumo, antstolio reikalavimų privalomumo, išieškotojo, skolininko ir kitų asmenų teisių apsaugos vykdymo proceso metu, savanoriško teismo sprendimo įvykdymo skatinimo, mokamo vykdymo proceso, antstolio veiklos kontrolės bei antstolio atsakomybės principais.

Taip pat darbe atliekama Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos praktikos, užpildančios egzistuojančio vykdymo proceso teisinio reglamentavimo spragas ir nustatančios, kaip vykdymo procesą reglamentuojančios teisės normos turėtų būti taikomos praktikoje, išsami analizė, išskiriant išieškojimo iš skolininko turto, raginimo įvykdyti sprendimą siuntimo bei vykdymo išlaidų apmokėjimo ir išieškojimo problemas.

SUMMARY

In many countries there are different role, authority and status of officers and institutions, which are responsible for the enforcement of claims. However, the main activity of enforcement agents (baillifs) is the use of state coercion against debtor in enforcement process.

In Master`s thesis author puts focus to legal regulation features of baillif activity in Lithuania. It is analyzed if today`s legal regulation of baillif activity is based on fundamental principles of enforcement process, which allows to comply with the judgement actually and restore violated subjective rights, namely such principles like: independence and impartiality of baillif, mandatority of baillif demands, protection of rights of collector, debtor and other people during the enforcement process, voluntary implementation of claims, payable enforcement process, the control of baillif activity and the responsibility of baillif.

Also the practice of the Supreme Court of Lithuania, which fills in the gaps of legal regulation of enforcement process and ascertains how the laws of enforcement process should be applied in practice, is analyzed. The problems related with recovery of debts from debtors` assets, the sending of incitement to perform decision and the payment of expenses of enforcement process, are analyzed.